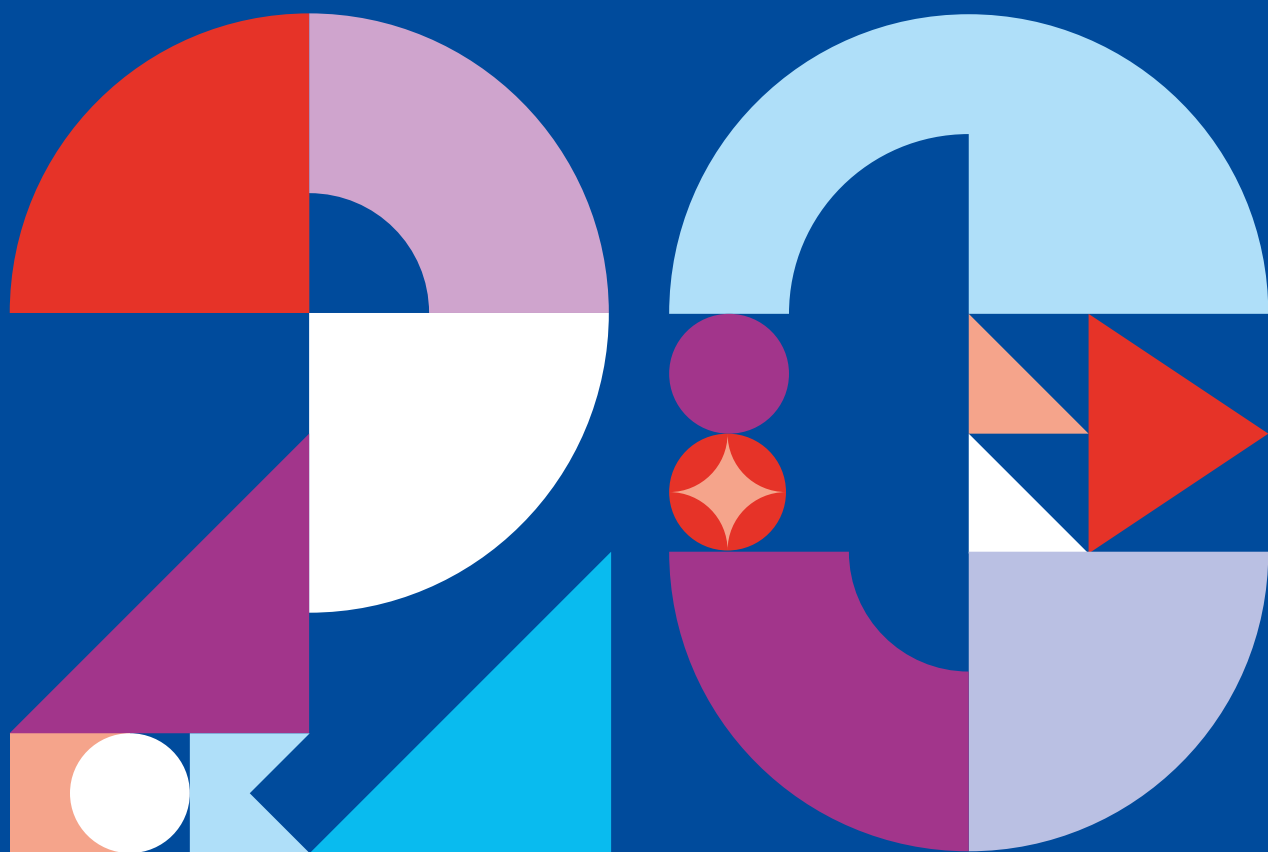
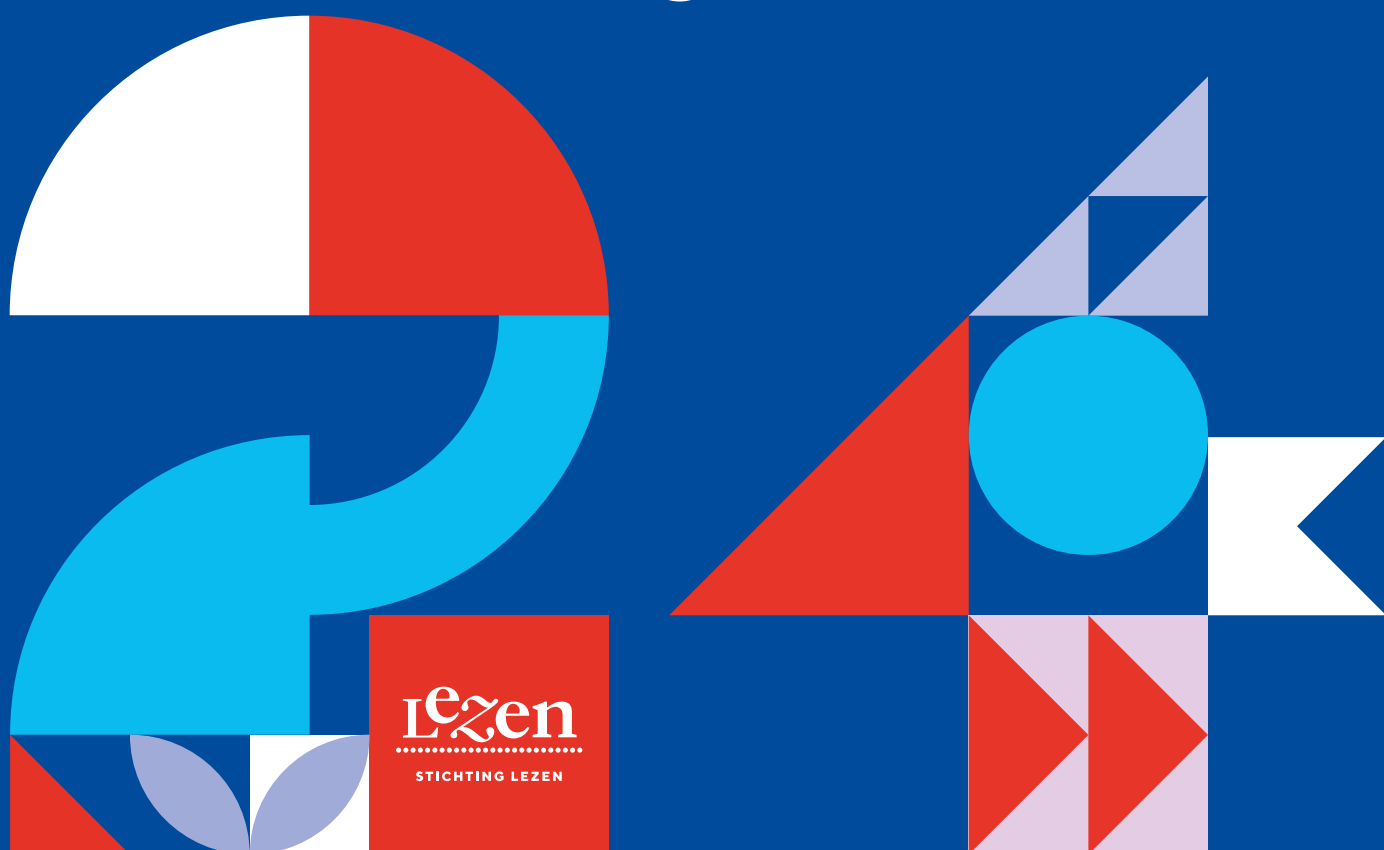

Jaarverslag

Stichting Lezen

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Reflectie op en samenvatting van het in 2024 uitgevoerde werk	5
1.1 Visie, missie, rollen en positie	6
1.2 Reflectie op de activiteiten en ontwikkelingen in 2024	7
1.3 Realisatie doelstellingen 2024	12
2. Een solide kennisbasis	17
2.1 Samenwerking met de wetenschap	18
2.2 Onderzoek in het kader van de onderzoeksagenda	20
2.3 Bereik-, stand-van-zaken- en monitoringonderzoeken	25
2.4 Recapitulatie aan de hand van prestatie-indicatoren	26
3. Een rijke leesomgeving	28
3.1 Lees- en taalonderwijs	29
3.2 Campagnes	32
3.3 Projecten	38
3.4 Extra activiteiten met externe middelen	42
3.5 Auteursbetrokkenheid	44
3.6 Kunst van Lezen	44
3.7 Recapitulatie aan de hand van de prestatie-indicatoren	46
4. Competente leesbevorderaars	48
4.1 Bijdragen aan en samenwerking met de opleidingen van toekomstige professionals	49
4.2 Na- en bijscholingsaanbod	50
4.3 Netwerkvorming en kennisbijeenkomsten	52
4.4 Bijdragen Stichting Lezen aan bijeenkomsten van derden	56
4.5 Kennisdeling door (online) publicaties	59
4.6 Bijdragen aan kennisoverdracht door derden	62
4.7 Gidsfunctie	63
4.8 Recapitulatie aan de hand van prestatie-indicatoren	63
5. Leesoffensief en versterking van leesbevordering	67
5.1 Een grotere en effectievere cirkel van invloed	68
5.2 Krachten bundelen & (boven)lokale netwerken	73
5.3 Recapitulatie van resultaten en prestaties	78
6. Organisatie	80
6.1 Positie in het bestel en financieel kader	81
6.2 Personeel en organisatie	81
6.3 Diversiteit en inclusie	84
6.4 Sociale veiligheid	85
6.5 Raad van toezicht	86
Bijlages (los te downloaden op lezen.nl)	
1 Jaarverslag Kunst van Lezen 2024	
2 Jaarverslag Leescoalitie 2024	

Inleiding

Het jaar 2024 was voor Stichting Lezen een afsluiting van een periode. Niet alleen een de afsluiting van de BIS-periode 2021-2024, maar ook de afsluiting van de 15 jaar waarin Stichting Lezen onder de bezielende leiding stond van Gerlien van Dalen.

2024 stond dan ook in het teken van vasthouden en loslaten. De voorbereidingen van een nieuwe planperiode onder nieuwe leiding. Het maken van nieuwe plannen, het aangaan van nieuwe relaties en het aanscherpen van de koers. Het vasthouden van wat goed gaat en het loslaten van wat minder goed werkt of van wat beter bij andere organisaties past. Zo waren we blij met de pilotregeling Leesbevordering die het Letterenfonds in 2024 uitvoerde. Het financieel ondersteunen van vernieuwende en complementaire projecten op het gebied van leesbevordering is daar beter op zijn plaats dan bij ons. We stonden zowel het fonds als aanvragers desgevraagd bij met inhoudelijk advies.

Wat betreft het aanscherpen van de koers zijn de zorgwekkende uitkomsten van de onderzoeken van PISA, PIRLS en de Onderwijsinspectie richtinggevend. Ze laten zien dat de afnemende leesvaardigheid en leesmotivatie voor een belangrijk deel ontstaat in, en dus ook opgelost moet worden door het onderwijs. Stichting Lezen ontleent daaraan de zekerheid dat de weg die we de afgelopen jaren zijn ingeslagen de juiste is. De oplossing voor de leescrisis ligt in effectief leesonderwijs, in een consistente doorgaande lijn van 0 tot 20 jaar, aan de hand van een wetenschappelijk onderbouwde aanpak.

Met de extra middelen uit het Masterplan basisvaardigheden konden we hier in 2024 grote stappen in zetten. De programma's BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* konden op vele honderden locaties in het land worden uitgebreid en versterkt. Het team verzette daarvoor een immense hoeveelheid werk. We dringen steeds dieper door in het onderwijs. Zo wisten we de rijke leesomgeving en literatuureducatie verankerd te krijgen in de nieuwe concept-kerndoelen en eindtermen voor het onderwijs. We gebruiken onze kennis om het leesvuur aan te wakkeren waar we maar kunnen. Daarmee voorzien we in een grote behoefte, want we zien een honger naar kennis over leesbevordering die nauwelijks te stillen is. Stichting Lezen is voor steeds meer partijen de eerste vindplaats voor kennis en expertise over leesbevordering en literatuureducatie.

Een van de hoogtepunten van het jaar was voor ons en voor al onze partners in de Leescoalitie de lancering van de bewustwordingscampagne *Wie leest heeft een goed verhaal*. Het is fijn om een positief verhaal over lezen te

vertellen en op die manier het maatschappelijk bewustzijn aan te wakkeren dat lezen behalve belangrijk ook en vooral heerlijk is.

Dit jaarverslag gaat primair over de activiteiten van Stichting Lezen in het kader van de BIS en de ontwikkeling van de organisatie. Stichting Lezen heeft daarnaast vanuit Tel mee met Taal een (vooralsnog tijdelijke) taak bij de preventie van laaggeletterdheid via het programma Kunst van Lezen. Dit programma voeren wij sinds 2008 uit in samenwerking met de KB, nationale bibliotheek. Tel mee met Taal maakt geen deel uit van onze BIS-taken, maar is daar wel onlosmakelijk mee verbonden.

Hoofdstuk 1 geeft een samenvatting van en reflectie op de activiteiten die we in 2024 hebben uitgevoerd. Hoofdstuk 2 gaat over onze onderzoeksactiviteiten, waarmee we verder bouwen aan de solide kennisbasis die de aanpak van leesbevordering voedt en draagt. Hoofdstuk 3 beschrijft onze activiteiten ter verrijking van de leesomgeving, bestaande uit incidentele interventies (campagnes en projecten) en structurele interventies (vooral in het kader van Kunst van Lezen). Hoofdstuk 4 besteedt aandacht aan de activiteiten en producten die bedoeld zijn om leesbevorderaars toe te rusten voor hun belangrijke taak. Hoofdstuk 5 doet verslag van het werk om het draagvlak voor leesbevordering te verbreden en te versterken. Hoofdstuk 6 ten slotte beschrijft hoe Stichting Lezen zich organisatorisch ontwikkelt.

In dit jaarverslag besteden we slechts aandacht aan de resultaten en de activiteiten van Kunst van Lezen en de Leescoalitie voor zover die invloed hebben op of verweven zijn met de BIS-taken en de reguliere producten en activiteiten van Stichting Lezen. Het jaarverslag van Kunst van Lezen, dat in detail ingaat op alle activiteiten die in het kader van dat programma zijn uitgevoerd, is opgenomen in de bijlagen. Datzelfde geldt voor het inhoudelijke jaarverslag van de Leescoalitie.

Wij danken al onze partners voor hun steun en voor de constructieve samenwerking.

Ook gaat onze dank uit naar al die leesbevorderaars in kinderdagverblijven, op scholen, in bibliotheken, op consultatiebureaus en thuis die er dagelijks voor zorgen dat elk kind opgroeit met een goed verhaal.

Een speciaal woord van dank richten we aan het ministerie van OCW. Wij ervaren de investeringen uit het Masterplan als een blijk van groot vertrouwen in de deskundigheid, visie en aanpak van Stichting Lezen.

Tamar van Gelder

directeur-bestuurder Stichting Lezen

HOOFDSTUK 1

Reflectie op en samenvatting van het in 2024 uitgevoerde werk

1.1 Visie, missie, rollen en positie

Stichting Lezen is het landelijke kennis- en expertisecentrum voor leesbevordering, dat kennis genereert en verzamelt over (voor)lezen, literatuureducatie en effectief leesonderwijs. Met die kennis verbindt, ondersteunt en activeert zij de organisaties en professionals die er samen voor zorgen dat kinderen en jongeren goed en graag lezen.

Lezen is van levensbelang. Daarom wil Stichting Lezen dat alle kinderen en jongeren opgroeien met boeken en uitgroeien tot vaardige en gemotiveerde (literaire) lezers die zich blijven ontwikkelen. Alle kinderen moeten de kans krijgen om te ontdekken hoe fijn en verrijkend (voor)lezen kan zijn. Om boeken in handen te krijgen die aansluiten bij hun belangstelling, leesniveau en literaire vaardigheden. En om ook te durven kiezen voor boeken die inhoudelijk en/of taalkundig uitdagend zijn.

Structurele en integrale aanpak

Het vergt doorlopend aandacht en specifieke kennis en deskundigheid om van kinderen en jongeren lezers te maken. In alle ontwikkelfases van 0 tot 20 jaar moet leesbevordering aansluiten bij wat kinderen en jongeren op dat moment nodig hebben. We noemen dit *De doorgaande leeslijn*. Al onze programma's, interventies, campagnes en producten sluiten daarop aan. We hebben onze organisatie de afgelopen jaren ook steeds beter ingericht op de verschillende fasen en doelgroepen van *De Doorgaande leeslijn*, met specialisten en specifieke communicatiekanalen voor de voor- en vroegschoolse doelgroepen, het primair onderwijs, het praktijkonderwijs, het vmbo, havo en vwo, het mbo en de beroepsopleidingen voor opvoeding en onderwijs.

Resultaten van wetenschappelijk en toegepast onderzoek geven ons steeds meer inzicht in de ontwikkeling van leesvaardigheid, leesmotivatie en literaire competentie en in de manieren waarop we kinderen en jongeren daarin kunnen stimuleren, onderwijzen en ondersteunen. Zo weten we wat werkt en kunnen we onze aanpak voortdurend verfijnen en verbeteren.

Drie rollen

Stichting Lezen speelt drie afgebakende rollen. Als **kenniscentrum** stimuleren we dat lezen, leesbevordering en literatuureducatie onderwerp van onderzoek blijven. We geven de kennis die uit dit onderzoek voortkomt door aan de mensen die met kinderen, jongeren en/of hun ouders/verzorgers werken. Als **landelijk coördinerende ondersteuningsinstelling** slaan we de brug tussen onderzoek en praktijk en tussen het letterenveld en de wereld van onderwijs en opvoeding. We voeren de Leescoalitie aan en zorgen voor de inhoudelijke basis onder de leesbevorderingsprogramma's BoekStart en de Bibliotheek *op school* (Kunst van Lezen). Als **aanjager en ontwikkelaar** zorgen we in samenwerking met vele partners voor de vernieuwing en doorontwikkeling van instrumenten, campagnes en programma's voor leesbevordering, op basis van kennis uit de wetenschap en de praktijk.

Focus op intermediairs en beslissers

Stichting Lezen is primair gericht op intermediairs: mensen die een sleutelrol vervullen in de (lees)opvoeding van kinderen en jongeren, zoals leraren, professionals in kinderopvang, bibliotheek en jeugdgezondheidszorg en (groot)ouders/verzorgers. Ook studenten van pedagogische en lerarenopleidingen behoren tot de doelgroep. Met onze visie en aanpak stellen we hen in staat om van kinderen en jongeren lezers te maken.

Een secundaire doelgroep vormen de beleidsmedewerkers en bestuurders van koepel-

organisaties in het onderwijs, de bibliotheeksector, de kinderopvang en de jeugdgezondheidszorg. Zij bepalen of en hoeveel ruimte intermediairs krijgen om werk te maken van leesbevordering. Daarom vertellen we hun wat de toegevoegde waarde is van leesmotivatie, jeugdliteratuur en effectief en motiverend leesonderwijs voor de (taal)ontwikkeling en het toekomstig maatschappelijk functioneren van kinderen en jongeren. Vervolgens proberen we deze beslissers zover te krijgen dat ze daar binnen hun organisatie ruimte voor maken zodat deze een grotere rol in leesbevordering kan spelen.

1.2 Reflectie op de activiteiten en ontwikkelingen in 2024

Dit jaar stond voor Stichting Lezen vooral in het teken van de versterking en uitbreiding van onze relaties met het onderwijs en van de enorme opschaling van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school. Met het extra geld dat we in 2022 en 2023 toegekend kregen vanuit het Masterplan basisvaardigheden van OCW konden we beide programma's in 2024 uitrollen op honderden extra kinderopvanglocaties en scholen, en intensiveren in organisaties die hier al mee bezig waren. Hierdoor kunnen we samen met de bibliotheeksector echt verschil gaan maken.

Grotere urgentie, groeiende steun

Het jaar begon in mineur. Eind 2023 waren de nieuwste PISA-resultaten bekend geworden. De prestaties van Nederlandse 15-jarigen op het gebied van leesvaardigheid en leesmotivatie bleken in de periode 2018-2022 opnieuw te zijn gedaald. De daling was sterker dan in de jaren voor 2018 en ook sterker dan het gemiddelde in de OESO-landen. Nederland presteerde voor leesvaardigheid en leesmotivatie voor het eerst onder het OESO-gemiddelde en kwam als een van de slechtst scorende Europese landen uit de bus. De media-aandacht voor deze dramatische uitkomsten was groot. Als Stichting Lezen kwamen we in de media veelvuldig aan het woord om de onderzoeksresultaten te duiden en te vertellen over de uitweg uit de leescrisis. De actieve steun voor leesbevordering groeit naarmate het probleem groter wordt en meer aandacht krijgt. Leesbevordering is allang niet meer alleen een zaak van cultuur, maar evenzeer van onderwijs. Vooral voor de allerjongste doelgroep is ook de medewerking van de jeugdgezondheidszorg van groot belang. Ook die neemt zienderogen toe. Op steeds meer consultatiebureaus zetten bibliotheken BoekStartcoaches in. Onder de noemer *Lezen op recept* gaan jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen op consultatiebureaus zelf ouders/verzorgers voorlichten over het belang van (voor)lezen en andere vormen van taalstimulering.

In november publiceerde de Onderwijsinspectie het onderzoek [Peil. Leesvaardigheid](#). Dit onderzoek van de inspectie, waar Stichting Lezen als inhoudelijk deskundige partij bij betrokken is, geeft houvast en richting voor onze beleidskeuzes in de komende jaren. Het laat zien dat de meeste leerlingen van vmbo-g/t-leerlingen en van havo- en vwo lezen op of boven de niveaus die passen bij hun leerjaar en onderwijssoort. Als zij zich goed blijven ontwikkelen, komen zij met een passend leesniveau van school en kunnen ze zich straks redden in de maatschappij. Het beeld van het voortgezet speciaal onderwijs lijkt ook gunstig, maar is lastig te duiden vanwege de grote diversiteit aan problematieken in deze doelgroep. In het vmbo-b/k zien de resultaten er echter niet goed uit. Daar leest twee derde van de leerlingen in het tweede leerjaar nog onder het fundamentele leesniveau 1F. Om zelfstandig maatschappelijk te kunnen functioneren en om succesvol te kunnen zijn in

het vervolgonderwijs moeten ze minstens 2F-niveau bereiken. Deze leerlingen zitten niet op koers om dat te halen voordat ze het vmbo afsluiten.

Het jaar eindigde iets hoopvoller dan het begon. Eind 2024 verscheen het gerenommeerde [PIAAC-onderzoek](#) naar de taal- en rekenvaardigheden en het probleemoplossend vermogen van (jong)volwassenen wereldwijd. De onderzoekers concludeerden dat de meeste Nederlandse volwassenen beschikken over sterke taal- en rekenvaardigheden en probleemoplossend vermogen. Zij bestempelden ook de prestaties van jongvolwassenen als goed in vergelijking met andere landen. Om te zorgen dat dat zo blijft, moeten we blijven investeren in de leesvaardigheid van de nieuwe generaties en dus in leesbevordering en effectief leesonderwijs.

Hogere versnelling, sneller vooruit

Ons werk staat altijd in het teken van leesplezier en leesmotivatie, maar draait door de dalende leesprestaties ook steeds meer om de preventie van laaggeletterdheid, met een sleutelrol voor de kinderopvang en het onderwijs. In het kader van de programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school* kunnen bibliotheken in samenwerking met scholen en kinderopvanglocaties de randvoorwaarden scheppen voor effectief leesonderwijs van 0 tot 20 jaar aan de hand van onze consistente en integrale aanpak aan de hand van *De doorgaande leeslijn*.

Die ontwikkeling kwam dit jaar opnieuw in een stroomversnelling. Nadat we in 2022 al 12,9 miljoen ontvingen uit het Masterplan basisvaardigheden, kwam daar in 2023 maar liefst 73,9 miljoen bij voor de schooljaren 2023-2024, 2024-2025 en 2025-2026. Daarmee kunnen we in nauwe samenwerking met de bibliotheken BoekStart en de Bibliotheek *op school* nog verder uitbreiden en door ontwikkelen, zowel in Nederland als op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Beide programma's werken als een vliegwiel.

In 2024 verzetten we bergen werk om de vele masterplanaanvragen van bibliotheken te verwerken voor extra locaties en voor intensivering op bestaande locaties. De animo om BoekStart en de Bibliotheek *op school* op te schalen is groot, omdat bijna alle bibliotheken al goede ervaringen hebben met beide programma's. Aan BoekStart voor baby's doen alle bibliotheken mee. Zo'n 95% werkt in het kader van BoekStart in de kinderopvang al samen met kinderopvanglocaties in hun werkgebied. Op twee na deden in 2024 alle bibliotheken mee aan de Bibliotheek *op school* primair onderwijs of een vergelijkbaar programma. Ruim driekwart van de bibliotheken werkt al samen met het voortgezet onderwijs, waarvan het merendeel in het kader van de Bibliotheek *op school*. Zo'n 60% van de bibliotheken werkt inmiddels samen met het praktijkonderwijs en ook het aantal samenwerkingen met het mbo en met pedagogische mbo- en hbo-opleidingen neemt gestaag toe.

Onder de noemer de Bibliotheek *op school* plus (dBos+) verstrekten we in 2024 uit de Masterplanmiddelen ook financiering voor de implementatie van effectief leesonderwijs binnen de Bibliotheek *op school*. In deze nieuwe brede aanpak wordt gebruik gemaakt van rijke teksten en geïntegreerd lees- en zaakvakonderwijs. De komende jaren kunnen ongeveer honderd basisscholen hieraan deelnemen. De effecten en resultaten worden op de voet gevolgd door onderzoekers.

Betere positie, meer resultaat

We zagen dit jaar onze jarenlange inspanningen in het opbouwen van productieve relaties in onderwijs, politiek, bestuur en media beloond. Niet alleen staat het onderwerp leesbevordering steviger op de kaart, ook Stichting Lezen als kenniscentrum is goed in positie. Zo

zijn we een stabiele en gewaardeerde deelnemer aan de Kennistafel Effectief Leesonderwijs en konden we als adviseur invloed uitoefenen op de nieuwe kerndoelen en eindtermen voor het primair en voortgezet onderwijs, wat er mede toe geleid heeft dat leesbevordering en literatuureducatie daarin goed verankerd zijn. Daarmee is een belangrijke randvoorwaarde voor effectief leesonderwijs vervuld. Met het Cito spraken we over toetsing van leesvaardigheid en bereidden een symposium hierover voor.

De grotere bekendheid van Stichting Lezen zorgt ook voor een groter bereik van onze kennisproducten. Digitalisering werkt daar een handje aan mee. We bedienen het werkveld met digitale publicaties, e-learnings, webinars, podcasts, mogelijkheden om (bijdragen aan) kennisbijeenkomsten terug te kijken en met steeds rijkere en gebruikersvriendelijke doelgroepwebsites. Maar al heeft digitalisering een gunstig effect op kennisdeling, live bijeenkomsten, trainingen en opleidingen blijven ook zeer in trek. De symposia, congressen en studiemiddagen die we zelf organiseerden waren steeds uitverkocht en werden via Youtube veelvuldig teruggekeken. We verzorgden presentaties op ongeveer dertig bijeenkomsten van derden. Het trainingsaanbod voor jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, onderwijs en bibliotheken bleef mede dankzij onze inhoudelijke bijdragen actueel en relevant.

Bedreigingen adresseren, kansen pakken

Dankzij onze onderzoeksactiviteiten hebben we goed zicht op ontwikkelingen die bedreigend zijn voor leesvaardigheid en leesmotivatie. De afname van het aantal mediatheken en mediathecarissen op vo-scholen is zo'n ontwikkeling die zorgen baart. Hetzelfde geldt voor digitalisering. Digitalisering is niet alleen maar slecht nieuws voor de leesvaardigheid, maar zet wel het diep, geconcentreerd lezen onder druk. Lezen op digitale apparaten, de e-reader uitgezonderd, zorgt voor minder lineair lezen, meer taakwisselingen tijdens het lezen en een minder optimale leeservaring. Gedrukte media lenen zich beter voor het diep lezen. Het gebruik daarvan legt een stevigere basis voor taal- en leesvaardigheid. Het is daarom van belang dat het onderwijs inzet op het lezen van papieren boeken. Digitaal fungeert in het onderwijs bij voorkeur als ondersteuning van papier. Scholen doen er goed aan om een actuele, rijke collectie papieren boeken aan te bieden en kinderen in (les)boeken te laten lezen. Deze inzichten ondersteunen en voeden het programma de Bibliotheek *op school*. We adresseerden ze voortdurend in onze contacten met OCW, met Kamerleden, met de VNG en met de onderwijskoepels PO-, VO- en MBO-Raad.

Een evidente bedreiging die zich dit jaar voordeed was het voornemen van het kabinet om de btw op boeken te verhogen. Samen met de partners uit het boekenvak en de Leescoalitie en vele anderen vroegen we aandacht voor de negatieve effecten die daarvan te verwachten zijn. Dit beleidsvoornemen staat haaks op de grote investeringen die het kabinet tegelijkertijd doet in de leesvaardigheid en kan de positieve effecten daarvan deels tenietdoen. We zijn blij dat de verhoging voorlopig van de baan is en blijven ons hard maken voor de laagdrempelige beschikbaarheid van boeken.

Ook de voornemens van het huidige kabinet om fors op (hoger) onderwijs en onderzoek te bezuinigen vormen een bedreiging voor het werk van Stichting Lezen en zullen een negatieve impact hebben op lezen, leesbevordering en lees- en literatuuronderwijs. De sluimerende leescrisis zal zich verdiepen als we te maken krijgen met minder leraren, minder lerarenopleiders in het hbo en wo, minder taalwetenschappers en literatuurwetenschappers en minder onderzoekers. Gedegen onderzoek naar lezen blijft nodig om te weten wat werkt in het leesonderwijs. We hebben de acties tegen de bezuinigingen dan ook ondersteund. In brieven aan de vaste commissie van de Tweede Kamer hebben we uitgelegd hoe deze bezuinigingen invloed hebben op ons werk en dat ze het moeilijker

maken om de doelstellingen te behalen waar we in opdracht van regering en conform de wensen van de Kamer aan werken.

Naast bedreigingen komen uit onderzoek ook kansen naar voren om leesbevordering effectiever vorm te geven. In de opmars van het genre young adult en de populariteit van #BookTok zien we aanknopingspunten om de populariteit van lezen te vergroten. Jongeren en jongvolwassenen zijn sinds 2018 meer gaan lezen. In 2018 las 39% wekelijks; in 2023 was dat 46%. Dat is goed nieuws omdat onderzoek ook duidelijk maakt dat meer lezen, lezen makkelijker maakt en dat wie makkelijk leest ook geneigd is om meer te lezen. Zo ontstaat de opgaande leesspiraal.

Een belangrijk inzicht is dat meertaligheid geen obstakel hoeft te zijn, maar juist een hulpmiddel is bij de Nederlandse taalverwerving. Ook taalstimulering en voorlezen in de thuistaal, of het nu een streektaal is of een vreemde taal, zorgt ervoor dat kinderen sneller en beter Nederlands leren. Dat is erg goed nieuws, want anderstalige ouders die een drempel ervaren bij bijvoorbeeld het voorlezen van Nederlandse boeken, zijn waarschijnlijk makkelijker te bewegen om in hun moedertaal voor te lezen.

Positief is ook dat ouders die via het BoekStartkoffertje in aanraking komen met leesbevordering de bibliotheek goed weten te vinden. Dat is een eerste stap naar de opgaande leesspiraal. Ten slotte noemen we als positieve en kansrijke ontwikkeling de levendige interactie met en tussen leraren via onder andere de website en de talkshows van Springlezend. De honger naar kennis over leesbevordering is groot bij leraren. Ze weten steeds beter wat ze niet weten en willen daar wat aan doen.

Meer focus, scherper kiezen

In 2024 dachten we als team na over de koers voor de nieuwe beleidsperiode 2025-2028. Stichting Lezen stelde met het oog op een nieuwe aanvraag voor vierjaarlijkse subsidie uit de Culturele Basisinfrastructuur een nieuw activiteitenplan op. Voor Kunst van Lezen was 2024 het laatste jaar van Tel mee met Taal, het landelijk actieprogramma voor preventie en bestrijding van laaggeletterdheid. Relevante beleidskaders voor de komende jaren zijn de Uitgangspunten Cultuursubsidies 2025-2028, het Masterplan basisvaardigheden, het daaropvolgende Herstelplan kwaliteit onderwijs en het Bibliotheekconvenant 2024-2025.

Omdat door de groeiende urgentie van de leescrisis de druk op Stichting Lezen toeneemt, maakten we in het activiteitenplan voor de periode 2025-2028 scherpe keuzes. We namen ons voor om de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van campagnes, projecten, opleidingen en andere activiteiten nog meer dan nu al gebeurt te verleggen naar partners. De bijdrage van Stichting Lezen daaraan zal worden beperkt tot inhoudelijke input, financiering en/of kwaliteitsbewaking. Zo denken we meer armslag te krijgen om al ons andere werk goed te kunnen doen. Tegelijkertijd stellen we partners in het werkveld hierdoor in staat om een stap vooruit te doen.

De nieuwe regeling Leesbevordering van het Letterenfonds betekende bovendien dat we onze rol als projectfinancier konden overdragen. Doordat we fungeerden als adviseur van het fonds bij de uitvoering van deze regeling en als adviseur voor mogelijke aanvragers, konden we vanuit onze kennis en visie nog wel enige sturing geven op de besteding van deze middelen.

Nieuw is ook dat we ons beleid nadrukkelijker dan voorheen inrichten op de doelgroepen die we bedienen. Stichting Lezen richt zich op alle partijen die beleid maken voor en/of werken met kinderen en jongeren van 0 tot 20 jaar. Daarbinnen onderscheiden we zes

specifieke doelgroepen:

- voor- en vroegschoolse periode
- primair onderwijs
- praktijkonderwijs en vmbo
- havo en vwo
- mbo breed
- beroepsopleidingen opvoeding en onderwijs (mbo, hbo, wo)

Per doelgroep is de uitgangssituatie anders. Daarom differentiëren we onze doelen en de aard en intensiteit van onze activiteiten zoveel mogelijk per doelgroep. We besloten om de komende jaren extra aandacht te besteden aan de doelgroepen vmbo/praktijkonderwijs, mbo breed en pedagogische beroepsopleidingen. Met de focus op aankomend professionals in opvoeding en onderwijs leggen we de basis voor effectief leesonderwijs. De extra aandacht voor het brede mbo vinden we nodig omdat dat de laatste kans is om te voorkomen dat jongeren het onderwijs laaggeletterd verlaten. In en voor deze drie doelgroepen denken we de komende jaren het meeste verschil te kunnen maken.

Duurzaam verankeren, financiering borgen

Ons nieuwe activiteitenplan kreeg een ronduit positief advies van de Raad voor Cultuur. De Raad toonde zich onder de indruk van de kwaliteit en omvang van het werk dat Stichting Lezen verzet en onderschreef de keuzes die we in het plan maakten. Daarmee zijn we verzekerd van financiering van de BIS-taken van Stichting Lezen als kenniscentrum, landelijk coördinerende ondersteuningsinstelling en aanjager/ontwikkelaar.

De financiering van Kunst van Lezen uit Tel Mee met Taal is definitief afgelopen. In 2024 liet het ministerie een verkenning uitvoeren naar de toekomst van Tel mee met Taal. Daarna is besloten dat de focus in de periode 2025-2028 komt te liggen op de integrale aanpak van basisvaardigheden in plaats van primair op laaggeletterdheid.¹ Voor het onderdeel preventie is in directe zin geen ruimte meer in het landelijke programma. Preventie wordt vanaf 2025 vooral regionaal en lokaal ingevuld, met behulp van onder andere BoekStart en de Bibliotheek *op school*. Daarvoor zijn weliswaar nog steeds rijksmiddelen beschikbaar, maar uitsluitend nog via Kunst van Lezen en het Masterplan basisvaardigheden.

De voortgang en opschaling van het programma is voor de komende (school)jaren verzekerd via het Masterplan basisvaardigheden. Zicht op structurele financiering is er echter nog niet. Via de motie Mohandis² was in 2022 vrijwel kamerbreed gevraagd om een meerjarige toekomstvisie op de samenwerking tussen de bibliotheken en het onderwijs. Ook vroeg de Tweede Kamer om onderzoek naar de wijze waarop en de financiële en juridische condities waaronder de Bibliotheek *op school* als concept duurzaam verankerd zou kunnen worden. De bewindspersonen gaven opdracht aan de KWINK groep om dit te onderzoeken. Het rapport werd door de staatssecretaris op 23 november 2023 naar de Kamer gestuurd³ als bijlage bij de Kamerbrief over het versterken van het bibliotheekstelsel. De beleidsreactie op dit rapport, die in 2024 was voorzien, is uitgesteld tot het tweede kwartaal van 2025.

1 Zie <https://basisvaardigheden.nl/kennisbank/tel-mee-met-taal>.

2 [Kst36200viii43.pdf \(parlementairemonitor.nl\)](#) motie Mohandis 22 november 2022

3 [Kamerbrief over stand van zaken versterken van het stelsel van openbare bibliotheken | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Leescoalitie

In de Leescoalitie bundelen steeds meer partners uit het boekenvak, de bibliotheeksector, het letterenveld de krachten om kinderen en jongeren uit te laten groeien tot goede lezers die graag een boek pakken en daarbij een literaire uitdaging niet uit de weg gaan. Het voorzitterschap van de Leescoalitie is voor Stichting Lezen een belangrijk instrument voor haar verbindende en coördinerende rol. In 2024 is de Leescoalitie onder aanvoering van Stichting Lezen gestart met een mediacampagne gericht op bewustwording van lezen, onder het motto *Wie leest heeft een goed verhaal*. Met een hartverwarmende reclamespot op tv en in de bioscopen, met posters in abri's en langs de snelweg werkt de Leescoalitie aan het populariseren van lezen. De Leescoalitecampagne Springlezend! slaagde in de opzet om de belangrijke rol van leraren binnen het leesonderwijs te onderstrepen en leraren elkaar te laten inspireren met voorbeelden uit de praktijk. Het enthousiasme dat de campagne opriep, mondde uit in allerlei nieuwe initiatieven: op springlezend.nl en tijdens de talkshow Springlezend Live kunnen leraren en docenten kennis, boeken- en lestips met elkaar uitwisselen.

Komen en gaan

In het najaar van 2024 namen we afscheid van Gerlien van Dalen. Zij was 15 jaar onze directeur-bestuurder. We zijn Gerlien dankbaar voor alles wat zij heeft betekend voor onze organisatie en voor de doelen die wij nastreven. Haar opvolger is Tamar van Gelder. Haar kennis van en netwerk in het onderwijsveld is van grote waarde om de verbinding tussen kennis en praktijk te versterken en de samenwerking tussen kennisinstituten, bibliotheken, het boekenvak en onderwijs verder te stimuleren.

1.3 Realisatie doelstellingen 2024

1.3.1 Kennisbasis

Kennis is en blijft het fundament onder de aanpak van Stichting Lezen. Aan al onze programma's ligt wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek ten grondslag: van onszelf, van samenwerkingsverbanden waar we aan deelnemen en van derden. We verzamelen kennis, vertalen die naar ons eigen werk en dat van de leesbevorderaars in het veld. In 2024 brachten we onderzoekers en werkveld dichter bij elkaar en stonden digitalisering en meertaligheid hoog op onze agenda.

Doelstelling activiteitenplan 2021-2024	Realisatie 2024	Bereik 2024
17 onderzoeksactiviteiten in 2024. Daarmee bereikten we per jaar tussen de 25.000 en 30.000 professionals die onze publicaties downloaden en zich zo voeden met de nieuwste (onderzoeks) inzichten.	21 activiteiten	41.881 downloads

Met het oog op de relevantie van ons onderzoekswerk voor de gevarieerde en soms weerbarstige praktijk van de leesbevorderaars, zijn we altijd op zoek naar manieren om die twee werelden nog beter met elkaar te verbinden. De nieuwe wetenschappelijke adviesraad die we volgend jaar willen instellen kan daarbij een goede rol vervullen. Ook belangrijk in dit verband is het toenemend aantal onderzoeksactiviteiten waar leesbevorderaars uit

de praktijk actief bij betrokken zijn. Education Lab van het programma Ontwikkelkracht bijvoorbeeld, is een samenwerkingsverband waarin wetenschappelijke en uitvoerende partijen in co-creatie samenwerken om oplossingen ten behoeve van het onderwijs. We zijn daarom erg blij dat Education Lab het onderzoek naar de effectiviteit naar de intensieve dBos+ aanpak uitvoert.

Genuanceerd beeld digitalisering

Digitaal lezen was ook dit jaar een belangrijk onderzoeksthema. Het blijft ook voor ons als kennispartner van leesbevorderaars nog zoeken naar de beste manier om met digitalisering om te gaan in relatie tot leesbevordering. Enerzijds zien we in dit jaar opgeleverd onderzoek dat er aanwijzingen zijn dat het gebruik van digitale media en devices het aanleren van belangrijke vaardigheden zoals dieplezen in de weg zitten. Anderzijds toont recent onderzoek aan dat met name bij jonge kinderen in minder taalvaardige gezinnen de inzet van digitale prentenboeken en/of digitale hulpmiddelen gunstig kan uitwerken op de taalontwikkeling. Hierover een eenduidige boodschap afgeven is dan ook niet mogelijk. Onderzoek naar allerlei facetten van dit onderwerp blijft hard nodig om nauwkeurig en betrouwbaar te kunnen adviseren wanneer en in hoeverre digitale hulpmiddelen goed zijn voor de jonge lezer en wanneer en in hoeverre ze moeten worden vermeden. Daarom zijn we blij dat in 2024 het meerjarige onderzoeksproject LeesEvolutie van start ging. Dat onderzoekt hoe digitale middelen kunnen bijdragen aan effectief leesonderwijs in het po en vo.

Voorlezen in de thuistaal helpt

We deden ook veel onderzoek naar meertaligheid. Ongeveer 30% van de leerlingen in het Nederlandse onderwijs heeft een meertalige achtergrond. Daarbij gaat het niet alleen om kinderen met een of meer ouders van niet-Nederlandse afkomst, maar ook om kinderen uit gezinnen waar thuis een streektaal gesproken wordt. Uit onderzoek is gebleken dat een rijke thuistaalomgeving en vanaf jonge leeftijd voorgelezen worden in de thuistaal bevorderlijk is voor de latere leesontwikkeling. Ook blijken meertalige onderwijsprogramma's effectiever te zijn dan eentalige. De taal- en leesvaardigheid in de thuistaal ondersteunt de taal- en leesontwikkeling in het Nederlands en helpt leerlingen om bij andere vakken sneller vooruitgang te boeken, omdat ze voort kunnen borduren op eerder opgedane kennis in de thuistaal. Dat maakt leerlingen kansrijker. We kunnen daarmee de veronderstelling dat meertaligheid de primaire oorzaak zou zijn van taal- en leesachterstanden goed onderbouwd weerleggen.

1.3.2 Leesomgeving

Een rijke leesomgeving is nodig om van een kind een goede en gemotiveerde lezer te maken. Daarom spant Stichting Lezen zich onder andere in voor effectief leesonderwijs en een goed en actueel boekenaanbod in de kinderopvang en op scholen. Ook stimuleren we ouders/verzorgers via bijvoorbeeld het BoekStartkoffertje om thuis een zo goed mogelijke leesomgeving te creëren.

Het hele jaar door vierten we met campagnes en activiteiten voor al onze doelgroepen het feest dat lezen is. Buddy Tegenbosch won met zijn ontroerende en spannende boek *Jimmi Fender Johnson* de Prijs van de Jonge Jury en we waren blij verrast dat de vo-leerlingen die meededen aan de Inktaap *Het lied van ooievaar en dromedaris* van Anjet Daanje als hun favoriete boek kozen. Een verre van eenvoudig boek van meer dan 600 pagina's. Daar putten we moed en hoop uit!

De leesomgeving is nooit af. We doen doorlopend onderzoek naar bereik en effecten van onze campagnes en activiteiten. Op basis daarvan brengen we soms veranderingen aan in de opzet. Zo besloten we in 2024 op basis van evaluatieonderzoek van Sinzer dat Read-2Me, de voorleeswedstrijd voor brugklassers, toe is aan doorontwikkeling. Een enkele keer nemen we een meer ingrijpende beslissing. We besloten dit jaar, ook op basis van het Sinzer-onderzoek, te stoppen met de Pabo Voorleeswedstrijd en met De Weddenschap. We startten de ontwikkeling van een nieuwe campagne voor de doelgroep pabostudenten. De Weddenschap wordt voortgezet door Media Mucho.

Doel activiteitenplan 2021-2024	Realisatie 2024	Bereik 2024
12 campagnes en projecten in 2024. Daarmee bereiken we 30.000 à 35.000 instellingen en professionals die met onze projecten en campagnes werken en zo het leesvirus doorgeven aan kinderen en jongeren.	13 campagnes en projecten	34.473 instellingen en professionals

Een mijlpaal met het oog op de rijke leesomgeving was de vaststelling van de definitieve concept-kerndoelen voor het primair onderwijs en van de definitieve concept-eindtermen voor het voortgezet onderwijs. Mede namens de Leescoalitie nam Stichting Lezen deel aan de advieskring die SLO hielp met het opstellen van deze documenten. De kerndoelen gaan ervan uit dat het creëren van een rijke leesomgeving onderdeel wordt van de wettelijke opdracht voor elke school in het funderend onderwijs. Ook kreeg literatuur een grotere plek dan voorheen. We zijn blij met dat resultaat en hopen dat dit steun krijgt van kabinet en parlement. Dat zou een stap voorwaarts zijn voor goed leesonderwijs. De eindtermen voor het vo sluiten naadloos aan bij onze ideeën over leesbevordering, effectief leesonderwijs en literatuureducatie. We verwachten dat ze zullen leiden tot beter lees- en literatuuronderwijs in alle lagen van het voortgezet onderwijs. Of de voorstellen volledig omarmd worden door de politiek, is nog niet zeker.

Goed nieuws voor de leesomgeving is ook dat we dit jaar met steun vanuit het Masterplan basisvaardigheden de implementatie van dBos+ in gang konden zetten, de verdieping van ons succesvolle programma de Bibliotheek *op school*. Ook dankzij het Masterplan komen er veel meer kinderopvanglocaties die meedoen met BoekStart en veel meer scholen die meedoen met de Bibliotheek *op school*. Daardoor wordt een rijke leesomgeving voor veel meer kinderen en jongeren beschikbaar, ook op het vmbo en in de internationale schakelklassen, waar de leerlingen dat het hardst nodig hebben

Naast al die positieve ontwikkelingen zijn er ook punten van zorg en aandacht. De afname van mediatheken in het voortgezet onderwijs staat haaks op ons streven naar een rijke leesomgeving op scholen. En ook al vinden onze ideeën over effectief leesonderwijs op steeds meer plekken ingang, er is nog veel werk aan de winkel om te zorgen dat alle scholen in Nederland deze aanpak omarmen en implementeren.

1.3.3 Leesbevorderaars

Competente leesbevorderaars zijn de dragers van de rijke leesomgeving. Bevlogen en deskundige leesbevorderingsprofessionals zijn nodig in alle bibliotheken en op alle scho-

len. Ook pedagogisch medewerkers en leraren moeten niet alleen goed weten hoe leren lezen werkt, maar idealiter zelf ook veel en graag lezen en op de hoogte zijn van het actuele aanbod van kinder- en jeugdliteratuur. Dat alles is minder vanzelfsprekend dan we zouden willen. We werken er hard aan om zoveel mogelijk pedagogische mbo- en hbo-opleidingen mee te laten doen aan de Bibliotheek *op school* en gebruik te laten maken van modules en publicaties over leesbevordering en effectief (voorbereidend) leesonderwijs.

Doelstellingen activiteitenplan 2021-2024	Realisatie 2024	Bereik 2024
9 kennisbijeenkomsten in 2024. Daarmee bereiken we 1.500 à 3.000 professionals die onze congressen bezoeken, plus nog 2.000 professionals die ons op de tweejaarlijkse NOT-onderwijsbeurs ontmoeten. Met hen spreken we over de beste manier om leesbevordering uit te voeren.	23 kennisbijeenkomsten (excl. NOT)	14.437 bezoekers
4 websites in 2024. We bereiken 140.000 à 160.000 geïnteresseerden via onze websites, sociale media- en/of nieuwsbrieven en informeren en inspireren hen langs die weg om praktisch aan de slag te gaan als leesbevorderaar.	6 websites	301.437 bezoekers
5 soorten gedrukte informatiepublicaties (o.a. tijdschrift Lezen, brochures, infographics) in 2024. Daarmee voorzien we 25.000 à 35.000 afnemers van praktische informatie en inspiratie.	15 soorten gedrukte publicaties	57.544 gedrukte publicaties

Stichting Lezen ontwerpt voor leesbevorderaars op scholen, in bibliotheken en in de jeugdgezondheidszorg na- en bijscholingstrainingen en houdt deze actueel. De vraag naar opleidingen was dit jaar groot, vanwege opschaling van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school*. Er werden veel trainers opgeleid om in die vraag te kunnen voorzien. We ontwikkelden een speciale studiedag voor schoolteams die aan de slag willen met effectief leesonderwijs en zorgden voor een bijscholingstraining voor leesmediaconsulenten van de bibliotheken op dit gebied. Ook ontwikkelden we speciale trainingen voor tactische medewerkers en voor de leesmediaconsulenten van de bibliotheken die betrokken zijn bij de scholen die meedoen aan dBos+. Het opleidingsaanbod ten behoeve van docenten en docententeams van scholen die mee (gaan) doen met de Bibliotheek *op school* werd doorontwikkeld en uitgebreid.

Naast formele opleidingstrajecten verzorgt Stichting Lezen ook tal van grote en kleine kennisbijeenkomsten voor de verschillende doelgroepen, zoals het congres *Lezen Centraal*, het seminar *Over boeken gesproken* en het *Pabo-congres*. We leverden veel bijdragen aan kennisbijeenkomsten en kennisproducten van derden dit jaar. Onze (online) publicaties en kennisproducten trokken recordaantallen afnemers en bezoekers. De in 2022 gelanceerde doelgroepsite lezeninhetpo.nl is een groot succes en trok bijna 40% meer bezoekers dan vorig jaar. Ook aan deze ontwikkelingen merken we dat leesvaardigheid en

leesbevordering sterk in de belangstelling staan en dat de positie van Stichting Lezen als gewaardeerd en betrouwbaar kenniscentrum opnieuw is verbeterd en verstevigd.

1.3.4 Leesoffensief en versterking leesbevordering

Stichting Lezen werkt voortdurend aan een breed en sterk netwerk in alle sectoren die een rol kunnen spelen bij leesbevordering. De grote opgave die er ligt op het gebied van effectief leesonderwijs vroeg veel inzet om nieuwe relaties in het onderwijs aan te knopen en te zoeken naar de meest effectieve manieren van opereren in het complexe krachtenveld van het onderwijs.

Doelstelling activiteitenplan 2021-2024	Realisatie 2024	Bereik 2024
4 strategische activiteiten in 2024. Het gaat o.a. om de campagnes van de Leescoalitie en onze internationale samenwerkingen. Daarmee bereiken we circa 1.000.000 mensen (breed publiek) die we laten zien hoe leuk en inspirerend lezen kan zijn.	6 strategische activiteiten	58.016.102 contacten*

*Het gaat hier niet om unieke personen maar om het aantal keer dat we iemand hebben bereikt of geïnformeerd over een activiteit in het kader van de Leescoalitie.

We startten met de ontwikkeling van een langetermijnstrategie gericht op borging van BoekStart, de Bibliotheek op school en effectief leesonderwijs. Met het oog daarop onderhielden we actief de relaties met Kamerleden, informeerden en mobiliseerden we de strategische laag van de bibliotheken en werkten we hard aan het uitbreiden en intensiveren van onze relaties met het onderwijs. Daarbij richtten we ons nadrukkelijker dan voorheen op het mbo. Ook investeerden we in nieuwe relaties met (organisaties van) leraren, zoals Levende Talen, de Algemene Onderwijsbond en de BVMBO. Daarmee kwamen we ook tegemoet aan een terechte opmerking van de Raad voor Cultuur uit hun advies over onze aanvraag in het kader van de BIS.

Omdat we met de meeste onderwijskoepels en -belangenbehartigers al goed in contact staan, focusten we voor wat betreft deze doelgroep vooral op het bestendigen van de bestaande relaties. We besteedden daarbij vooral aandacht aan het consistent zijn in het relatiebeheer en het snel en adequaat opvolgen van afspraken. Dat vergt veel inzet. Daarom zetten we ook de specialisten nu meer dan voorheen in voor dit soort werk. We hechten zeer aan de samenwerking tussen wetenschap en onderwijs zoals die gestalte krijgt in de Kennistafel Effectief Leesonderwijs. Dit orgaan hielp ons ook dit jaar weer om nieuwe kennis naar de praktijk te vertalen.

In de Leescoalitie bundelen we de krachten met partners uit het boekenvak, het letterenveld en de bibliotheeksector. Samen bouwen we aan een uitgebreid en sterk netwerk, omdat leesbevordering gebaat is bij een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak. In 2024 lanceerde de Leescoalitie een meerjarige bewustwordingscampagne over de kracht van lezen: *Wie leest heeft een goed verhaal*. De campagne trapte af met een ontroerende tv-commercial.

HOOFDSTUK 2

Een solide kennisbasis

Kennis is de basis voor ons werk. We hebben voortdurend nieuwe kennis nodig. Om de leesomgeving goed in te kunnen richten. Om leesbevorderaars te inspireren en te voeden. Om partners, politiek en stakeholders te informeren over het nut van leesbevordering en de rol die zij daarin kunnen vervullen. Om deze kennis te verzamelen, staan we zelf als opdrachtgever en/of partner regelmatig aan de basis van nieuw onderzoek. Jaarlijks zijn we betrokken bij het vormgeven van diverse onderzoeken die onze kennisbasis kunnen versterken. De kennis die uit deze nieuw onderzoeken voortkomt, maken we laagdrempelig toegankelijk voor derden en verwerken we in effectieve interventies. We benutten ook onderzoek van derden. In 2024 verscheen bijvoorbeeld het gerenommeerde [PIAAC-onderzoek](#) naar de taal- en rekenvaardigheden en het probleemoplossend vermogen van (jong)volwassenen wereldwijd. De Onderwijsinspectie publiceerde het onderzoek [Peil. Leesvaardigheid](#) over vo-leerlingen in het tweede leerjaar. Dergelijke onderzoeken benadrukken de urgentie van leesbevordering. Daarom vragen we in de media en in ons netwerk steevast aandacht voor de resultaten van zulke studies en gebruiken we ze in ons eigen werk.

Bij onze onderzoeksactiviteiten werken we samen met wetenschappers en andere onderzoekers in het veld. We laten ons bij onderzoeksactiviteiten deels leiden door de thema's uit onze onderzoeksagenda. We zorgen ervoor dat de agenda aansluit op actuele ontwikkelingen, inzichten en behoeften vanuit het werkveld van de leesbevorderaars. Daarnaast voeren we structureel onderzoek uit: naar de ontwikkelingen in de leescultuur en het lees-, koop- en leengedrag van de Nederlandse bevolking, het bereik en effect van leesbevordering in het algemeen en van de activiteiten van Stichting Lezen en Kunst van Lezen in het bijzonder. Ook brengen we regelmatig de stand van zaken in kaart van specifieke aspecten van leesbevordering

2.1 Samenwerking met de wetenschap

Leerstoel Leesgedrag

Stichting Lezen financierde in 2024 opnieuw de leerstoel Leesgedrag aan de Vrije Universiteit. Deze wordt bekleed door prof. dr. Roel van Steensel. Hij begeleidde het afgelopen jaar vijf promovendi, vier postdoc-onderzoekers en een junioronderzoeker. Hun onderzoeken gingen over digitaal lezen, diepe verwerking van literaire teksten, ondersteuning van metafoorbegrip, effecten van online leeschallenges, emotionele respons tijdens tweede-taalleren, stimulering van kennis van kinder- en jeugdliteratuur en leesbevorderingscompetenties bij leraren, de relatie tussen leesbevordering en tweede-taalleren en de inzet van digitale prentenboeken in de kinderopvang. Eén promovendus rondde in 2024 succesvol zijn promotieonderzoek af.

Voor bachelorstudenten verzorgde Van Steensel onderwijs over *literacy development*; voor masterstudenten gaf hij een cursus *Leesvaardigheid, leesmotivatie en leesbevordering*. Daarnaast was hij betrokken bij drie succesvolle subsidieaanvragen: een netwerksubsidie van de Taalunie, een NWO-Promotiebeurs Leraren en een subsidie van Kunst van Lezen voor onderzoek naar meertalige digitale prentenboeken. Daarnaast was hij lid van de Taalraad, de Kennistafel Effectief Leesonderwijs en de Erkeningscommissie Jeugdinterventies, publiceerde hij verschillende artikelen en rapporten en gaf hij verschillende lezingen.

Leesbevorderingslab

In het LeesbevorderingsLab werken tien onderzoekers van de Vrije Universiteit samen met Stichting Lezen aan onderzoek naar leesbegrip, leesmotivatie, leesonderwijs en leesbevordering. Het lab is in 2023 gestart vanuit een samenwerking tussen de Faculteit Geesteswetenschappen en de Faculteit Gedrags- en Bewegingswetenschappen. De leiding is in handen van hoogleraar prof. dr. Roel van Steensel. Het onderzoek in het Leesbevorderingslab is per definitie multidisciplinair en combineert expertise uit taal- en tekstwetenschap, tweedetaalverwerving, literatuurwetenschap, pedagogiek en onderwijswetenschappen.

Wetenschappelijke adviesraad

Het instellen van deze adviesraad is een van de ambities uit [het Activiteitenplan 2025-2028](#). We verwachten dat de Wetenschappelijke adviesraad de positie van Stichting Lezen als kenniscentrum zal versterken, de samenwerking tussen wetenschappers op het gebied van leesbevordering zal vergroten en een inhoudelijke bijdrage zal leveren aan onderzoek en beleid. In 2024 zijn we gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de instelling van de adviesraad. Stichting Lezen heeft nog geen beslissing genomen over het opnieuw invullen van de leerstoel Lezen en Digitale media aan de Universiteit Twente, die sinds 2024 vacant is. We willen deze beslissing mede baseren op een advies van de adviesraad.

Onderzoekstages

Stichting Lezen zet zich graag in voor de volgende generatie onderzoekers en professionals. In 2024 konden enkele onderzoekstagiaires een paar maanden bij ons aan de slag. Monica Dimitrova (Bulgarije) voerde in het kader van het Erasmus-programma voor de internationale uitwisseling van PhD-studenten een onderzoek voor ons uit onder leesbevorderaars en boekprofessionals over het bevorderen van het lezen met digitale middelen. Hoewel veel leesbevorderaars vinden dat de digitalisering de leesmotivatie negatief beïnvloedt, zijn ruim zes op de tien er toch van overtuigd dat het nodig is om digitale vormen van leespromotie in te zetten in leesbevorderingscampagnes. Digitale promotie via *gamification*, online platforms en sociale media, wordt veelvuldig ingezet.

Kiara Montana, student aan de masteropleiding Literatuur van de Universiteit Utrecht, onderzocht of cultuureducatie in het primair onderwijs de leesvaardigheid en leesmotivatie van leerlingen kan versterken. Zij constateerde dat hiernaar nog weinig onderzoek is gedaan. Het beschikbare onderzoek laat zien dat onderwijs in verschillende kunstvormen, zoals muziek, beeldende kunst of theater, potentieel kan bijdragen aan de leesvaardigheid, mits het kunst- en leesonderwijs geïntegreerd wordt aangeboden.

In het kader van de samenwerking met de master Jeugdliteratuur aan de Universiteit Tilburg, biedt Stichting Lezen jaarlijks een stageplek aan een uitwisselingsstudent van de Erasmus Mundus master Children's Literature, Media and Culture. Dit jaar vervulde Suzanne La Rocca deze stageplek. Zij maakte onder meer een plan voor de curatie van boeken voor verschillende leeftijdsgroepen voor de Bibliotheek *op school* in Caribisch Nederland, hielp bij het voltooien van titellijsten in verschillende talen en bij het ontwerpen van een folder met boekentips voor een meertalige collectie. Ook onderzocht ze *good practices* en beleid rond meertalige collecties in bibliotheken in enkele andere landen, waaronder Finland.

Scriptieprijs leesbevordering 2022-2024

Iedereen Leest (Vlaanderen) en Stichting Lezen hebben deze prijs samen ingesteld om onderzoek naar leesbevordering te stimuleren. We reikten [de prijs in 2024](#) voor de veertiende keer uit, tijdens de conferentie *Iedereen Leest* in Gent. Uit ruim dertig inzendingen werd Louis Bogaert als winnaar uitgeroepen. Zijn scriptie ging over etnisch-culturele diversiteit in de klasbibliotheken van Vlaamse basisscholen. Iris Haasnoot ontving een eervolle vermelding voor haar onderzoek over een digitale, interactieve voorleesmethode bij kleuters. De jury van de scriptieprijs bestond uit voorzitter Emmelien Merchie (Leerpunt.be), Inouk Boerma (iPabo), Freek Van de Velde (KU Leuven), Mirjam Günther-van der Meij (NHL Stenden Hogeschool) en Frauke Pauwels (UAntwerpen).

2.2 Onderzoek in het kader van de onderzoeksagenda

Stichting Lezen werkt op het snijvlak van onderzoek en praktijk en wil de wisselwerking hiertussen stimuleren. Onze onderzoeksagenda komt daarom tot stand in afstemming met het bibliotheekveld, het werkveld van onderwijs & opvoeding en met de wetenschap. De agenda wordt tussentijds bijgesteld als daar behoefte aan is. In 2024 stonden de volgende thema's centraal:

- Effectief leesonderwijs en leesmotivatie
- Lezen in een multimediale omgeving
- Diversiteit en inclusie
- De sociale lezer

Hieronder lichten we per thema steeds enkele onderzoeken uit. Het gaat daarbij vooral om onderzoeken die in 2024 zijn gestart. De tabellen geven een volledig overzicht van alle onderzoeken die dit jaar binnen een bepaald thema werden uitgevoerd, afgerond en/of gepubliceerd.

Thema: Effectief leesonderwijs en leesmotivatie

Effectief leesonderwijs was, is en blijft een belangrijk thema. Daarom sluit Stichting Lezen aan bij relevante onderzoeksprojecten en consortia die eraan willen bijdragen het leesonderwijs beter te maken.

Lezen en laten lezen

Het lezen van literatuur is gunstig voor de ontwikkeling van leerlingen tot gemotiveerde, 'diepe' lezers. Er zijn echter aanwijzingen dat Nederlandse leraren in basis- en voortgezet onderwijs weinig jeugdliteratuur lezen en dat hun repertoirekennis en leesbevorderingscompetenties achterblijven. Dat belemmert hen in hun werk als leesbevorderaars. Het Raak-Pro-project *Lezen en laten lezen* omvat een literatuurstudie en een surveyonderzoek naar de leesbevorderingscompetenties van (aankomend) leraren in het primair en voortgezet onderwijs en de leescultuur op Nederlandse scholen. In 2024 ging de eerste fase van het onderzoek van start. Op basis van de resultaten denken we beter in staat te zijn om de leesfrequentie, repertoirekennis en leesbevorderingscompetenties van zittende en aankomend leraren te versterken, zodat zij hun leerlingen beter kunnen ondersteunen.

Motief, middelen en gelegenheid

In deze studie werd onderzocht wat bepaalt of iemand leest. De onderzoekers veronderstelden dat 'habituële' leesmotivatie (vind ik lezen *doorgaans* leuk, interessant of belang-

rijk?) leesgedrag niet volledig verklaart. Zij gingen daarom uit van een meer context-specifieke benadering. Ook de situatie doet ertoe, zo blijkt. Naast (habituële) leesmotivatie, verklaren ook situatiegebonden redenen om te lezen (motief, middelen en gelegenheid) verschillen in leesgedrag. De bevindingen van deze studie dragen bij aan de theorievorming en empirische kennis over leesmotivatie.

Tabel 2.1: Onderzoeken thema Effectief leesonderwijs en leesmotivatie

Onderzoeken die in het kader van Kunst van Lezen zijn uitgevoerd en/of gefinancierd, zijn gemarkeerd met * achter de titel; deze worden nader toegelicht in het jaarverslag Kunst van Lezen in bijlage 1.

Titel	Rol Stichting Lezen	Onderzoeker(s)	Stand van zaken
<i>Onderzoek de Bibliotheek op school plus*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Education Lab	Loopt; afronding en publicatie implementatiestudie in 2025; effectstudie in 2027
<i>Lezen en laten lezen</i>	Consortiumpartner en uitgever	Dr. Wenckje Jongstra (Hogeschool KPZ) e.a.	Start in 2024; afronding en publicatie in 2027
<i>Motief, middelen en gelegenheid</i>	Co-financier en uitgever	Prof. dr. Roel van Steensel (Vrije Universiteit/Erasmus Universiteit)	Afronding en publicatie in 2024
<i>Vrij lezen op afstand*</i>	Uitvoerder	Mustapha Esadik (Stichting Lezen)	Afronding en publicatie in 2024
<i>Leesbevordering voortgezet onderwijs*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	DUO Onderwijsonderzoek & Advies	Loopt; afronding en publicatie in 2025
<i>LeesEvolutie</i>	Consortiumpartner en uitgever	Prof. dr. Els Stronks (Universiteit Utrecht)	Loopt; afronding over 8 jaar

Thema: Lezen in een multimediale omgeving

De digitale wereld is in sterke mate multimediaal. Tekst, (bewegend) beeld, geluid en spelelementen komen er samen en vormen steeds vaker een geheel. Het boek en de manieren waarop mensen lezen worden hierdoor beïnvloed. Dat vraagt ook iets van de vaardigheden die lezers van vandaag en morgen nodig hebben. Er wordt van kinderen en jongeren verwacht dat zij verschillende soorten en verschijningsvormen van teksten kunnen vinden, begrijpen en op waarde kunnen schatten. Dit wordt ook wel ‘meervoudige geletterdheid’ genoemd.

Digitaal lezen, anders lezen

Niels Bakker, onderzoeksspecialist bij Stichting Lezen, promoveerde op 25 maart 2024 op

een proefschrift over de verschillen in lezen van schermen ten opzichte van het lezen van papier. Een van de uitkomsten is dat de e-reader, anders dan andere digitale apparaten, nagenoeg gelijkwaardig blijkt aan het papieren boek. E-boeklezers die een e-reader gebruiken, lezen vaker lineair, switchen minder vaak van activiteit tijdens het lezen en hebben een prettigere leeservaring dan lezers die boeken via een tablet, smartphone en laptop lezen. De e-reader en het papieren boek blijken dan ook het meest geschikt voor het diep lezen, dat in het digitale tijdperk onder druk staat.

ELSA-lab

Onder de noemer ELSA-LAB¹ wordt onderzocht of en zo ja hoe kunstmatige intelligentie kan worden ingezet om laagtaalvaardigheid bij jongeren te detecteren en voorkomen. De focus ligt op het detecteren van laagtaalvaardigheid bij jongeren tussen 12 en 15 jaar aan de hand van stressindicatoren tijdens het lezen. De technologie wordt momenteel getest bij studenten en laaggeletterde volwassenen.

Tabel 2.2: Onderzoeken thema Lezen in een multimediale omgeving

Titel	Rol Stichting Lezen	Onderzoeker(s)	Stand van zaken
<i>Digitale prentenboeken kinderopvang*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Thirza Osterhaus o.l.v. prof. dr. Roel van Steensel (Vrije Universiteit/Erasmus Universiteit) en dr. Björn de Koning (Erasmus Universiteit)	Loopt; afronding en publicatie in 2025
<i>Technologiegebruik in ouder-kindprogramma's*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Romina de Lima o.l.v. prof. dr. Roel van Steensel (Vrije Universiteit/Erasmus Universiteit)	Loopt; afronding en publicatie in 2025
<i>Digitaal lezen, anders lezen</i>	Opdrachtgever, uitvoerder en uitgever	Dr. Niels Bakker (proefschrift)	Afronding en publicatie in 2024
<i>Jonge gamers stimuleren om te lezen*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Qrius (Paul Sikkema)	Afronding en publicatie in 2024

vervolg

1 Het acroniem ELSA staat voor ethical, legal, societal aspects. De Nederlandse AI Coalitie stimuleert via de ELSA LABS onderzoek naar verantwoorde en maatschappelijk waardevolle toepassingen van AI op allerlei terreinen.

Titel	Rol Stichting Lezen	Onderzoeker(s)	Stand van zaken
<i>Digitaal lezen en luisteren</i> (thema-meting SMB)	Partner	Stichting Marktonderzoek Boekenvak	Afronding en publicatie in 2024
<i>ELSA-lab</i>	Consortiumpartner en co-financier	Prof. dr. Els Stronks (Universiteit Utrecht)	Loopt; afronding 2026
<i>Navigating the cross-contextual media landscape: Children's and adolescent's digital media use, development and (in) equality</i>	Consortiumpartner	Prof. dr. Liesbeth Kester (Universiteit Utrecht) en prof. dr. Eliane Segers (Universiteit Twente)	Loopt; afronding 2028

Thema: Diversiteit en inclusie

Een goede leesomgeving helpt om kinderen aan het lezen te krijgen en te houden. De kwaliteit van de leesomgeving hangt deels af van de mate waarin kinderen en jongeren zich herkennen in de boeken die ze krijgen aangereikt, in de taal waarin die zijn geschreven en in de schrijvers waarmee ze kennismaken. Om de leesomgeving goed aan te laten sluiten bij verschillende doelgroepen, doen we onderzoek naar hoe leesbevordering zo inclusief mogelijk kan worden vormgegeven.

De werkelijkheid weerspiegeld

In 2024 is Stichting Lezen, in samenwerking met Ani's World, Tilburg University en IBBY Nederland, gestart met het pilotonderzoek *De Werkelijkheid weerspiegeld*. De studie richt zich op de kwalitatieve vertegenwoordiging van (etnisch-culturele) minderheden in Nederlandstalige prentenboeken en onderzoekt welke minderheden in de verhalen zijn vertegenwoordigd en hoe die in de boeken voorkomen.

Meertalige leerlingen ondersteunen in het leesonderwijs

Deze literatuurstudie, gepubliceerd in 2024, brengt aspecten in kaart die belangrijk zijn voor het leesonderwijs aan meertalige leerlingen. Het is een voorbeeld van het soort onderzoek waar Stichting Lezen zich sterk voor maakt: een combinatie van theoretische kennis en praktische handvatten voor professionals in het (lees)onderwijs. Als essentiële aspecten komen naar voren een cultureel-responsieve aanpak en een taalrijke leeromgeving die recht doet aan de talige en culturele diversiteit van de betreffende school. Het blijkt belangrijk om de thuistalen van de kinderen op de school te omarmen en in te zetten in het leerproces. Een waardevol instrument hierbij is een schoolbibliotheek met een bij de leerlingenpopulatie passende, meertalige collectie.

Onderzoek meertalige digitale prentenboeken

Deze studie onderzoekt of het aanbieden van digitale prentenboeken in twee talen, zowel de thuistaal als het Nederlands, voordelen heeft ten opzichte van het aanbieden in één taal, de thuistaal of het Nederlands. Veel ouders met een andere thuistaal dan het Nederlands ervaren een barrière om te gaan voorlezen aan hun kinderen. De voorleesfunctie van digitale prentenboeken kan voor deze gezinnen een uitkomst bieden. De hypothese van het onderzoek is dat de beide talen elkaar versterken, waardoor kinderen door een tweetalig prentenboek meer vooruitgang boeken in de taalontwikkeling. Het onderzoek is in 2024 voorbereid. De financiering komt voor 70% van Stichting Lezen en 30% van Kunst van Lezen. De uitvoering vindt plaats in 2025; publicatie wordt verwacht in 2026.

Tabel 2.3: Onderzoeken thema Diversiteit en inclusie

Titel	Rol Stichting Lezen	Onderzoeker(s)	Stand van zaken
<i>De werkelijkheid weerspiegeld</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Naomi Hofman o.l.v. dr. Sara van den Bossche en dr. Élodie Malanda, (allen Universiteit Tilburg)	Loopt; afronding en publicatie in 2025
<i>Leeswijzer voor diversiteit en inclusie in jeugd-literatuur*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Dr. Sara Van den Bossche (Universiteit Tilburg)	Afronding en publicatie in 2024
<i>Meertalige leerlingen ondersteunen in het leesonderwijs</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Eveline Wouters, Marian van Popta, Suzanne Dekker en Jantien Smit (lectoraat Meertaligheid en Onderwijs Hogeschool Utrecht)	Afronding en publicatie in 2024
<i>Leesbevordering in de Internationale Schakelklas*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	ITTA UvA en VU/NT2 Research	Loopt; afronding en publicatie in 2025
<i>Meertalige digitale prentenboeken</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Thirza Osterhaus o.l.v. prof. dr. Roel van Steensel (Vrije Universiteit)	Loopt; afronding en publicatie in 2026

Thema: De sociale lezer

Lezen is een sociale activiteit, waarin de lezer kennismaakt met andere mensen en werelden. Lezers zoeken onderling ook contact: ze delen leeservaringen en interpretaties, voeren gesprekken over boeken, verzamelen zich in leesclubs enzovoorts. Dergelijke vormen van interactie kunnen ook een belangrijke rol spelen in leesbevordering.

Leesopvoeding door ouders

Om zicht te krijgen op de leesopvoeding van Nederlandse ouders, voerde Stichting Marktonderzoek Boekenvak in samenwerking met GfK een thema-meting uit onder 1.000 Nederlandse ouders met kinderen tussen 0 en de 12 jaar. Het onderzoek laat zien dat moeders de primaire leesopvoeder zijn, ook al lezen ook vaders regelmatig voor. Gevraagd naar wie de belangrijkste rol speelt in de leesopvoeding thuis, noemt 71% van de moeders zichzelf, tegenover 27% van de vaders. Zowel moeders als vaders lezen hun kinderen met name voor wanneer deze zelf nog niet (goed) kunnen lezen, dus vaak tot en met groep 3.

Tabel 2.4: Onderzoeken thema De sociale lezer

Titel	Rol Stichting Lezen	Onderzoeker(s)	Stand van zaken
<i>Praten over lezen</i> *	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Dr. Lesya Ganushchak (Erasmus Universiteit)	Loopt; afronding en publicatie in 2025
<i>Leesopvoeding door ouders</i> (themameting SMB)	Partner	Stichting Marktonderzoek Boekenvak	Afronding en publicatie in 2024

2.3 Bereik-, stand-van-zaken- en monitoringonderzoeken

Om ons werk te verbeteren en aan beslissers en beleidsmakers te kunnen laten zien dat en hoe leesbevordering werkt, doen we voortdurend onderzoek naar de resultaten en effecten van interventies van onszelf en van andere partijen. Ook onderzoeken we de stand van zaken van leesbevordering in het onderwijs, de kinderopvang en de bibliotheeksector.

Evaluatie programma's en campagnes

Stichting Lezen brengt met enige regelmaat het bereik en de impact van haar campagnes in kaart. In 2024 deden we onderzoek naar *De Nationale Voorleeswedstrijd* en *De Nationale Voorleesdagen*. Daaruit bleek onder andere dat ruim de helft van de basisscholen meedoet aan *De Nationale Voorleeswedstrijd*. De campagne *De Nationale Voorleesdagen* bereikte in 2024 64% van de primaire doelgroep, dat wil zeggen: de ouders met kinderen tussen 0 en 7 jaar.

Stichting Lezen gebruikt gegevens over de impact om programma's en campagnes tegen het licht te houden en beleidsmatige keuzes te maken. Op basis van evaluatieonderzoek besloot Stichting Lezen in 2024 om te stoppen met de ondersteuning van *De Weddenschap* en de organisatie van *De Pabo Voorleeswedstrijd*. We verwachten dat andere initiatieven voor beide doelgroepen meer impact zullen hebben.

Consumentenonderzoeken Stichting Marktonderzoek Boekenvak

Net als andere organisaties in en om het boekenvak is Stichting Lezen al jaren partner in de Stichting Marktonderzoek Boekenvak (SMB). De SMB verzorgt driemaandelijks consumentenonderzoeken onder de deelnemers aan het online panel van marktonderzoeker

GfK, die een representatieve uitsnede vormen van de Nederlandse bevolking. Met deze onderzoeken willen de SMB-partners de ontwikkeling van de leescultuur op de voet volgen. De reguliere meting, die jaarlijks in januari wordt afgenomen, bestaat uit vragen over het lees-, leen- en koopgedrag, de leesfrequentie van boeken, het voorlezen door ouders, de bekendheid van leesbevorderingsprogramma's, de bezoekfrequentie van boekhandels en bibliotheken en het leesgedrag van e-boeken. Hiernaast vinden er jaarlijks drie themametingen plaats, die deels vallen binnen de thema's van de onderzoeksagenda (zie paragraaf 2.2.) en deels over andere onderwerpen gaan. KvB Boekwerk publiceert [de rapportages](#); Stichting Lezen neemt relevante gegevens daaruit op in de Leesmonitor op de website.

Tabel 2.4: Overige onderzoeken

Titel	Rol Stichting Lezen	Onderzoeker(s)	Stand van zaken
<i>Voorlezen in de kinderopvang 2024*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	Verian	Loopt; afronding en publicatie in 2025
<i>Leesbevordering in het voortgezet onderwijs*</i>	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	DUO Onderwijsonderzoek & Advies	Loopt; afronding en publicatie in 2025
Mediatheken in het voortgezet onderwijs*	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	DUO Onderwijsonderzoek & Advies en MK Onderzoek + Advies	Afronding en publicatie in 2024
Deelname de Bibliotheek op school po/vo*	Opdrachtgever, inhoudelijk coördinator en uitgever	DUO Onderwijsonderzoek & Advies	Afronding en publicatie in 2024
<i>Bereik en evaluatie campagnes</i>	Opdrachtgever en inhoudelijk coördinator	diverse	Jaarlijks terugkerend; interne rapporten
Boeken lezen, lenen en kopen (reguliere meting SMB)	Partner	Stichting Marktonderzoek Boekenvak	Afronding en publicatie in 2024
Niet- tot weinig-lezers (thema-meting SMB)	Partner	Stichting Marktonderzoek Boekenvak	Afronding en publicatie 2024

2.4 Recapitulatie aan de hand van prestatie-indicatoren

Onze kennis is gebaseerd op onderzoek naar lezen, leesbevordering en literatuureducatie. Stichting Lezen versterkt het fundament onder haar werk voortdurend door nieuw onderzoek te (laten) doen en publiceren. De prestatie-indicatoren waarover we rapporteren aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn samengevat in onderstaande tabel.

Kerntaak Solide kennisbasis	Activiteitenplan 2024	Werkelijk 2024
Leerstoelen	2	1 Leerstoel Leesgedrag Vrije Universiteit
Stichting Marktonderzoek Boekenvak	1	1 Stichting Marktonderzoek Boekenvak (vier onderzoeken per jaar)
Monitoring en duiding onderzoeksgegevens	1	1 Leesmonitor ² (58.000 bezoekers)
Scriptieprijs	1	1 Scriptieprijs uitgereikt
Onderzoekspublicaties	6	8 1. Jonge gamers stimuleren om te lezen 2. Motief, middelen en gelegenheid 3. Digitaal lezen, anders lezen 4. Mediatheken in het voortgezet onderwijs 5. Meertalige leerlingen ondersteunen in het leesonderwijs 6. Congresbundel Lezen in beweging 7. Vrij lezen op afstand 8. Deelname de Bibliotheek <i>op school</i>
Nieuw opgestarte en lopende onderzoeken	6	9 1. De Bibliotheek <i>op school</i> Plus 2. Lezen en laten lezen 3. Digitale prentenboeken kinderopvang 4. Digitale middelen in ouder-kind-programma's 5. De werkelijkheid weerspiegeld 6. Leesbevordering in de Internationale Schakelklas (ISK) 7. Literatuurstudie leesgesprekken 8. Voorlezen in de kinderopvang 9. Leesbevordering in het voortgezet onderwijs
Totaal Solide kennisbasis	17	21

Kerntaak Solide kennisbasis	Werkelijk 2023	Activiteitenplan 2024	Werkelijk 2024
Download publicaties ³	26.108	25.000-30.000 downloads	41.881

2 Dit is geen aparte website meer. Met de online Leesmonitor bedoelen we de [onderzoekspagina](#) op de website lezen.nl.

3 Het gaat hier om de downloads van pdf-publicaties van de website van Stichting Lezen. Dit zijn naast onderzoekspublicaties ook andere, meer praktische publicaties, zoals Kwestie van Lezen.

HOOFDSTUK 3

Een rijke leesomgeving

Stichting Lezen draagt met haar werk bij aan de rijke leesomgeving voor alle kinderen en jongeren van 0 tot 20 jaar, in het onderwijs en daarbuiten. Alle kinderen en jongeren hebben recht op effectief leesonderwijs. Daarmee bedoelen we geïntegreerd en motiveerend onderwijs in taal, lezen en wereldoriëntatie, aan de hand van inhoudelijk samenhangende, rijke teksten. Een rijke leesomgeving impliceert ook dat kinderen en jongeren kunnen kiezen uit een actueel en kwalitatief boekenaanbod, en dat ze liefst ook thuis omringd zijn met boeken. Dat zij tijd en ruimte krijgen om te lezen en om te praten over boeken en hun leeservaringen. Dat zij ouders, pedagogisch medewerkers, leraren en bibliotheekmedewerkers om zich heen hebben, die hen helpen in de wereld van boeken.

De in 2024 opgeleverde [definitieve conceptkerndoelen Nederlands](#) gaan ervan uit dat het creëren van een rijke leesomgeving onderdeel wordt van de wettelijke opdracht voor elke school in het funderend onderwijs. Dat zou een grote stap voorwaarts zijn voor goed leesonderwijs. Vooralsnog moeten we afwachten of de concept-kerndoelen kunnen rekenen op steun van parlement en kabinet.

3.1 Lees- en taalonderwijs

[De doorgaande leeslijn](#) beschrijft de basis van het werk van Stichting Lezen: het inzicht hoe de leesontwikkeling van 0 tot 20 jaar verloopt, wat er nodig is om deze ontwikkeling te stimuleren en hoe organisaties in opvoeding, onderwijs en het letterenveld daar het beste samen aan kunnen bijdragen.

Om daadwerkelijk te komen tot een doorgaande leeslijn voor ieder kind, leveren we een bijdrage aan het (voorbereidend) lees- en taalonderwijs voor alle leeftijden en in alle soorten onderwijs: van de vroeg- en voorschoolse fase tot het primair en voortgezet onderwijs, het mbo, de pabo's en de lerarenopleidingen. Kunst van Lezen kreeg in 2024 van OCW veel extra middelen uit het Masterplan basisvaardigheden. Daarmee konden we BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* flink uitbreiden, ook op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het verslag van Kunst van Lezen, zie bijlage 1, bevat de complete verslaglegging van alles wat we in dat verband hebben gedaan.

Met het oog op het effectief leesonderwijs zijn goede titellijsten en een breed aanbod van rijke teksten van belang, ook om het lezen te kunnen integreren in andere vakken op school. Om leraren en leesmediaconsulenten hulp te bieden bij het zoeken van geschikte literaire boeken en teksten bij thema's, hebben we meegedacht met hoogleraar Yra van Dijk en vakdidacticus, docent en onderzoeker Marie-José Klaver. Zij werkten aan een ontwerp voor een platform dat houvast biedt voor het kiezen van literaire fictie voor het leesonderwijs in het primair onderwijs en de beginjaren van het secundair onderwijs. Het platform moet de weg wijzen naar boeken die literaire kwaliteit hebben en waarover je betekenisvolle gesprekken kan voeren in de klas. Ook adviseerden we over het aanbod van non-fictieteksten op www.rijketeksten.org waarmee taal- en zaakvakken verrijkt kunnen worden. Het aantal teksten op deze website is aanzienlijk uitgebreid en er wordt gewerkt aan een bijbehorend didactisch kader.

Voor- en voorschoolse periode

Taalstimulering in de voor- en voorschoolse periode is essentieel om kinderen een goede basis mee te geven voor als ze later daadwerkelijk leren lezen en schrijven. Het programma BoekStart zorgt daarvoor. Het is een aanpak die gericht is op zowel ouders als op pedago-

gisch medewerkers binnen de kinderopvang. De ouders worden bereikt via het BoekStart-koffertje voor pasgeborenen en via de BoekStartcoaches, die door de bibliotheken worden ingezet op een groeiend aantal consultatiebureaus.

In het kader van de doorontwikkeling van BoekStart zetten we in op het vergroten van de expertise binnen de kinderopvang, bijvoorbeeld door middel van een training die bibliotheken aan gastouders kunnen geven.

Stichting Lezen heeft steeds meer en constructiever contact met de jeugdgezondheidszorg. Op landelijk en lokaal niveau is de BoekStartcoach daarvoor al jaren een belangrijk instrument. Dit jaar voerden we een pilot uit van een nieuw project: [Lezen op recept](#). Hierin nemen jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen op het consultatiebureau met ondersteuning van de BoekStartcoach een actievere rol in de voorlichting van ouders over voorlezen en taalstimulering. De artsen en verpleegkundigen die meededen aan de pilot zijn enthousiast. Ook de uitkomsten van een eerste effectevaluatie waren positief. Zie verder paragraaf 6.4 van het jaarverslag Kunst van Lezen

Primair onderwijs

Het Masterplan basisvaardigheden gaf ook in 2024 weer een enorme impuls aan het lezen in het primair onderwijs. Bijna alle scholen die gebruik maakten van de gelden uit het Masterplan, besteedden daarvan minstens een deel aan lezen. We zien dat het leesonderwijs echt op grote schaal aan het veranderen is. Lezen wordt in toenemende mate geïntegreerd in zaakvakken. Dat is goed voor [de leesvaardigheid van leerlingen](#). Schooldirecties en docententeams hebben meer oog en aandacht voor de rijke leesomgeving op school. Door deze ontwikkelingen neemt onze rol in het primair onderwijs toe. De sector weet ons en onze producten en diensten steeds beter te vinden.

Een deel van het geld uit de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden voor de Bibliotheek *op school* is bestemd voor extra ondersteuning aan honderd scholen die dat het hardst nodig hebben. In overleg met het ministerie van OCW heeft Stichting Lezen deze scholen een traject aangeboden waarin de implementatie van effectief onderwijs in leesbegrip wordt ondersteund door de Bibliotheek *op school*. Deze aanpak, die inmiddels als de Bibliotheek *op school* plus (dBos+) bekend staat, is in de periode 2021-2023 in Zuidoost Friesland bij wijze van pilot ontwikkeld.

Mede dankzij de ontwikkeling en uitrol van dBos+ heeft Stichting Lezen een betere positie gekregen in het primair onderwijs. Zo gaven we veel meer presentaties dan voorheen op kennisbijeenkomsten voor het onderwijs (zie ook hoofdstuk 3.6 en bijlage 1). Ook worden we steeds vaker om advies gevraagd. Anderzijds is het primair onderwijs ook bereid om met ons mee te denken, merkten we aan de enthousiaste reacties toen we in 2024 mensen benaderden voor deelname aan onze nieuwe Advieskring po.

De bedoeling van de Advieskring po is het tegengaan van de versnippering van de adviestrajecten waar we in participeren. Dat willen we doen door deze in de Advieskring meer te stroomlijnen. De Advieskring geeft ook gelegenheid voor regelmatige kennisuitwisseling tussen partijen die in en voor het po bezig zijn met lezen en leesbevordering. De Advieskring is vooral een inhoudelijke groep die kan adviseren vanuit de combinatie van kennis van theorie en praktijk; precies het terrein waar Stichting Lezen opereert en waarde kan toevoegen. De deelnemers zijn werkzaam in het basisonderwijs, in bibliotheken, bij expertisecentra, op hogescholen en universiteiten. Nu de Advieskring is samengesteld, kan deze

in 2025 van start, met onder andere de bespreking van de nieuwe opzet van het leesbeleidsplan waar we in 2024 aan hebben gewerkt.

Voortgezet onderwijs

Effectief leesonderwijs krijgt ook in het voortgezet onderwijs steeds meer vorm. We zien vooral binnen het voortgezet speciaal onderwijs, vmbo en mbo een sterke uitbreiding van het aantal scholen dat samenwerkt met de bibliotheek in het kader van de Bibliotheek *op school* of een vergelijkbaar programma. Zie daarvoor de paragrafen 4.2 en 4.3 van het jaarverslag Kunst van Lezen in bijlage 1. De uitbreiding is mogelijk gemaakt door de grote bijdrage die we ontvingen uit het Masterplan basisvaardigheden.

Ook zien we dat de aandacht voor schoolbreed [begeleid vrij lezen](#) groeit. Dat zorgt ervoor dat kinderen meer 'leeskilometers' maken, waardoor ze in [een opwaartse spiraal](#) kunnen komen: meer lezen zorgt ervoor dat kinderen er beter in worden en dat zorgt ervoor dat ze er meer plezier in hebben, waardoor ze ook uit zichzelf meer gaan lezen.

In 2024 leverde SLO de nieuwe concepteindtermen op voor het schoolvak Nederlands. Als penvoerder van De Leescoalitie maakte Stichting Lezen deel uit van de advieskring die hierover meedacht. We zijn ingenomen met het feit dat de concepteindtermen aansluiten bij onze ideeën over het effectief leesonderwijs. De eindtermen sturen aan op het inhoudelijk verweven van lezen met de overige domeinen van het schoolvak Nederlands. Leesbevordering en literatuureducatie gaan behoren tot de kern van het schoolvak. We verwachten dat de nieuwe eindtermen zullen leiden tot beter lees- en literatuuronderwijs in alle lagen van het middelbaar onderwijs. Of de voorstellen zullen worden overgenomen, is echter nog niet zeker.

In november publiceerden we een nieuw hulpmiddel voor middelbare scholen: de leesscan vo. Dit is een vragenlijst van 28 stellingen met een bijbehorende handleiding. De stellingen gaan over leesbeleid, de rijke leesomgeving, effectief lees- en literatuuronderwijs, leesbevordering, monitoring, evaluatie en samenwerking. Vanaf mei 2025 kunnen scholen de scan digitaal invullen. Dat levert een spindigram op dat inzicht geeft in de score op al deze gebieden; een goed startpunt om als team het gesprek aan te gaan over het leesbeleid en aan de slag te gaan met verbeteringen daarin.

Naast alle positieve ontwikkelingen, baart de stand van zaken van de mediatheken in het voortgezet onderwijs ons zorgen. Zie hoofdstuk 2 van het jaarverslag Kunst van Lezen over het onderzoek hiernaar. Het aantal scholen zonder mediatheek stijgt en de beroepsgroep van mediathedarissen vergrijsst. De mediatheek is een onmisbaar onderdeel van de rijke leesomgeving op scholen. In de nieuwe beleidsplanperiode 2025-2028 geven we dit dan ook prioriteit.

Mbo-breed

Op het mbo ondervinden studenten en docenten al jaren de gevolgen van de dalende leesvaardigheid van vo-leerlingen. Veel studenten stromen in met een slechte leesvaardigheid en dreigen laaggeletterd uit te stromen. Het mbo is de laatste plek waar voorkomen kan worden dat een grote groep jongvolwassenen als laaggeletterde de school verlaat. Mbo-opleidingen zijn daar steeds meer van doordrongen.

Dankzij het Masterplan basisvaardigheden hebben we de beschikking over middelen om het lezen op het mbo onder de aandacht te brengen en de Bibliotheek *op school* in het mbo uit te breiden. De aanstelling van een specialist mbo zorgde bij Stichting Lezen dit jaar

duidelijk voor meer kennis over en aandacht voor het mbo. Zo publiceerden we leesscenario's die docenten houvast geven in hun lessen en dachten we mee over de nieuwe taaleisen in het mbo. Dit alles had ook een gunstig effect op onze positie en zichtbaarheid in dit deel van het onderwijsveld. Zie paragraaf 4.4.1 van het jaarverslag Kunst van Lezen in bijlage 1.

Beroepsopleidingen opvoeding en onderwijs

Om het tij van de afnemende leesvaardigheid te kunnen keren, is het cruciaal dat de toekomstige professionals in opvoeding en onderwijs goed zijn toegerust voor hun taak als leesbevorderaars. Met de middelen uit het Masterplan basisvaardigheden konden we inzetten op het uitbreiden van het aantal vestigingen van de Bibliotheek *op school* op de mbo-opleidingen pedagogisch medewerker en onderwijsassistent en op de pabo's. Zie de paragrafen 4.4.1 en 4.4.2 van het jaarverslag Kunst van Lezen in bijlage 1.

3.2 Campagnes

Feestelijke leesbevorderingscampagnes zorgen ervoor dat er in iedere leeftijdsgroep en in alle onderwijsvormen op vaste momenten in het jaar extra en positieve aandacht is voor (voor)lezen en boeken. Elke campagne geeft leesbevorderaars houvast en zet aan tot extra activiteiten om het lezen te stimuleren. De kracht van onze campagnes ligt in de compleetheid van het aanbod voor alle doelgroepen van 0 tot 20 jaar en in de kracht van de herhaling. De campagnes zijn op scholen en in de kinderopvang steeds meer ingebed in de Bibliotheek *op school* en BoekStart. Ook hier is de toenemende integratie van de reguliere activiteiten van Stichting Lezen en de programmatische activiteiten in het kader van Kunst van Lezen duidelijk merkbaar.

De Nationale Voorleesdagen

De *Nationale Voorleesdagen* werden voor de 21^e keer georganiseerd en lopen nog steeds goed. Bereik en bekendheid zijn groot, zo bleek uit [het onderzoek](#) dat we in 2024 naar deden. Maar liefst 86% van de ouders met jonge kinderen kent de campagne; 84% van de bibliotheken, 86% van de kinderdagverblijven en 82% van de basisscholen doen mee. Tijdens De Nationale Voorleesdagen wordt stevast voorgelezen uit het Prentenboek van het jaar. Dit jaar was dat [Help! Een verrassing van Mirjam Bos](#). Een comité vakspecialisten maakt deze keuze en stelt ook de Prentenboek Top 10 samen. Sinds enkele jaren wordt het Prentenboek van het jaar ook vertaald in andere veelvoorkomende thuistalen die in Nederland worden gesproken. Dit was oorspronkelijk een initiatief van de Leescoalitie en is nu geheel in de campagne geïntegreerd. Zie ook paragraaf 3.4.

De centrale boodschap van de campagne luidde: *Voorlezen gaat voor*. Deze werd verwerkt in promotiemateriaal voor verschillende media. We droegen daarmee uit dat voorlezen belangrijk is en dat je altijd wel tijd kunt vinden voor een voorleesmoment. Nieuw was dit jaar het initiatief om vanuit De Nationale Voorleesdagen gedurende het hele jaar boekentips te communiceren naar ouders. In 2025 krijgt dat een vervolg onder de noemer #woensdagvoorleestip.

Voorleeswedstrijden

Stichting Lezen organiseert voorleeswedstrijden voor verschillende doelgroepen. Daarmee stimuleren we het voorlezen in het onderwijs. De wedstrijden zorgen niet alleen dat kinderen beter worden in (voor)lezen. Ze krijgen er ook boekentips en het geeft (voor)lezen een

feestelijk tintje. Deelnemers en toehoorders ervaren dat (voor)lezen leuk is. Ook voor kinderen en jongeren die zelf al kunnen lezen, omdat het fijn is om voorgelezen te worden en omdat het kan helpen om de leesmotivatie te vergroten.

De Nationale Voorleeswedstrijd

Voor de bovenbouw van het basisonderwijs organiseren we in samenwerking met de bibliotheken jaarlijks [De Nationale Voorleeswedstrijd](#). De wedstrijd was in 2024 onderwerp van [onderzoek](#). Daaruit bleek dat aan een recordaantal scholen meedeed: 3.569. Dat is zo'n 56% van het totale aantal Nederlandse basisscholen en 2% meer dan in 2023. Het bereik onder de primaire doelgroep, de leerlingen uit de groepen 7 en 8, ligt rond 70%. De landelijke finalisten gingen op 22 mei de strijd met elkaar aan. De presentatie was in handen van Edson da Graça, bekend van o.a. het programma *Willem Wever*. De jury bestond uit Annabelle Zandbergen van het *NOS Jeugdjournaal*, schrijver Simon van der Geest en kinderboekenschrijver én Kinderboekenambassadeur Rian Visser. Zij kozen [Fedde Ebbing](#) van basisschool de Stapstien uit Kollumerzwaag (Friesland) tot Nationale Voorleeskampioen 2024.

Read2Me!

Aan deze voorleeswedstrijd voor brugklassers deed in 2024 35% van de vo-scholen mee. Het aantal deelnemende scholen en brugklassen is licht gegroeid. Ongeveer de helft van de bibliotheken doet mee met *Read2Me!* Ook daar was sprake van een lichte groei. De landelijke finale vond plaats op 1 juni en werd gepresenteerd door spoken word-artiest Elten Kiene. De vakjury bestond uit auteur Anna Woltz, de directeur van bibliothekenkoepel VOB Klaas Gravesteijn en Paula Heegers, beter bekend als Paulaleest op Instagram. Zij wezen [Geyria Barut](#) van het Eijkhagen College uit Landgraaf (Limburg) als winnaar aan. Zij las voor uit het boek *Achter de draad* van Hans Kuyper. Geyria won ook de publieksprijs. De jury zei over haar: "Geyria was totaal in controle, ze nam het publiek helemaal mee in het verhaal. Indrukwekkend!".

In 2022 liet Stichting Lezen impactonderzoek doen naar *Read2Me!* Daaruit bleek dat het voorleeselement in de campagne heel belangrijk is, maar dat de impact van met name de landelijke finale gering is. Daarom zijn we gestart met een onderzoek naar een vervangende activiteit die meer kan bijdragen aan effectief leesonderwijs. De voorleeswedstrijd op de scholen blijft bestaan. Over de vorm waarin werd in 2024 nog geen beslissing genomen; er is nagedacht over enkele wijzigingen in de opzet.

Pabo Voorleeswedstrijd

De Pabo Voorleeswedstrijd is een initiatief van Stichting Lezen in samenwerking met de KB en Stichting entoen.nu en wordt gefinancierd vanuit de Bibliotheek op school. De landelijke finale wordt georganiseerd door Cubiss in opdracht van Stichting Lezen. Van de 39 pabo's deden er 38 mee.

[Kimberley Dargel](#) uit Flevoland won op 6 juni de dertiende en laatste landelijke finale van deze wedstrijd. De jury bestond uit Hubert Slings (directeur Entoen.nu), Henna Goudzand Nahar (auteur) en Magda Pattiiha (Leraar van het Jaar 2023/2024). De presentatie was in handen van Elten Kiene. Stichting Lezen stopt met *De Pabo Voorleeswedstrijd* omdat we merken dat voor de pabo andere, meer onderwijsgerichte activiteiten meer zullen opbrengen. We zijn op zoek gegaan naar een alternatief dat meer studenten bereikt en hen motiveert om meer (voor) te lezen. We denken eraan om op tournee te gaan met *Pabo-Leest!* (zie hoofdstuk 4). Onder die noemer bieden we een inspirerende en activerende

dag om pabostudenten kennis te laten maken met het actuele boekenaanbod, met auteurs en illustratoren, en om hen te laten ervaren hoe zij deze boeken in de klas kunnen gebruiken.

De Jonge Jury

In het kader van *De Jonge Jury* lezen 12- tot 16-jarigen een aantal jeugdboeken. Vervolgens brengen zij een stem uit op hun favoriete titels. In 2024 namen 595 middelbare scholen het bijbehorende lesprogramma af; dat komt neer op ruim 40% van alle vo-scholen in Nederland. Naar aanleiding van het evaluatie-onderzoek door Sinzer in 2022 besteedden we in het kader van *De Jonge Jury* meer aandacht aan het praten over boeken op school en het vormen van schooljury's. Zodoende lag het accent minder op de online-verkiezing. Desondanks deden daar veel leerlingen aan mee: met 6.200 uitgebrachte stemmen was er sprake van 23% meer deelname dan in 2023. *De Jonge Jury* is daarmee het grootste leesbevorderingsprogramma voor jongeren uit de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Het Jonge Jury Boekgenootschap stelde ter inspiratie een [shortlist van tien titels](#) samen. Jaap Friso, redacteur en recensent, begeleidde hen daarbij. Deelnemende docenten konden kosteloos lesmateriaal bij de shortlist opvragen en zetten leerlingen aan de hand van interactieve opdrachten aan het denken over de boeken die ze lezen. De leestips werden verspreid via sociale media, zoals Instagram en TikTok.

Dit jaar werden twee afleveringen van de podcast *Wie dit leest is te gek* volledig gewijd aan de Jonge Jury. Auteurs en leden van het Jonge Jury Boekgenootschap kwamen aan het woord en riepen op om te stemmen.

De *Dag van de Jonge Jury 2024* vond plaats op 12 juni in TivoliVredenburg in Utrecht. Daar werd bekend gemaakt dat [De Prijs van de Jonge Jury](#) was gewonnen door Buddy Tegenbosch met zijn boek *Jimi Fender Johnson*. De Jonge Jury Debuutprijs was voor Chris Hoksbergen met zijn boek *Al het kwade komt in tweeën*. In de tweede helft van het jaar werkten we aan de voorbereiding van de campagne van volgend jaar. Dat wordt een feestelijke jubileumeditie: in 2025 bestaat *De Jonge Jury* 25 jaar. Dat vieren we met een speciaal programma rondom de '100 van *De Jonge Jury*'.

De Weddenschap

Goldband-zanger Boaz, zangeres Sophie Straat en muzikant en producer Wieger Hoogendorp fungeerden in de dertiende editie van *De Weddenschap* als leesambassadeurs. Zij daagden zichzelf en de leerlingen van het vmbo, praktijkonderwijs en mbo uit om meer te lezen. Uitgevers waren actief betrokken bij het samenstellen van het boekenaanbod en zorgden dat de auteurs een boekenvlog aanleverden met een leesvraag. Ook droegen zij via hun eigen kanalen actief bij aan de communicatie over de campagne. Deelnemende docenten en bibliothecarissen konden op de website opdrachten en boekentips vinden. In het virtuele 'leslokaal' op de website werden opdrachten en leestips geplaatst. Leerlingen konden daar recensies achterlaten en waarderingcijfers geven aan boeken en covers van boeken. Dit 'leslokaal' is generiek opgezet en ook beschikbaar voor andere campagnes. Dankzij de samenwerking met de KB konden leerlingen de titels die ze wilden lezen direct lenen in hun eigen lokale bibliotheek of in de onlinebibliotheek.

Dit jaar deden [blijkens onderzoek](#) 70 scholen actief mee, waaronder 13 scholen voor praktijkonderwijs en 8 mbo's. In de portal van de online community van de Weddenschap waren 42 leesmediaconsulenten van bibliotheken actief. De winnaar van de [trofee](#) was het Zuyderzee Lyceum uit Lemmer.

De editie van het schooljaar 2024-2025 is de laatste waar Stichting Lezen bij betrokken is. Wij richten ons de komende jaren nadrukkelijker op onze rol als kenniscentrum en nemen afscheid van een aantal campagnes, waaronder *De Weddenschap*. Media Mucho zet de campagne voort.

De Inktaap

In *De Inktaap* staan normaliter de winnaars van de drie grote literaire prijzen van het afgelopen jaar centraal. Leerlingen worden uitgedaagd deze te lezen en daaruit hun favoriet te kiezen. Omdat Anjet Daanje in 2023 twee van deze prijzen in de wacht had gesleept, kozen docenten het derde boek uit de shortlist van alle drie de prijzen. Dit werd *De Mitsukoshi Troostbaby Company* van Auke Hulst.

Ook bij de leerlingen bleek Anjet Daanje met haar boek *Het lied van ooievaar en dromedaris* favoriet. Op 26 maart werd bekend gemaakt dat zij De Inktaap gewonnen had en versloeg daarmee Auke Hulst en Tom Hofland (*De menseneter*, winnaar BNG Bank Literatuurprijs 2023).

Het aantal deelnemende middelbare scholieren aan *De Inktaap* was iets lager dan vorig jaar, namelijk 733 tegenover 854 deelnemers in 2023. Het aantal deelnemende scholen was zo goed als gelijk, met 47 scholen tegenover 48 vorig jaar. De slotdag werd door evenveel scholen als vorig jaar bezocht, namelijk 35. Het aantal deelnemers lag wel aanzienlijk hoger: 514 leerlingen en 69 begeleiders tegenover 440 leerlingen en 42 begeleiders in 2023.

Omdat de betrokkenheid van de docenten bij de keuze van de titels als positief werd ervaren, zullen voor de komende edities docenten opnieuw worden betrokken bij het kiezen van titels uit alle drie de shortlists.

Jurylid *De Inktaap* 2024:

"Ik kan me voorstellen dat een dik boek heel eng is voor wie niet eerder een dik boek heeft gelezen. Maar je moet erop leren vertrouwen dat je het kunt. Het is net als met fietsen. Met fietsen moet je ook op jezelf leren vertrouwen dat je balans kunt vinden. Ineens heb je het dan door: mijn vader heeft me niet meer vast, ik kan gewoon verder. Dan blijf je fietsen."

Lê'sNo

[Lê'sNo](#), het succesvolle transmediale leesbevorderingsproject voor brugklassers in Friesland, beleefde in 2024 zijn tiende editie. Deze campagne combineert boeken met andere mediakanalen, zoals filmpjes of een vlogserie. Dit jaar stond het boek *Tie-break* van Jan Minno Rozendal centraal. Deze Friestalige jongerenroman werd speciaal voor dit project geschreven. In schooljaar 2023-2024 deden 5.250 leerlingen uit 224 klassen van 35 scholen mee. Dat is ongeveer 15% van de leerlingenpopulatie van Friese vo-scholen.

Boekenweek van Jongeren/Literatour

Het schooljaar 2024 begon in september met de [Boekenweek van Jongeren](#). Op veel scholen konden leerlingen via de speciale bundel [3PAK](#) kennismaken met korte verhalen van Astrid Boonstoppel, Michel van Egmond en Sholeh Rezazadeh. Deze auteurs staan voor diversiteit in genres: respectievelijk Young Adult, sportverhalen en literatuur. In het

kader van de Boekenweek van Jongeren kunnen scholen in februari 2025 meedoen aan de [Literatour](#) en met korting een auteursbezoek boeken. De auteurs die meedoen aan deze schrijverstournee gaan met zoveel mogelijk jongeren in gesprek over lezen, boeken en het schrijversvak.

Winnaar van de verkiezing van Het beste boek voor Jongeren was Erna Sassen, met *Neem nooit een beste vriend*. In de categorie Vertaald won Malina Lo, met *De nacht in de Telegraph Club*. Beide boeken behoren tot het segment Young Adult, dat erg geschikt is om jongeren te bereiken met rijke en kwalitatief hoogstaande teksten. De feestelijke uitreiking vond plaats in de Bibliotheek Den Haag tijdens *BoekTok Live*.

Met behulp van partners zoals Fonds 21 is de publiciteit voor de *Boekenweek van Jongeren* ook gericht op het bereiken van jongeren in hun vrije tijd. Dit gebeurde met groots opgezette campagnes op onder meer TikTok en Instagram.

De Poëziweek

[De Poëziweek](#) wordt gedragen door vele partners in Vlaanderen en Nederland. Het thema van 2024 was Thuis. Dichter en jeugdboekenschrijver Edward van de Vendel schreef het poëziegeschenk, een presentje waar boekhandelaren hun klanten op konden trakteren. Stichting Lezen ontwikkelde voor de *Poëziweek* samen met Iedereen Leest lessuggesties voor docenten in het basis- en voortgezet onderwijs uit Nederland en België. Opvallend is dat de lestips in Vlaanderen meer gebruikt worden dan in Nederland.

Pabo Boek van het jaar

Om bij pabostudenten interesse te wekken voor kinderboeken met kwaliteit, werkte Stichting Lezen in 2024 aan de opzet van een nieuwe campagne: *Pabo Boek van het jaar*. Pabostudenten krijgen in 2025 de gelegenheid om te stemmen op een van de bekroonde kinderboeken uit 2024: de winnaars van de Gouden Griffel, de Woutertje Pieterse Prijs, de Nienke van Hichtum Prijs, de Thea Beckman Prijs en de Jenny Smelik IBBY Prijs.

Tabel 3.1: Campagnes die uitgevoerd zijn in 2024

Titel campagne	Rol Stichting Lezen	Uitvoerder en partner	Doel	Doelgroep
De Nationale Voorleesdagen	Inhoudelijk coördinator en financier	CPNB	Stimuleren van voorlezen aan kinderen die zelf nog niet kunnen lezen	Ouders van 0-6 jarigen
De Nationale Voorleeswedstrijd	Initiatiefnemer	Stichting Lezen i.s.m. de bibliotheken; uitvoering EDG en Cubiss	(Voor)leesplezier stimuleren via een voorleeswedstrijd	Groep 7/8 primair onderwijs

vervolg

Titel campagne	Rol Stichting Lezen	Uitvoerder en partner	Doel	Doelgroep
<u>Voorleeswedstrijd Read2Me!</u>	Inhoudelijk coördinator en financier	Cubiss; financiering Kunst van Lezen	Leesplezier vergroten en lezen van jeugdliteratuur bevorderen; structurele samenwerking tussen bibliotheken en het voortgezet onderwijs versterken	Brugklassen
<u>De Jonge Jury</u>	Inhoudelijk coördinator en financier	Passionate Bulkboek	Uitdagen om jeugdboeken te lezen en kiezen van het mooiste boek dat afgelopen jaar is verschenen	Onderbouw voortgezet onderwijs
<u>De Weddenschap</u>	Inhoudelijk coördinator en financier	MediaMucho	Jongeren positieve leeservaringen laten opdoen en laten ontdekken dat er voor iedereen een passend boek is	Praktijkonderwijs, vmbo en mbo
<u>De Inkttaap</u>	Inhoudelijk coördinator en financier	Passionate Bulkboek	Stimuleren van het lezen van de winnende titels van de BNG bank Literatuurprijs, Boekenbon Literatuurprijs en Libris Literatuurprijs	Bovenbouw voortgezet onderwijs

vervolg

Titel campagne	Rol Stichting Lezen	Uitvoerder en partner	Doel	Doelgroep
<u>De Pabo Voorleeswedstrijd</u>	Inhoudelijk coördinator en financier	Cubiss, KB, Stichting entoen.nu, pabo's; financiering Kunst van Lezen	Bespreken van jeugdboeken over de vensters uit de Canon; oefenen met voorlezen; stimuleren van voorleesplezier	Pabo
<u>LêsNo</u>	Mede-ontwikkelaar en medefinancier	Platform Lêsbefoarder- ing Fryslân (PLF), Provincie Fryslân	Opdoen van positieve Friese leeservaringen via transmediale storytelling	Onderbouw voortgezet onderwijs
<u>Boekenweek van Jongeren / Literatour</u>	Mede-ontwikkelaar (educatieve component) en medefinancier	CPNB	Jongeren enthousiast maken voor lezen; literair lezen stimuleren	Bovenbouw voortgezet onderwijs
<u>Poëzieweek</u>	Ontwikkelaar lessuggesties	Iedereen Leest	Groter bereik voor poëzie creëren	Primair en voortgezet onderwijs

3.3 Projecten

Stichting Lezen ondersteunt kansrijke en innovatieve landelijke projecten. Onze rol daarbij is geleidelijk veranderd: van financiële partner zijn we steeds meer inhoudelijke partner geworden. Dat sluit beter aan bij onze functie als kenniscentrum en consortiumpartner. Ook kunnen we zo beter borgen dat projecten aansluiten bij en versterkend werken op onze aanpak.

Vanuit het innovatiebudget draagt Stichting Lezen bij aan initiatieven voor een relevant publiek. In 2024 gaven we, net als voorgaande jaren, op verzoek regelmatig inhoudelijk advies aan kleine lokale initiatieven. Ook verwezen we door naar andere mogelijk geschikte fondsen. Hieronder lichten we enkele projecten uit die we zelf inhoudelijk en/of financieel ondersteunden. Tabel 3.2 geeft een compleet overzicht van alle ondersteunde projecten.

De Grote Vriendelijke Podcast

Toen Jaap Friso en Bas Maliepaard van [De Grote Vriendelijke Podcast](#) zich in 2018 meldden bij Stichting Lezen, was het begrip 'podcast' nog redelijk nieuw. Inmiddels is *De Grote Vriendelijke Podcast* een begrip. De podcast heeft een grote naamsbekendheid verworven en het enthousiasme ervoor blijft groeien. Om de podcast heen is een groeiende en betrokken community ontstaan van volwassen liefhebbers en professionals. *De Grote Vriendelijke Podcast* sluit in veel opzichten aan bij de missie en doelstellingen van Stichting

Lezen, vooral waar het gaat om het vergroten van leesplezier en de professionalisering van intermediairs die de brug slaan tussen kind en boek. Het project is voor Stichting Lezen dan ook een vaste innovatieve waarde geworden in de wereld van het kinderboek.

Stap op de Rode Loper

[Stap op de Rode Loper!](#) biedt vmbo-leerlingen in Amsterdam, Leeuwarden, Utrecht, Eindhoven en Groningen een dag vol gevarieerde workshops en optredens van literaire makers. Naast schrijvers en dichters treden er ook verhalenvertellers, rappers en *spoken word*-artiesten op. De dag heeft een voor- en natraject op school. Doordat de activiteiten plaatsvinden in musea, openbare bibliotheken en andere culturele instellingen, krijgen leerlingen en studenten niet alleen toegang tot literatuur maar ook tot andere, voor hen vaak onbekende, culturele werelden.

Dit jaar deden er 45 middelbare scholen mee, met in totaal circa 3.600 leerlingen. Het docentenboek, met adviezen en kant-en-klare lessen om terug te kunnen grijpen op de activiteiten van het evenement, werd door 325 docenten opgevraagd. Ruim 80% van de docenten heeft na het evenement nogmaals workshopdocenten of auteurs uitgenodigd. Dit jaar bood *Stap op de Rode Loper* in Eindhoven voor de tweede keer ook een programma voor mbo-studenten aan. Zo'n 600 studenten bezochten het evenement. Het is de bedoeling het mbo-traject uit te breiden naar andere steden, maar dit is nog niet verwezenlijkt. Stichting Lezen is daarover in gesprek met de organisatoren.

Hebban in de Klas

Op de website hebbanindeklas.nl wisselen enthousiaste lezers leeservaringen uit en houden zij bij wat ze gelezen hebben. Op verzoek van en in samenwerking met docente Nederlands Emma Kustermans lanceerden Stichting Lezen en de CPNB in 2022 een Hebban-omgeving voor het voortgezet onderwijs. De website was direct een doorslaand succes en kreeg dit jaar kreeg van [Renew the Book](#) de Pioniersprijs en de derde prijs in de algemene categorie. Het is een blijk van steun van het boekenvak voor dit prachtige platform. Leerlingen uit alle jaarlagen van het middelbaar onderwijs en binnen alle schooltypes delen hier met elkaar wat zij lezen en gaan challenges aan om méér te lezen. De jury van Renew the Book schreef: *“Hebban in de Klas heeft het potentieel om het boekenvak echt te veranderen door niet-lezers te bereiken en hen enthousiast te maken voor lezen.”* Dat is precies waar het Stichting Lezen en CPNB om te doen is.

Met extra steun van het ministerie van OCW konden we dit jaar investeren in kwaliteit van het platform. We willen dat het platform het de online omgeving bij uitstek wordt waar jongeren met elkaar communiceren over wat ze lezen en wat ze daarvan vinden. Het aantal deelnemende scholen en klassen is vrij stabiel. In 2024 trok het platform ongeveer 103.000 bezoekers; iets minder dan vorig jaar. Er is een ‘dashboard’ in de maak dat onderzoekers de mogelijkheid biedt om snel en eenvoudig te weten te komen welke titels jonge lezers waarderen.

Sloop dit boek

[Sloop dit Boek](#) is een vakoverstijgende lessenserie voor praktijkonderwijs en vmbo. De serie werd ontwikkeld door FERS, de ondersteuningsorganisatie van de Friese bibliotheken. Het doel is om eerstejaars leerlingen op een speelse manier met boeken en rijke teksten aan de slag te laten gaan. In 2024 werd een pilot uitgevoerd op een aantal Friese locaties van de Bibliotheek op school. Op basis van de waardevolle lessen die we hieruit leerden, zal het product doorontwikkeld worden.

Present

PRESENT ('Hier Nu!') was een sociaal experiment in Friesland waarbij Darshan Boerema zich drie maanden lang voordeed als een populist die 'boomers' de schuld gaf van alle problemen waar jongeren tegenaan lopen: krappe stagevergoedingen, woningnood, studieschulden... Zijn video's waren in scène gezet, maar de onderwerpen waren echt. De video's waren voor vmbo-docenten burgerschap een goed startpunt om met hun studenten in gesprek te gaan over maatschappelijke problemen.

Op woensdag 17 april werd in Stadsschouwburg De Harmonie in Leeuwarden het project afgesloten met de presentatie van het meertalige jeugdboek *No Present, by Klaske*, geschreven door Bart Kingma en geïllustreerd door Richard Kofi. Hierin gaat het verhaal van de video's verder en worden de karakters verder uitgediept. Het boek maakt deel uit van de lessenserie die samen met docenten burgerschap bij *PRESENT ('Hier Nu!')* werd ontwikkeld. Het boek is ingezet voor leesbevordering onder mbo-studenten. Het project heeft een eervolle vermelding gekregen in de categorie Most Original and Innovative bij de PRIX Circom, een Europese prijs voor regionale programma's en producties.

Lessuggesties Griffels en Penselen

In het kader van de Bibliotheek *op school* lieten we lessuggesties maken bij zes boeken die met een Griffel of een Penseel zijn bekroond en bij een selectie van vier recent verschenen boeken, de zogenoemde Topboeken. [Deze lessuggesties](#) zijn te vinden op lezeninhetpo.nl en worden ook via onze sociale mediakanalen en trainingen onder de aandacht gebracht.

Ouders bewust maken van een taalrijke omgeving

Stichting Lezen ondersteunt het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ), Stichting Lezen & Schrijven en Raccoon Serious Games bij de ontwikkeling van een spel dat ouders van jonge kinderen ondersteunt in het versterken van de taalrijke thuisomgeving. In 2024 werd dit verder uitgewerkt. Het spel bestaat uit een boek, aangevuld met extra materiaal waar kleine opdrachten en interacties in zitten waar ouders onder begeleiding mee aan de slag gaan. Een eerste test met 7 ouders is inmiddels afgerond. De tweede testronde begin 2025 moet leiden tot een prototype waarmee pilots zullen worden uitgevoerd.

Hardop

Sinds september 2023 is Babs Gons de [Dichter des Vaderlands](#).¹ Zij brengt *spoken word* naar het hoogste podium van de Nederlandse dichtkunst. Babs Gons gaat in het project *Hardop* gebruik maken van *spoken word* om aandacht te vragen voor de kunst van het declameren. De gedachte is dat (leren) declameren de liefde voor taal en poëzie zal doen groeien. Daarom besloot Stichting Lezen het project *Hardop* te ondersteunen.

1 Op het moment van schrijven van dit jaarverslag is duidelijk geworden dat de Dichter des Vaderlands zich voortaan Dichter der Nederlanden wil noemen.

Tabel: 3.2. Projecten

De met een *gemarkeerde projecten zijn gefinancierd met middelen vanuit Kunst van Lezen en zijn beschreven in het jaarverslag van dit programma.

Titel gehonoreerd project	Aanvrager	Doel	Doelgroep
<i>De Grote Vriendelijke Podcast en de Grote Vriendelijke Update</i>	De Grote Vriendelijke Stichting	Leesbevorderaars inspireren en hen informeren over jeugdliteratuur	Professionals in de kinderopvang, onderwijs, lerarenopleidingen en bibliotheken; ouders
<i>Stap op de Rode Loper</i>	Stichting Samenleving & Kunst Amsterdam	Jongeren enthousiast maken voor lezen en laten kennismaken met de culturele wereld	<i>Bovenbouw vmbo, mbo</i>
<i>Hebban in de Klas</i>	CPNB, KB, Fonds 21	Leerlingen elkaar leestips laten geven; leesuitdagingen aanjagen; inzicht krijgen in de boeken die leerlingen lezen, zowel binnen als buiten school	Voortgezet onderwijs
<i>Sloop dit boek</i>	FERS	Leerlingen op een positieve manier in aanraking brengen met lezen; leesweerstand verkleinen; leesmotivatie vergroten	Praktijkonderwijs en vmbo
<i>PRESENT</i>	Afûk en Omrop Fryslân, Firda	Burgerschapsvorming en leesbevordering	Mbo
<i>Lessuggesties Griffels en Penselen</i>	Kunst van Lezen	Aan de slag gaan met recente en bekroonde kinder- en jeugdboeken	Primair onderwijs
<i>De Verhalen-vinder*</i>	Stichting Lezen, KB, NBD Biblion	Jongeren helpen een passend boek te vinden	Vmbo
<i>Ouders bewust maken van een taalrijke omgeving</i>	Stichting Lezen, Stichting Lezen en Schrijven, NJI	Met een spel bijdragen aan de bewustwording van ouders	Ouders van kinderen tussen 0 en 4 jaar
<i>Hardop</i>	Stichting Dichter des Vaderlands	Jongeren leren zich een tekst eigen te maken door deze te leren en hardop te declameren; aanwakken van de liefde voor poëzie en taal	Primair onderwijs en voortgezet onderwijs
<i>Readification*</i>	De Leescoalitie en Ubisoft	De werelden van lezen en gamen combineren	Voortgezet onderwijs

3.4 Extra activiteiten met externe middelen

Met middelen uit private fondsen kon Stichting Lezen extra activiteiten realiseren in het kader van eigen projecten en projecten van derden mogelijk maken. De externe middelen waren afkomstig van Stichting De Versterking, Fonds 21 en het Tante Anne fonds. De Versterking geeft financiële steun aan wensen, ideeën en initiatieven van instellingen op het gebied van cultuur(educatie) en natuurbehoud. Deze worden daarmee in staat gesteld hun bereik te vergroten, hun aanbod te verdiepen en hun kwaliteit te versterken. Fonds 21 wil een positieve bijdrage leveren aan de samenleving van nu en richt zich daarbij specifiek op Kunst & Cultuur, Jongeren & Maatschappij en Kunst & Educatie. Het Tante Anne fonds, in 2021 door Stichting Lezen opgezet met het legaat van mevrouw Anne Elema, financiert activiteiten waarin auteurs kinderen uit de groepen 3 en 4 van het basisonderwijs helpen om op te gaan in verhalen en zelf hun eigen verhalen te creëren.

De Versterking financierde ook enkele activiteiten van de Leescoalitie. Daarvoor verwijzen we naar het jaarverslag van de Leescoalitie in bijlage 2.

De Voorleestas

Tijdens De Nationale Voorleesdagen 2024 konden 3.750 kleuters ook thuis met hun ouders genieten van het *Prentenboek van het jaar*. Kleuters van Bibliotheek op school-scholen in krimp- en anticipeergebieden/scholen ontvingen een *Voorleestas* met daarin onder andere het prentenboek. De leesmediaconsulent en de leescoördinator of leerkracht organiseerden een activiteit om de tassen uit te delen aan de ouders.

Vertalingen Prentenboek van het jaar

Tijdens De Nationale Voorleesdagen waren er ook dit jaar bij de bibliotheek gratis vertalingen beschikbaar van het Prentenboek van het Jaar in het Pools, Turks, Arabisch en Oekraïens. Voor de taalontwikkeling van kinderen met een andere thuistaal is het goed als zij ook die taal veel horen en goed leren. Dit jaar zijn de vertalingen geproduceerd door de CPNB. De instructievideo's zijn gemaakt in samenwerking met de VoorleesExpress. De waardering voor en vraag naar de vertalingen is groot. Bibliotheken bestelden in totaal 120.000 boekjes via de webshop van NBD Biblion.

Het Tante Anne Fonds

In 2024 kregen drie projecten financiële ondersteuning uit het Tante Anne Fonds. De *Driemaal groep 3 Schrijverstournee* van de Schrijverscentrale liet derdegroepers van 18 scholen gedurende het schooljaar drie verschillende literaire makers ontmoeten. De bezoeken werden in de klas voorbereid door de leesmediaconsulent en/of docent. In het kader van *Het Mooie Kinderboekenfeestje* konden intermediairs zoals pedagogisch medewerkers, bibliotheekmedewerkers, gastouders en activiteitenbegeleiders in buurthuizen en speeltuinverenigingen een programma van ongeveer een uur rondom een boek organiseren. Zij kregen daarvoor een (digitaal) pakket rondom een specifiek kinderboek. De Schoolschrijver kreeg in het schooljaar 2023-2024 ondersteuning voor drie taalprogramma's speciaal voor groep 3 en 4 waarin auteursbezoek een prominente plek had. Scholen kregen bij afname van deze projecten een korting die gefinancierd wordt uit de bijdrage van het Tante Anne Fonds. De projecten behaalden blijkens een evaluatie goede resultaten en worden in het schooljaar 2024-2025 vervolgd.

Speak2Me!

Als er één schoolsoort is waar leerlingen baat hebben bij aandacht voor taal en lezen, is dat

het praktijkonderwijs. Deze leerlingen lopen een grote kans laaggeletterd te worden. *Speak2Me!* is ontwikkeld om deze doelgroep positieve ervaringen met taal te bezorgen. Leerlingen op de deelnemende scholen gaan onder leiding van professionele spoken word-artiesten zelf aan de slag om een tekst te maken en voor te dragen. Tijdens de schoolfinale wordt bepaald welke leerlingen de school zullen vertegenwoordigen in de feestelijke provinciale finale.

Het project werd in 2024 met financiële ondersteuning van onder andere De Versterking uitgevoerd in Flevoland (4 scholen; 13 klassen) en in Groningen (5 scholen; 10 klassen). In totaal gaven de spoken word-artiesten 69 workshops. Stichting Lezen maakte het project overdraagbaar door er een [toolbox](#) bij te ontwikkelen en deze beschikbaar te stellen.

Boek voor Nederlands

Onder de noemer *Boek voor Nederlands* zijn online boektrailers te vinden: korte video's waarmee onderbouwleerlingen zich op een leuke manier kunnen oriënteren op een nieuw boek om te lezen. De makers, gedeeltelijk zelf werkzaam in het onderwijs, willen vooral jongeren over de streep trekken die denken dat er geen leuke of spannende boeken zijn. De professioneel geproduceerde boektrailers laten zien dat boeken vol spanning zitten en zeker niet saai zijn. De filmpjes kunnen ook goed worden ingepast in de les. Stichting Lezen gaf de makers advies en kon dankzij Stichting De Versterking ook financiële ondersteuning geven.

Boekenweek van Jongeren/Literatour

Stichting De Versterking zorgde ervoor dat honderd scholen die meededen aan de *Literatour* een uitgebreid boekenpakket ontvingen. Zie verder voor deze campagne paragraaf 3.2.

Tabel 3.3. Projecten die extern gefinancierd zijn

Project	Extern gefinancierd door	Partners
<i>De Voorleestas</i>	De Versterking	CPNB
<i>Vertalingen Prentenboek van het jaar</i>	De Versterking, Het Nederlands Letterenfonds	CPNB, De Leescoalitie
<i>Driemaal groep 3</i>	Tante Anne Fonds	De Schrijverscentrale
<i>Taalprogramma's Schoolschrijver</i>	Tante Anne Fonds	De Schoolschrijver
<i>Het Mooie Kinderboekenfeestje</i>	Tante Anne Fonds	Stichting Kleine Lettertjes
<i>Springlezend LIVE</i>	De Versterking	De Leescoalitie
<i>Queerboeken in het po</i>	De Versterking	De Leescoalitie, IBBY-Nederland, Pim Lammers
<i>Speak2Me!</i>	De Versterking	Cubiss
<i>Boek voor Nederlands</i>	De Versterking	Stichting Boek Voor Nederlands
<i>Boekenpakket Boekenweek van Jongeren/Literatour</i>	De Versterking, Fonds 21	CPNB

3.5 Auteursbetrokkenheid

In een rijke leesomgeving hebben ook auteurs (en illustratoren) een belangrijke rol om het leesvuur bij kinderen en jongeren aan te wakkeren. Daarom zetten we in het onderwijs en bij veel van onze campagnes en projecten graag auteurs in. De samenwerking van Stichting Lezen met De Schrijverscentrale en De Schoolschrijver is intensief en constructief. De projecten van het Tante Anne fonds (zie 3.4) zijn daarvan een goed voorbeeld. *De Pabo Voorleeswedstrijd* bood elke deelnemende pabo een schrijversbezoek aan. *De Literatour* draait geheel om schrijversbezoeken; deze worden altijd zeer gewaardeerd. Ook in de subsidieregelingen voor BoekStart en de Bibliotheek *op school* wordt uitgegaan van auteursbezoeken als integraal onderdeel van beide programma's, zodat elk kinderdagverblijf en elke school een bezoek kan regelen. Dankzij het Masterplan basisvaardigheden kon de Schrijverscentrale in 2024 een grote groei van het aantal auteursbezoeken realiseren.

3.6 Kunst van Lezen

Via het programma Kunst van Lezen zetten we grote stappen om goede leesomgevingen te realiseren voor ieder kind: thuis (via BoekStart en de gezinsaanpak), op de kinderopvang (BoekStart in de kinderopvang), binnen de jeugdgezondheidszorg (BoekStartcoach) en op school (de Bibliotheek *op school*). Stichting Lezen levert vanuit haar reguliere rol als kennispartner input voor nieuwe onderdelen en inhoudelijke vernieuwingen en verbeteringen van bestaande onderdelen. De extra masterplanmiddelen maken het mogelijk om BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* op een groot aantal nieuwe locaties in te voeren en beide programma's te verdiepen op de locaties waar ze al draaien. Hieronder stippen we kort de belangrijkste ontwikkelingen specifiek voor de rijke leesomgeving aan. Voor het complete verslag van Kunst van Lezen, zie bijlage 1.

BoekStartcoach

Dit jaar zagen we een stijging van het aantal consultatiebureaus waar BoekStartcoaches actief zijn. In het kader van de BoekStartcoach-actie werd het *Bora Zoekboek* aan ouders uitgedeeld die nog niet zoveel voorlezen. Dit cadeauboek in tien talen stimuleert ouders om voor te lezen in de taal die ze het beste beheersen. Mooi nieuws is ook dat de coaches aangeven regelmatig ouders in de bibliotheek terug te zien met wie ze op het consultatiebureau in contact zijn geweest.

De resultaten van de jaarlijkse *Monitor BoekStartcoach* gaven aanleiding om de bibliotheken te wijzen op een aantal aandachtspunten. Zo is het van belang dat de artsen en verpleegkundigen op de consultatiebureaus zo nodig actief doorverwijzen naar de BoekStartcoach. Ouders staan mogelijk meer open voor het advies van de BoekStartcoach als de jeugdgezondheidsprofessionals dit vooraf met hen bespreken. Zelf leidden we uit de Monitor af dat de BoekStartcoaches behoefte hebben aan meer kennis over bijvoorbeeld het ondersteunen van laaggeletterde ouders en het omgaan met verschillende culturen, meertaligheid en mediaopvoeding. We zullen hier aandacht aan besteden in het kader van de nascholing van de BoekStartcoach.

Stimuleringsregelingen BoekStart naast Masterplan basisvaardigheden

Met de intensieve stimuleringsregeling BoekStart in de kinderopvang willen we het gebruik van digitale prentenboeken binnen BoekStart in de kinderopvang een impuls geven en bewerkstelligen dat dit wordt opgenomen in het beleid van de kinderopvangorganisatie(s). De Stimuleringsregeling Gastouderaanpak is bedoeld om een goed en structureel voor-

leesklimaat te creëren binnen de gastouderopvang. Dit wordt bereikt door in het beleid van beide partijen op te nemen dat er structureel wordt samengewerkt tussen bibliotheken en gastouderopvang(organisaties). Inmiddels heeft Stichting Lezen in het kader van Kunst van Lezen ook een speciale *Gastouderaanpak* ontwikkeld om gastouders goed te ondersteunen in hun rol als leesbevorderaar.

De Stimuleringsregeling BoekStartcoach is ingevoerd om laagtaalvaardige ouders vanaf de babyleeftijd actief te stimuleren om voor te lezen, verhaaltjes te vertellen en te praten met het kind. Daarnaast heeft de BoekStartcoach tot doel het stimuleren van het bezoeken van de bibliotheek. Op die manier denken we de cyclus van laaggeletterdheid in taalarme gezinnen te kunnen doorbreken.

De Bibliotheek op school

Dankzij de Leesbevorderingsimpuls van het Masterplan basisvaardigheden nam het aantal nieuwe scholen dat werkt met de aanpak de Bibliotheek op school enorm toe. De Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden voor de Bibliotheek op school voorziet onder andere in extra ondersteuning aan honderd scholen die dat het meest nodig hebben, zie paragraaf 3.1.

De aanpak voor deze extra ondersteuning, dBos+, is ontwikkeld door Stichting Lezen in samenwerking met TaalLab NL, Hogeschool Windesheim en IJsselgroep. Daarnaast waren Blink en het ministerie van OCW betrokken. Stichting Lezen is penvoerder van het project. De inhoudelijk basis voor dit traject wordt gevormd door de principes van thematisch leesonderwijs, zoals beschreven in het boek *Rijke taal* van Anneke Smits en Erna van Koeven (Hogeschool Windesheim). Er is een onderwijsadviseur die schoolteams inhoudelijk begeleidt. Daarnaast heeft de leesmediaconsulent vanuit de Bibliotheek op school een belangrijke rol in het project. Elke deelnemende school stelt een leesteam samen, bestaande uit de schoolleider, de intern begeleider, de taal/leescoördinator en de leesmediaconsulent van de bibliotheek.

De aanpak bestaat uit vier modules, die in de loop van twee jaar worden uitgevoerd in de school. Elke module bestaat uit een nascholingsbijeenkomst, groepsbezoeken, gesprekken tussen leerkrachten, en een borgingsgesprek aansluitend op het onderwerp van de module. De vier hoofdonderwerpen zijn voorlezen, vrij keuze lezen, het verrijken van wereldoriëntatie door middel van tekstsets en ten slotte schrijven.

In het schooljaar 2024-2025 zijn zes bibliotheken met zeven basisscholen gestart met een tweejarige pilot om dit traject uit te testen. TaalLab NL, een samenwerkingsverband tussen de VU en Maastricht University, doet onderzoek naar de opbrengst van de pilot.

In de tweede helft van 2024 is er in nauwe samenwerking met TaalLab NL veel aandacht besteed aan de werving van bibliotheken en scholen voor de verdere uitrol van het traject in het schooljaar 2025-2026. Aan de implementatie op deze nieuwe scholen wordt ook een effectonderzoek gekoppeld, dat in 2024 en 2025 wordt voorbereid door TaalLab NL.

Spel Leesroute

Voor de scholen die (gaan) samenwerken met de bibliotheek is het spel [Leesroute](#) beschikbaar. Dit geeft leraren in het primair onderwijs meer inzicht in hun rol als leesbevorderaar. Tijdens het spel helpen de leerkrachten verschillende fictieve leerlingen door vervolgstappen te bedenken bij herkenbare leessituaties. Er werd in 2024 opnieuw goed gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het spel te bestellen via Bibliomedia. Zowel bibliotheken als onderwijsinstellingen konden dit met korting doen. Met name in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen was hier belangstelling voor.

Pilot nieuwkomersonderwijs

Onder begeleiding van de specialist meertaligheid startte in 2024 [een pilot met de Bibliotheek op school/ voor nieuwkomersonderwijs](#) in het po en in het vo. Het eerste resultaat hiervan bestaat uit meerdere titellijsten van boeken in verschillende talen die kunnen worden gebruikt in het nieuwkomersonderwijs, en overigens ook in het reguliere onderwijs aan meertaligen.

3.7 Recapitulatie aan de hand van de prestatie-indicatoren

Stichting Lezen streeft naar een rijke leesomgeving voor ieder kind en reikt organisaties in de kinderopvang, het onderwijs en de bibliotheeksector informatie, beleid, instrumenten en inspiratie aan om zo'n omgeving te creëren en in stand te houden. Kortdurende interventies zoals campagnes zijn ondersteunend aan de structurele interventies BoekStart en de Bibliotheek op school. De campagnes zijn laagdrempelig en zorgen er samen voor dat er het hele jaar door met grote regelmaat aandacht is voor lezen en laten zien dat lezen leuk is. Het lukte Stichting Lezen in 2024 om 13 campagnes en projecten uit te voeren. Zes campagnes hebben een groter bereik gegenereerd ten opzichte van 2023. Vijf campagnes hebben een lager bereik behaald, een campagne een gelijk bereik en van een campagne is het bereik niet bekend. Het streven om 30.000 à 35.000 professionals te bereiken is behaald.

Kerntaak een rijke leesomgeving	Activiteitenplan 2024	Werkelijk 2024	Bereik 2023 instellingen en professionals	Bereik 2024 instellingen en professionals
Vaste campagnes				
De Nationale Voorleesdagen	1	1	11.882	11.639 ²
De Nationale Voorleeswedstrijd	1	1	3.498	3.569 ³
Read2Me!	-	1	270	289 ⁴
LêsNo	1	1	232	224 ⁵
Jonge Jury	1	1	585	595 ⁶
De Weddenschap	1	1	82	70 ⁷

[vervolg](#)

2 Dit betreft een optelling van het aantal deelnemende boekhandels, bibliotheekvestigingen, kinderopvanginstellingen en basisscholen.

3 Dit betreft het aantal deelnemende basisscholen

4 Dit betreft een optelling van het aantal deelnemende bibliotheken en middelbare scholen

5 Dit is het aantal deelnemende middelbare schoolklassen

6 Dit betreft een optelling van het aantal deelnemende bibliotheken en middelbare scholen

7 Dit is een optelling van het aantal deelnemende scholen voor vmbo, praktijkonderwijs en mbo

Kerntaak een rijke leesomgeving	Activiteitenplan 2024	Werkelijk 2024	Bereik 2023 instellingen en professionals	Bereik 2024 instellingen en professionals
De Inktaap	1	1	48	47 ⁸
Boekenweek van Jongeren (incl. Literatour)	1	1	1.852	2.069 ⁹
Poëzieweek	1	1	11.398	15.717 ¹⁰
Stap op de Rode Loper	1	1	46	46 ¹¹
Pabo Voorleeswedstrijd	-	1	36	38 ¹²
Nationale Mediatheektrofee	1	-	-	- ¹³
Innovatieve projecten				
De Grote Vriendelijke Podcast	1	1	-	-
Hebban in de klas	1	1	202	170 ¹⁴
Totaal	12	13	30.130	34.473

8 Dit betreft het aantal deelnemende middelbare scholen

9 Dit betreft een optelling van het aantal deelnemende boekhandels, bibliotheken en middelbare scholen

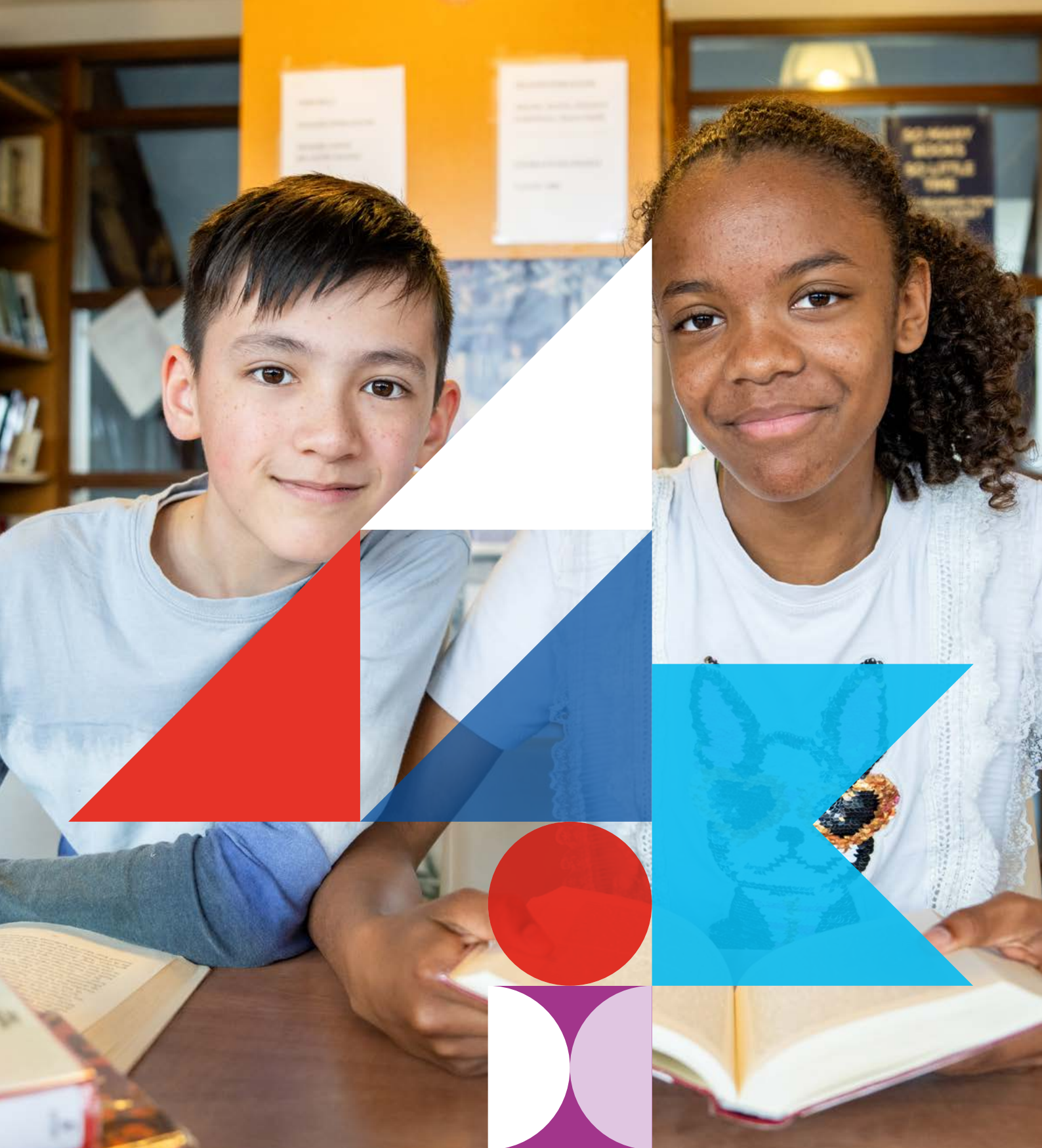
10 Dit is het aantal bezoekers van de webpagina's met lessuggesties

11 Dit is het aantal deelnemende onderwijsinstellingen in vmbo en mbo

12 Dit betreft het aantal deelnemende pabo-instellingen

13 Deze campagne wordt weer georganiseerd in 2025

14 Dit betreft het aantal middelbare scholen dat zich als nieuwe deelnemer heeft aangemeld

HOOFDSTUK 4

Competente leesbevorderaars

Het is niet eenvoudig om kinderen en jongeren aan het lezen te krijgen en te houden. Daarom moeten leesbevorderaars goed weten wat daarvoor nodig is in elke ontwikkelingsfase van het kind. Niet voor niets is het een van onze doelstellingen om de expertise bij (aankomend) professionals in de kinderopvang, het onderwijs, in de jeugdzorg en de bibliotheken te vergroten. Ook proberen we ouders van de allerjongste kinderen te activeren en te informeren, omdat de taalstimulering van veel baby's en peuters vooral thuis plaatsvindt. Om onze kennis over te brengen aan de leesbevorderaars ontwikkelen we onder andere opleidings- en scholingsaanbod, kennisbijeenkomsten, doelgroepwebsites en (online) publicaties.

In het kader van Kunst van Lezen ligt het accent op het opleiden en trainen van bibliotheekmedewerkers, vooral voor hun intermediaire rol richting kinderopvang en scholen. Zie daarvoor bijlage 1. Stichting Lezen richt zich met name op de (aankomend) professionals in onderwijs en opvoeding.

4.1 Bijdragen aan en samenwerking met de opleidingen van toekomstige professionals

De aankomende leerkrachten en pedagogisch medewerkers zijn de leesbevorderaars van de toekomst. Het is cruciaal dat hun opleidingen voldoende aandacht besteden aan de leesmotivatatie van de studenten zelf. En uiteraard is het van belang dat de opleidingen de studenten voorzien van de kennis en vaardigheden nodig zijn om kinderen goed te leren lezen, liefde voor boeken mee te geven en zich literair te ontwikkelen.

Toekomstige pedagogisch medewerkers en onderwijsassistenten (mbo)

Voor mbo-opleidingen tot pedagogisch medewerker en onderwijsassistent (pwo-opleidingen) ontwikkelde Stichting Lezen in 2020 de keuzemodule [*Specialist leesbevordering 0-12 jaar*](#), in samenwerking met ROC Midden Nederland. Hier leren studenten hoe zij leesbevordering in de kinderopvang en op school kunnen vormgeven. Het gebruik van de module is opgenomen binnen het programma de Bibliotheek op school mbo. De module is in 2024 geactualiseerd en gratis te bestellen voor docenten van de pwo-opleidingen. Zij ontvangen dan een uitgebreide docentenhandleiding, een studentenreader (geschreven op B1-niveau) en zes PowerPointpresentaties. In 2024 hebben negen mbo's het materiaal aangevraagd voor in totaal 117 studenten.

Toekomstige leraren primair onderwijs (hbo)

In het studiejaar 2023-2024 waren 23 van de 39 pabo-vestigingen (bijna) zo ver dat ze meededen aan de Bibliotheek op school pabo. In 2022-2023 waren dat er nog 20. Deelname van de pabo's is van belang om (aankomend) leerkrachten goed voor te bereiden op hun rol als leesbevorderaar. Op dat vlak is er nog veel te doen. Uit de [*Monitor de Bibliotheek op school pabo 2023-2024*](#) blijkt onder andere dat studenten zichzelf gemiddeld een 6,0 geven voor hun kennis over kinderboeken en jeugdliteratuur. Vorig jaar was dat een 6,3. Het cijfer schommelt altijd rond de 6. Veel van de studenten die meedoen aan de monitor zijn eerstejaars en hebben hier nog geen les in gehad. Dat is terug te zien in de uitkomsten van de monitor op dit punt. De meerderheid van de studenten leest met enige regelmaat kinderboeken en jeugdliteratuur, ook als dat niet verplicht is. Zie verder het jaarverslag Kunst van Lezen in bijlage 1.

Overleg POI's en bibliotheken over de samenwerking met pabo's

In april 2024 kwamen vertegenwoordigers van POI's en bibliotheken op initiatief van Stichting Lezen bij elkaar om te spreken over de (gewenste) samenwerking met pabo's. Er bleken grote verschillen te zijn in die samenwerking, zowel qua inhoud als intensiteit. Er is geen handreiking voor bibliotheken om de samenwerking met pabo's goed vorm te kunnen geven, zoals dat voor andere onderwijssoorten wel het geval is. Op een vervolgbijeenkomst in november is verder nagedacht over een dergelijke handreiking. We verwachten dat deze in mei in concept klaar is voor bespreking in een volgend overleg.

Toekomstige leraren Nederlands voortgezet onderwijs (hbo)

In 2024 maakten we een begin met de voorbereiding van een tweede, herzien druk van *Jeugdliteratuur en didactiek. Handboek voor het vo en mbo*. De auteursgroep kwam in oktober 2024 bij elkaar om de eerste afspraken te maken. De coördinatie, samenstelling en eindredactie wordt verzorgd door Iris Kamp (HAN), Janneke de Jong (Driestar) en Peter van Duijvenboden (Stichting Lezen). Boom Uitgevers zal het boek uitbrengen, als het goed is voor het studiejaar 2026-2027.

4.2 Na- en bijscholingsaanbod

In 2024 hebben we verschillende trainingen en nascholingsmodules ontwikkeld en/of vernieuwd. Het aanbod van na- en bijscholing van onszelf en anderen op het gebied van leesbevordering in het voortgezet onderwijs en het mbo bundelden we in het [Overzicht Scholingsaanbod leesbevordering](#).

De organisatie en administratie van de nascholingen voor bibliotheekmedewerkers en voor leerkrachten primair en voortgezet onderwijs hebben we uitbesteed aan [De Bibliotheek-campus](#). Voor trainers en cursisten is De Bibliotheekcampus het eerste aanspreekpunt bij praktische vragen en/of problemen. Stichting Lezen en Kunst van Lezen zijn verantwoordelijk voor ontwerp en inhoud van de verschillende nascholingen. Ook verzorgen wij de communicatie over de trainingen via nieuwsbrieven, sociale media en BiebtoBieb.nl, het online platform voor bibliotheekprofessionals.

Training-de-trainer voorleescoördinator kinderopvang

De voorleescoördinator is in de kinderopvang de spin in het web wat betreft leesbevordering. Deze medewerker zorgt ervoor dat voorlezen een structurele plek krijgt in beleid en uitvoering van een kinderopvanglocatie. De voorleescoördinator is ook een belangrijke partner van de leesmediaconsulent BoekStart van de plaatselijke bibliotheek. Afgelopen jaar volgden 28 deelnemers de train-de-trainer voorleescoördinator. Ook doorliepen 29 ervaren trainers een verdiepingsscholing.

Opleiding tot leesmediaconsulent

Leesmediaconsulenten zijn werkzaam bij de bibliotheek. Van daaruit gaan zij naar scholen en kinderopvanglocaties om te adviseren over en te helpen bij leesbevordering. Goed opgeleide leesmediaconsulenten zijn belangrijk om BoekStart en de Bibliotheek op school goed van de grond te krijgen en om kinderopvang en scholen te helpen bij de invoering van effectief (voorbereidend) leesonderwijs. Veel deelnemers aan de opleiding tot leesmediaconsulent werken al in deze functie en combineren zodoende de theorie en de praktijk. De achtergrond van de cursisten is divers. Daarom is het prettig dat zij zelf accenten kunnen leggen op die kennis, vaardigheden en competenties die ze willen ontwikkelen. De

opleidingen werden in 2024 doorlopend aangeboden. Er zijn 12 trainingen gegeven, voor steeds een volle groep. In totaal werden 168 mensen opgeleid. De opleiding kreeg zoals ieder jaar een update, zodat deze blijft aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen en inzichten over effectief leesonderwijs.

Opleiding tot leescoördinator basisonderwijs

[Open Boek](#) is de opleiding tot leescoördinator in het basisonderwijs. Dat is op de scholen de centrale figuur als het om leesbevordering gaat. In 2024 volgden 25 mensen de trainersopleiding, zodat er nu meer mensen beschikbaar zijn om leescoördinatoren op te leiden. Via de verplichte nascholingen over de thema's trainingsvaardigheden & het leesplan en burgerschap & boeken zijn alle trainers bijgeschoold op deze onderwerpen.

Cursus leescoördinator basisonderwijs: Pabo-variant

In 2013 ontwikkelde Stichting Lezen in samenwerking met een aantal pabo's de cursus [Open Boek Pabo](#). Dit is een variant op *Open Boek*. Studenten die de cursus met goed gevolg afleggen, ontvangen hiervoor het certificaat Leescoördinator Pabo-variant. In Nederland werkt momenteel 18% van de pabo's met *Open Boek Pabo*. De cursus werd in 2020 herzien en aangepast. Nu is het weer tijd voor een nieuwe aanpassing, met het oog op ontwikkelingen zoals de nieuwe kerndoelen, effectief leesonderwijs, de website [lezeninhetpo.nl](#), een nieuw te verschijnen jeugdliteratuurboek voor pabo's en de ontwikkelingen rond rijke teksten. In november 2024 begon Stichting Lezen met de herziening. Een groep van pabodocenten en andere leesdeskundigen denkt mee over de aanpassingen.

Teamtraining Open Boek

Samen met de stuurgroep Open Boek ontwikkelde Stichting Lezen een studiedag *Open Boek*. In het schooljaar 2024-2025 voeren we hiermee een pilot uit. De dag is bedoeld voor het hele schoolteam en heeft als doel inzicht te bieden in en handvatten te geven voor het effectief inzetten van kinderboeken binnen het taal-, lees- en wereldoriëntatie-onderwijs. Theorie en werkvormen zijn ontleend aan de cursus *Open Boek*.

Opleiding tot specialist jeugdliteratuur

De opleiding [Vol van Lezen](#) leidt op tot specialist jeugdliteratuur op de basisschool. De scholing wordt sinds een aantal jaar als post-hbo opleiding aangeboden. Dit jaar was de belangstelling voor de cursus groter dan in 2023. De cursus is op vijf locaties in heel Nederland gegeven.

Bibliotheken bijscholen over effectief leesonderwijs

Naar aanleiding van de inzichten en ontwikkelingen op het gebied van effectief leesonderwijs zijn we in 2023 gestart met een training over dit onderwerp voor leesmediaconsulenten onder de titel *Rijke teksten, de rol van de leesmediaconsulent*. Deze driedaagse training is in 2024 vijf keer gegeven, waarvan drie keer *incompany* in een bibliotheek. In totaal namen ongeveer 75 mensen deel. De feedback is positief. De training wordt jaarlijks aanpast aan de nieuwste ontwikkelingen en inzichten.

In het kader van de dBos+ wordt een eendaagse variant ontwikkeld, speciaal voor leesmediaconsulenten die daarna deelnemen aan dit traject (zie paragraaf 3.1 onder primair onderwijs en het jaarverslag van Kunst van Lezen in bijlage 1).

Het succes van deze training was aanleiding om te verkennen of ook de tactische medewerkers in de bibliotheken behoefte hebben aan meer houvast op dit vlak. Dat bleek het

geval. In samenwerking met Stadkamer Zwolle ontwikkelden we voor deze doelgroep de training *Ambitiegericht werken aan effectief leesonderwijs, de rol van de bibliotheek*. De training ondersteunt hen bij het veranderproces dat nodig is om aansluiting te vinden bij het effectief leesonderwijs. In 2024 is de training twee keer gegeven. Deelname is een voorwaarde voor bibliotheken die deelnemen aan het traject dBos+.

Training *Lezen, en hoe!*

Docententeams van de ruim 90 vmbo-scholen die geld ontvangen uit de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden voor de Bibliotheek *op school*, krijgen *incompany* de training *Lezen en hoe!* aangeboden. Dit is een inspiratiebijeenkomst over lezen en leesbevordering. Stichting Lezen liet deze training in 2024 door ontwikkelen en leidde twintig nieuwe trainers op.

Training *Pro in taal en lezen*

De tweedaagse docententraining *Pro in taal en lezen* is ontwikkeld om praktijkscholen handvatten te geven om taal en lezen te integreren in hun lespraktijk. Docenten in het praktijkonderwijs zijn blij met de training, die als vast onderdeel van de Impulsregeling aan de scholen wordt aangeboden. Om aan de vraag te kunnen voldoen, werden in 2024 vijf nieuwe trainers opgeleid.

Verdiepingstrainingen voor docenten voortgezet onderwijs

Voor docenten die zich meer willen verdiepen in lezen, leesmotivatie en leesbevordering boden we in schooljaar 2023-2024 binnen de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden bij wijze van proef vier verdiepingstrainingen, verspreid over het land en gegeven door verschillende aanbieders. Docenten konden zelf een keuze maken uit:

- Masterclass *De Leescyclus* door de Hogeschool Arnhem & Nijmegen
- *Meer leesplezier en leesmotivatie in het vmbo* door Lezenslessen
- *Leesplezier in het vmbo* door Passionate Bulkboek
- *Elke leerling een lezer; aan de slag met passend leesbeleid* door ITTA

Omdat de constructie met meerdere aanbieders en locaties niet naar tevredenheid werkte, besloot Stichting Lezen hier in 2025 niet mee door te gaan.

Opleiding tot leesmediaconsulent v(mb)o

Stichting Lezen bekostigde de doorontwikkeling van de zevendaagse opleiding opleiding *Leesmediaconsulent v(mb)o* in aansluiting op de (nieuwe) inzichten die we als kenniscentrum voortdurend opdoen. De inhoud van de wijzigingen werd afgestemd met de domeinspecialisten van Stichting Lezen. De opleiding wordt verzorgd door een hoofddocent in samenwerking met een aantal gastdocenten. Het programma omvat ook drie intervisiesessies die begeleid worden door adviseurs voortgezet onderwijs van Probiblio en Rijnbrink. Deelnemers waarderen de praktijkgerichtheid en het feit dat het programma de docenten verbindt met bibliotheken en adviseurs van de POI's. In 2024 werd de opleiding drie keer gegeven voor in totaal 44 cursisten.

4.3 Kennis- en netwerkbijeenkomsten van Stichting Lezen

Het is belangrijk dat leesbevorderaars ons en elkaar weten te vinden om kennis en ervaring uit te wisselen en inspiratie op te doen. Live ontmoetingen zijn hiervoor bij uitstek geschikt, maar ook digitale vormen van kennisdelen passen we steeds vaker toe.

Kennisbijeenkomsten die bedoeld zijn om de strategische laag van bibliotheken en scholen inhoudelijk te voeden met het oog op beleidsvorming en/of implementatie van leesbevorderingsprogramma's, komen aan de orde in hoofdstuk 5.

Congres Lezen Centraal

Jaarlijks organiseert Stichting Lezen onder de noemer *Lezen Centraal* een inspirerend congres over de laatste trends en ontwikkelingen in het denken over lezen en leesbevordering voor een brede doelgroep van betrokkenen en geïnteresseerden. Het programma is een mix van verhalen uit de praktijk en meer theoretische en onderzoeksgelateerde onderwerpen. Er is altijd gelegenheid voor inspirerende kennismakingen met auteurs en om te netwerken.

Het congres vond dit jaar plaats op 17 april in het Beatrixtheater in Utrecht en was vooral gericht op een effectieve (voor)leesaanpak. Er traden drie keynotesprekers op. Filosoof Coen Simon betoogde dat niet *booktok* maar het boek ons weer aan het lezen krijgt. Joanneke Prenger (SLO) vertelde over de geactualiseerde conceptkerndoelen die begin 2024 voorgelegd zijn aan het onderwijsveld. Tot slot sprak Maria Streefkerk, lerares op een basisschool, over een motiverende en effectieve (voor)leesaanpak in de praktijk. In de middag konden de bezoekers kiezen uit een tiental deelsessies. De deelnemers waardeerden het congres gemiddeld met een 7,7.

Symposium Dag van het Literatuuronderwijs

De tweejaarlijkse Dag van het Literatuuronderwijs werd in 2024 met steun van Stichting Lezen georganiseerd door Passionate Bulkboek. Het groots opgezette evenement was uitverkocht. De deelnemers kregen een inhoudelijk sterk programma voorgeschoteld. De schrijvers Kluun en Michelle van Dijk gaven elk hun visie op leesmotivatie. Onder de deelnemers waren zoals gewoonlijk veel mediathecarissen en leraren-in-opleiding, die ieder via een specifieke programmalijn hun kennis over literatuuronderwijs konden verdiepen. Stichting Lezen financierde deze programmalijnen en adviseerde over de samenstelling van het volledige programma.

Seminar Over boeken gesproken

Onder de titel *Over boeken gesproken* organiseert Stichting Lezen met enige regelmaat seminars voor leescoördinatoren en leesmediaconsulenten. Dit jaar organiseerden we een seminar over het voeren van taalrijke gesprekken over prentenboeken met kleuters en het stimuleren en ondersteunen van (andere) leerkrachten bij het houden van dergelijke gesprekken. Iris Vansteelandt was de keynotespreker. Zij is een Vlaamse lerarenopleider, leesonderwijsexpert en onderzoeker en werkte als co-auteur mee aan het handboek *Volop Taal, Didactiek Nederlands voor de lagere school* en het leesonderwijshandboek *Van leerlingen lezers maken*.

POI & G4 onderzoekssessies

Voor het vierde jaar op rij organiseerden we drie bijeenkomsten om onze POI- en G4-collega's bij te praten over de uitkomsten van recente onderzoeken. De deelnemers gebruiken deze kennis in hun eigen werk en brengen deze verder hun netwerk in. Dit jaar spraken we over PISA 2022 & PIRLS 2021, situationele leesmotivatie en meertalige leerlingen ondersteunen in het leesonderwijs. De sessies worden als waardevol ervaren. Zo schrijft een van de POI-collega's in de evaluatie: *"Het kunnen delen van de inzichten die ik opdoe in deze sessies vind ik een van de belangrijkste aspecten van mijn werk als adviseur."*

Pabo-congres *Ruim baan voor lezen*

Op het pabocongres in de bibliotheek Utrecht op 1 oktober ging het over de vraag: lezen toekomstige leraren nog? Het antwoord daarop is: soms wel, maar vaak ook niet. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de *Monitor de Bibliotheek op school pabo 2023*. Voor hun kennis over jeugdliteratuur geven pabo-studenten zichzelf een klein zesje. In hun beroepspraktijk moeten zij straks weten wat het belang van leesvaardigheid en leesplezier is en hoe ze werk moeten maken van lezen en leesbevordering in de klas. Een voorwaarde daarvoor is dat zij (kinder)boeken kennen en er zelf enthousiast over zijn. Alleen dan zullen zij in staat zijn om leerlingen mee te nemen in de positieve leesspiraal. Het liefst zien we daarom dat alle pabo-studenten lezen in de lengte (dat wil zeggen: meer lezen), in de breedte (dat wil zeggen: lezen bij alle vakken) en in de diepte (dat wil zeggen: de verdieping zoeken in wat ze lezen). Het congres bood handvatten om daaraan te werken, door nieuwe inzichten met elkaar te delen en door inspirerende presentaties, workshops en sprekers. Het uitverkochte programma kreeg waardering vanwege de deskundige sprekers, inhoudelijk sterke workshops, het studentenpanel en de aanwezigheid van inspirerende kinderboekenauteurs.

Pabo-platform

Onder de noemer Pabo Platform organiseren we interactie met en tussen pabo's ten behoeve van kennisuitwisseling en visievorming over leesonderwijs in relatie tot lezen, leesmotivatie en literatuureducatie. Er sluiten hierbij steeds meer mensen aan. In april 2024 kwam het platform bijeen in Utrecht. Zo'n vijftientig vertegenwoordigers van de 39 Nederlandse pabo-vestigingen bespraken onderwerpen die verband houden met lezen, leesbevordering en jeugdliteratuur. Te gast waren sprekers van CPNB (over boeken-campagnes), Sardes (over de monitor van de Bibliotheek op school) en de Schoolschrijver. We kondigden in dit overleg aan dat *De Pabo Voorleeswedstrijd* in het schooljaar 2024-2025 niet meer zou starten. Ook lieten we weten dat *Passionate Bulkboek* stopt met de organisatie van het studentencongres *Pabo Leest!* In plaats daarvan komen er drie kleinere congressen verdeeld over drie locaties verspreid over het land, zodat de reisafstand minder bezwaarlijk wordt. Cubiss neemt de organisatie op zich. In plaats van de voorleeswedstrijd start Stichting Lezen de campagne *Pabo Boek van het jaar*, zie daarvoor paragraaf 3.2.

Inspiratiebijeenkomst leesbevordering en cultuureducatie

Leesbevordering en cultuureducatie kunnen elkaar over en weer versterken. Daarom werken Stichting Lezen en het Landelijk Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) al jaren samen. In februari 2024 organiseerden we samen de inspiratiebijeenkomst *Leesbevordering en cultuureducatie, samen een goed verhaal* voor medewerkers van bibliotheken en POI's en penvoerders van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Zij kregen voorbeelden te zien van succesvolle combinaties van leesbevordering en cultuureducatie, op verschillende niveaus. Aansluitend spraken de deelnemers over mogelijkheden tot (uitbreiding van de) samenwerking. Afsproken werd om in mei 2025 weer bijeen te komen en het dan onder andere te hebben over digitale geletterdheid.

Webinar Meertaligheid en leesonderwijs

Het [webinar Meertaligheid en leesonderwijs](#) ging over de uitkomsten van het onderzoek *Meertalige leerlingen ondersteunen in het leesonderwijs*. De deelnemers en kijkers kregen inzicht in de samenhang tussen meertaligheid, effectief leesonderwijs en leesmotivatie in het basisonderwijs en praktische handvatten voor professionals bij het (lees) onderwijs in een meertalige klas.

Symposium *Jij en ik en alle anderen*

Tijdens dit symposium presenteerde Sara Van den Bossche voor een uitverkochte zaal de leeswijzer over diversiteit en inclusie in jeugdliteratuur. Dit instrument helpt leesbevoor-
raars te bepalen of en hoe een boek zich leent voor gesprekken rondom diversiteit en
inclusie. Gastsprekers Élodie Malanda (Tilburg University), Melanie Ramdarshan Bold
(University of Glasgow), Paavo Van der Eecken (Universiteit Antwerpen), Naomi Hofman
(Tilburg University) en auteur Zarissa Windzak diepten aspecten van het thema verder uit.

Tabel 4.1: Bijeenkomsten (mede) georganiseerd door Stichting Lezen

Titel bijeenkomst	Doelgroep	Bereik 2024
<i>Lezen Centraal 2024: van denken naar doen</i>	Alle doelgroepen	Live: 400
<i>Dag van het Literatuuronderwijs</i>	(Aankomend) docenten, mediathecarissen	Live: 622
<i>Seminar Over boeken gesproken -kleuters</i>	Leesmediaconsulenten en leerkrachten	Live: 119 Podcast: 2311
<i>POI- en G4-onderzoekssessies</i>	POI en G4 coördinatoren BoekStart en de Bibliotheek <i>op school</i>	Live: 37 YouTube: 57
<i>Pabo-congres Ruim baan voor lezen</i>	Pabodocenten	Live: 180
<i>Studiedag Leraren opleiden tot leesbevorderaars</i>	Bibliotheekmedewerkers, docenten, onderzoekers	Live: 100
<i>Studiemiddag diep lezen</i>	Bibliotheekmedewerkers, docenten, onderzoekers	Live: 217
<i>Inspiratiebijeenkomst Leesbevor- dering en cultuureducatie</i>	medewerkers van bibliotheken en POI's en penvoerders van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit	-
<i>Webinar Mediatheken in het voortgezet onderwijs</i>	Docenten, schoolleiders in het voortgezet onderwijs	Live: 97
<i>Webinar Meertaligheid en leesonderwijs</i>	Docenten, schoolleiders in het primair onderwijs	Live: 709 YouTube: 994
<i>Symposium Jij en ik en alle anderen</i>	Medewerkers van uitgeverijen, onderzoekers, experts jeugd- literatuur en diversiteit, leraren, studenten, auteurs	Live: 50

4.4 Bijdragen Stichting Lezen aan bijeenkomsten van derden

Annie M.G. Schmidtlezing

Op 15 mei 2024 verzorgde historicus en schrijver Astrid Sy voor 180 bezoekers de jaarlijkse *Annie M.G. Schmidtlezing*. In het Kinderboekenmuseum in Den Haag gaf zij haar visie op het thema verandering en bracht zij dit in verband met de jeugdliteratuur. De titel van haar lezing was *Peperneut, ik wil nimmer worden greut*, naar een uitspraak van Pippi Langkous. Stichting Lezen ondersteunde dit evenement financieel.

Conferentie *Het Schoolvak Nederlands* (HSN)

Op 22 en 23 november 2024 vond de HSN-conferentie plaats, in Brussel dit keer. Stichting Lezen was zoals altijd sponsor van deze conferentie en was met een stand aanwezig op de informatiemarkt. De bezoekers hadden veel belangstelling voor de publicaties van Stichting Lezen. We verzorgden samen met onze Belgische zusterorganisatie Iedereen Leest ook meerdere sessies over Leesbevordering. Onze collega Marieke Smeijsters sprak over het inzetten van de leesscan vo bij het schoolbreed werken aan effectief leesonderwijs, literatuuronderwijs en leesbevordering. Mustapha Esadik ging in op de resultaten van zijn onderzoek naar vrij lezen op afstand. In het programma voor het basisonderwijs gingen Bart Droogers van Stichting Lezen en Ester Rekers van Stadkamer Zwolle in op de bibliotheek als partner in het werken met rijke teksten. Alle bijdragen werden gepubliceerd in de congresbundel, zie paragraaf 4.4.

Tabel 4.2: Bijdragen aan bijeenkomsten van derden

Bijdrage / bijeenkomst	Doelgroep	Organisator
<i>Annie M.G. Schmidtlezing</i>	Bibliotheekmedewerkers, docenten en andere in jeugdliteratuur geïnteresseerden	Literatuurmuseum/ Kinderboekenmuseum i.s.m. IBBY-Nederland
Conferentie <i>Het Schoolvak Nederlands</i> ; presentaties over de Leesscan vo, de bibliotheek als partner in het werken met rijke teksten en Vrij lezen op afstand	Docenten primair en voortgezet onderwijs	Stichting HSN conferentie
Presentaties over BoekStart en de Bibliotheek op school tijdens de <i>Midterm meeting section Literacy & reading</i> in Orvieto	Bibliotheekmedewerkers vanuit de hele wereld	IFLA
Presentatie over het ontstaan en de toekomst van de Bibliotheek op school tijdens het symposium t.g.v. de 100 ^{ste} Bibliotheek op school in Goes.	Leesbevorderaars in het werkgebied Bibliotheek Oosterschelde.	Bibliotheek Oosterschelde Goes

vervolg

Bijdrage / bijeenkomst	Doelgroep	Organisator
Workshop Aan de slag met leesbevordering tijdens het <i>Onderwijs Innovatie Festival</i>	Docenten, (school)leiders, directeuren, HR- en innovatiemanagers uit po, vo en mbo.	Onderwijs-community.nl
Workshop Het leesoffensief in 7 stappen tijdens <i>Kennispunt Taal en Rekenen</i> in Amersfoort	Schoolleiders	Mbo-raad
Lezingen tijdens de conferentie <i>BeroepskapiTAAAL</i> over Young Adult literatuur en over Heel mbo Leest!	Docenten Nederlands en Moderne Vreemde Talen in het mbo	Kennispunt Taal en Rekenen
<i>Heel Hellendoorn leest!</i> Feest om te vieren dat alle basisscholen in de gemeente Hellendoorn aangesloten zijn bij de Bibliotheek op school.	Leerkrachten basisonderwijs in de gemeente Hellendoorn	Bibliotheek Hellendoorn
Workshop Lezen en burgerschap een uitgelezen kans tijdens <i>Het Cultuurbad</i>	Professionals uit het voortgezet onderwijs uit Leiden en omstreken	BplusC (bibliotheek Leiden)
Presentaties over Digitaal lezen, anders lezen? en over het rapport Aandacht voor diep lezen, tijdens studiemiddag <i>Diep lezen</i> .	Leesbevorderaars uit wetenschap en praktijk	Leesbevooringslab (Vrije Universiteit i.s.m. Stichting Lezen)
Presentatie Digitaal lezen, anders lezen? en Ontdek de sleutels tot effectief leesonderwijs, tijdens <i>ResearchED Nederland 2024</i>	Docenten in primair en voortgezet onderwijs	ResearchED
Presentatie over Digitaal lezen, anders lezen? tijdens een kennis-sessie op het ministerie van OCW	Beleidsmakers ministerie	Ministerie OCW
Presentatie over Digitaal lezen, anders lezen? tijdens de studiedag <i>Talent Primair</i>	Onderwijsadviseurs en docenten	Talent Primair
Presentatie over Digitaal lezen, anders lezen? tijdens het <i>INCT Congres</i>	Uitgevers, boekverkopers, boekproducenten en andere mensen uit boekenvak en bibliotheek	INCT
Presentatie tijdens de <i>Labdag TaalLab</i> over dBos+	Leraren primair onderwijs	Education Lab
Presentatie bij de <i>VNG Academie</i> over BoekStart en de Bibliotheek op school	Nieuwe beleidsambtenaren gemeenten	VNG

vervolg

Bijdrage / bijeenkomst	Doelgroep	Organisator
Presentatie tijdens <i>OCW Dichtbij</i> in Amsterdam en Den Bosch over effectief leesonderwijs	Leraren primair onderwijs	Ontwikkelkracht/OCW
Presentatie tijdens congres van Aurora Harderwijk over effectief leesonderwijs	Leraren primair onderwijs	Aurora (schoolbestuur)
Presentatie tijdens het ONA event <i>lezen en taal</i> over effectief leesonderwijs	Leraren primair onderwijs	ONA (Onderwijskennis Netwerk Amsterdam)
Presentatie tijdens <i>Congres Ontwikkelkracht - TaalLab</i> over effectief leesonderwijs	Leraren primair onderwijs	Ontwikkelkracht
Presentatie over rapport <i>Aandacht voor diep lezen</i> tijdens de <i>Theeducatie</i> over diep lezen	Bibliotheekmedewerkers uit Noord- en Zuid-Holland en medewerkers van ProBiblio	ProBiblio
Presentatie over (het belang van) een anderstalige collectie in de schoolbibliotheek tijdens kennisbijeenkomst Landelijke kennisgroep meertalige collectie.	Collectiespecialisten van openbare bibliotheken, medewerkers van POI's	OBA / landelijke kennisgroep meertalige collectie
Organisatie en moderatie panel-discussie over het PISA-onderzoek	Beursbezoekers	Kinderboekenbeurs Bologna
Voorzitterschap panel <i>Bookgifting Initiatives in Greece: First Steps</i>	Leden Global Network for early year bookgifting	Global Network for early year bookgifting
Panellidmaatschap t.b.v. discussie over leesbevordering bij de Ukrainian Book Institute	Bezoekers Buchmesse	Buchmesse Frankfurt
Presentatie over mediatheken tijdens de <i>Dag van het Literatuuronderwijs</i>	Bezoekers Dag van het Literatuuronderwijs	Passionate Bulkboek
Presentatie over Global Network for Early Years Bookgifting tijdens <i>ISSA conferentie</i> , Sofia, Bulgarije	Leden ISSA (International Step by Step Association, netwerk van specialisten op het gebied van de vroege kindertijd)	ISSA, Trust for Social Achievement
Presentatie onderzoek naar mediatheken tijdens de <i>BMO Ledendag</i>	Mediathecarissen	Beroepsvereniging Mediathecarissen in het Onderwijs (BMO)

4.5 Kennisdeling door (online) publicaties

Onze kennis is waardevol, maar rendeert pas echt als leesbevorderaars er kennis van nemen en er iets mee gaan doen. Daarom zijn we steeds op zoek naar manieren om onze kennis nog beter te laten landen in het veld. Specifieke websites per doelgroep werken erg goed, zo hebben we ervaren. Naast onze corporate website lezen.nl ontwikkelden we daarom in de loop der jaren verschillende doelgroepwebsites, waarbij *De doorgaande leeslijn* leidend is.

We produceerden dit jaar ook enkele videoreeksen en podcastafleveringen. Daarnaast brachten we zoals altijd een groot aantal ‘gewone’ publicaties uit, zowel digitaal als anaaloog. Voor een overzicht van alle onderzoekspublicaties verwijzen we naar hoofdstuk 2; voor publicaties en websites die binnen Kunst van Lezen vallen naar bijlage 1. De overige publicaties die bedoeld zijn voor kennisoverdracht worden in deze paragraaf toegelicht.

Websites

Lezen.nl

Onze corporate website lezen.nl geeft informatie over Stichting Lezen en haar producten en diensten en is de bron bij uitstek van nieuws over actuele ontwikkelingen in relatie tot leesbevordering en literatuureducatie. Het bereik van de website groeide flink dit jaar: we kregen 197.830 unieke bezoekers; 22% meer dan in 2023. Bij elkaar brachten zij 336.856 bezoeken. Een bezoeker bleef gemiddeld bijna 3,5 minuut op de site en bekeek ruim 1,85 pagina's per sessie.

De sectie [Leesmonitor](#) op deze website is de centrale vindplaats van informatie uit en over nationaal en internationaal onderzoek naar lezen, leesbevordering en literatuureducatie. Leesmonitor trok in 2024 ruim 58.000 unieke bezoekers, 15% meer dan in 2023. Zij brachten ruim 92.000 bezoeken en bekeken zo'n 1,6 pagina's per sessie.

Lezenindekinderopvang.nl

De ontwikkeling van deze website is een poos stilgelegd omdat de nieuwe BoekStart-website voorging. In het najaar zijn we weer gestart met de voorbereiding van lezenindekinderopvang.nl. We voerden gesprekken met deskundige organisaties op dit gebied. Hun behoeften aan informatie en ondersteuning zijn vastgelegd in het rapport *Voorlezen in de kinderopvang* (zie ook paragraaf 2.1 van het jaarverslag Kunst van Lezen in bijlage 1) en wordt meegenomen in de ontwikkeling van de website.

Lezeninhetpo.nl

In het voorjaar van 2022 is de website lezeninhetpo.nl gelanceerd. De site wordt steeds beter gebruikt; het aantal bezoekers groeide met 39% ten opzichte van 2023.

In 2023 en 2024 werkten we aan de doorontwikkeling van deze doelgroepwebsite voor het primair onderwijs. In 2024 is de herziene website online gezet. Op de homepage zijn actuele ontwikkelingen nu direct zichtbaar en worden relevante artikelen uitgelicht. Tools zoals de leesscan, informatie over scholing en lessuggesties bij kinderboeken zijn nu nog sneller toegankelijk. Een gebruikersonderzoek laat zien dat de website gewaardeerd wordt onder de doelgroep. Alleen op detailniveau zijn nog aanpassingen wenselijk.

Lezeninhetvo.nl/lezeninhetvmbo.nl

In het voorjaar van 2019 lanceerde Stichting Lezen samen met SLO lezeninhetvmbo.nl. Deze website koppelt praktische informatie en tips voor docenten aan de uitkomsten van

recent lees- en taalonderzoek gericht op het vmbo. De website wordt nog steeds goed bezocht en regelmatig aangevuld. Het bereik nam in 2024 toe met 12% ten opzichte van 2023. Bij de website horen ook een nieuwsbrief en een Facebookgroep.

In 2022 besloten we voor de doelgroepen vmbo, havo en vwo één website te ontwikkelen en op termijn lezeninhetvmbo.nl uit te faseren. Het leesonderwijs op vmbo, havo en vwo vertoont veel overeenkomsten. Bovendien geven docenten in het voortgezet onderwijs vaak les aan meerdere doelgroepen. Specifieke sites per subdoelgroep zijn daarom bij nader inzien niet zinvol en inefficiënt.

We startten de ontwikkeling van de nieuwe doelgroepwebsite lezeninhetvo.nl opnieuw in samenwerking met SLO. We. In 2024 schreven we een groot deel van de content, werd de vormgeving uitgewerkt en is er een start gemaakt met de technische bouw. In mei 2024 boog een klankbordgroep van veertien onderzoekers, beleidsmakers en lerarenopleiders uit het voortgezet onderwijs uit het hele land zich over de inhoudelijke structuur voor de website en op de eerste versie van de nieuwe tool *Leesscan vo*, die een plek zal krijgen op de website. De deelnemers waren over het algemeen positief over zowel de voorgenomen structuur van de website als de opzet van de leesscan. Ze deden ook veel waardevolle suggesties voor verdere verbetering. De ontwikkelgroep heeft daarvan dankbaar gebruik gemaakt. De [Leesscan vo](#) is sinds november 2024 al beschikbaar. In mei 2025 wordt lezeninhetvo.nl gelanceerd. Na lancering zal er een gebruikersonderzoek van deze website plaatsvinden.

Leesplan.nl

Vanaf 1 december 2024 is de website leesplan.nl uit de lucht. Op deze website konden kinderopvanginstellingen en docenten po en vo informatie vinden over leesprojecten en scholing, lessuggesties bij kinderboeken bekijken en een online leesplan schrijven. Veel van deze informatie is verplaatst naar de doelgroepsites lezeninhetpo.nl en lezeninhetvo.nl. De informatie en hulpmiddelen voor het schrijven van een leesplan zijn verplaatst naar Boekstartpro.nl en pro.debibliotheekopschool.nl, die gericht zijn op de bibliotheekmedewerkers die met kinderopvanglocaties en scholen samenwerken.

Tabel 4.3: Websites en hun bereik

Website	Doelgroep	Aantal unieke bezoekers 2023	Aantal unieke bezoekers 2024
Lezen.nl (incl. Leesmonitor)	Beleidsmakers en beslissers bij stakeholders; professionals in de bibliotheeksector, onderwijs en kinderopvang; studenten en wetenschappers; overige geïnteresseerden	162.284	197.830
Lezeninhetvmbo.nl	Docenten en beleidsmakers vmbo	9.883	11.065
Lezeninhetpo.nl	Docenten en beleidsmakers po	29.968	41.558
Leesplan.nl	Professionals in kinderopvang, po en vo	19.019	15.056

Publicatiereeksen

De publicaties die Stichting Lezen uitbrengt, sluiten zoveel mogelijk aan bij *De doorgaande leeslijn*. Wij voorzien op deze manier de bibliotheken, kinderopvang, het basis- en voortgezet onderwijs, het mbo en de lerarenopleidingen van informatie. Zo zorgen we ervoor dat de professionals die een rol spelen bij de taalontwikkeling, de leesopvoeding en het leesonderwijs van kinderen en jongeren van 0 tot 20 jaar allemaal vanuit dezelfde integrale visie en samenhangende aanpak werken.

Tijdschrift Lezen

Lezen is het corporate tijdschrift van Stichting Lezen. Het is bedoeld om professionals in het onderwijs, bibliotheek en beleidsmakers en andere leesbevorderaars te inspireren en informeren. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar. De oplage groeide flink: van 16.650 in 2023 naar 19.089 eind 2024. Een deel van de oplage gaat naar abonnees; de rest wordt verspreid via bibliotheken en op kennisbijeenkomsten en beurzen.

Elk nummer bevat een hoofdartikel dat vanuit een actuele invalshoek een beleidsmatig of actueel thema belicht. Dit jaar waren dat onder andere digitaal lezen en creatief schrijven in het onderwijs. Verder bood elk nummer ruimte voor onderzoeksresultaten en voor inspirerende praktijkvoorbeelden die laten zien hoe leesbevordering vorm krijgt. Ook auteurs en andere makers kwamen aan het woord.

Het lezersonderzoek dat voor 2024 op de planning stond, werd uitgesteld. Dit zal op een later moment worden gecombineerd met een breder onderzoek naar de communicatiemiddelen van Stichting Lezen.

Brochures en infographics

De brochurereeks *Kwestie van Lezen* vertaalt wetenschappelijk onderzoek naar de praktijk van kinderopvang en onderwijs. In 2024 gaven we geen nieuwe brochures uit, maar investeerden we tijd in de actualisatie van een aantal oudere uitgaven op basis van recent onderzoek. We brachten de herziene versies uit in de nieuwe vormgeving.

De brochure *De leukste kinderboekencampagnes* is een jaarlijkse gezamenlijke uitgave van Stichting Lezen en de Stichting CPNB. Hierin vinden leerkrachten en bibliotheekmedewerkers alle informatie voor een schooljaar vol leesplezier en de laatste inzichten uit onderzoek van Stichting Lezen. De gids wordt naar alles basisscholen en kinderdagverblijven verstuurd.

Voor de vijfde keer op rij gaven we *De Leeskalender voor het voortgezet onderwijs* uit. Per maand staat er een leesbevorderingscampagne centraal. Ook bevat de kalender terugkerende items, zoals het boek en de website van de maand, een wedstrijd rond een talig of literair thema, verjaardagen van schrijvers en boekentips bij themadagen. Gedichten en losse illustraties verlevendigen deze muurkalender. De kalender wordt voor aanvang van het nieuwe schooljaar naar alle docenten Nederlands in het voortgezet onderwijs verstuurd.

Veel van de onderzoeken die dit jaar werden afgerond, leenden zich niet goed voor infographics. We brachten in die reeks dan ook geen nieuwe uitgaven uit. Wel bereidden we een infographic voor over meertaligheid. Deze zal in 2025 uitkomen.

Congresbundel

Ons vierjaarlijkse *Wetenschappelijk Congres* wordt gewoonlijk gevolgd door een congresbundel. De bundel *Lezen in beweging* is het resultaat van het gelijknamige Wetenschappelijk Congres dat Stichting Lezen eind 2023 organiseerde. De twaalf artikelen gaan in op recente ontwikkelingen in het onderzoek naar leesbevordering, digitaal lezen, lees- en literatuuronderwijs en toetsing van leesvaardigheid. Iedere deelnemer aan het Wetenschappelijk Congres ontving een gratis exemplaar.

Podcast De Leescast

In het najaar van 2023 lanceerde Stichting Lezen haar eigen podcast: *De Leescast*. In 2024 maakten we zeven nieuwe afleveringen, met onderwerpen zoals het onderzoek *Vrij lezen op afstand*, lezingen die eerder te beluisteren waren op de studiemiddag *Leesbevordering* en het *Wetenschappelijk Congres*, en keynotespreker Coen Simons op Lezen Centraal 2024. In totaal werden de afleveringen 3.241 keer gestreamd.

Videoreeksen

De videoreeks *Leesmediaconsulent Content* startte halverwege 2024 en telde dat jaar twee afleveringen. Leesmediaconsulent Laura Mackaaij interviewt collega's uit het land. In iedere aflevering staat één thema centraal, zoals samenwerken, meertaligheid of het opstarten van een nieuwe de Bibliotheek *op school*-locatie. De gasten delen hun praktijkervaringen. Het gaat in de filmpjes om kennis en kunde, en ook om motivatie en inspiratie. De reeks ging halverwege 2024 van start.

In de [videoserie Sleutelmomenten](#) komen de vijf momenten in de leesontwikkeling van kinderen en jongeren aan bod waarop het risico extra groot is dat zij hun motivatie om te lezen kwijtraken. Een pedagogisch medewerker en vier leraren vertellen hoe zij in hun groep met dit sleutelmoment omgaan en wat de samenwerking met de bibliotheek daarin kan betekenen.

De video's trokken in 2024 gemiddeld zo'n 500 kijkers.

4.6 Bijdragen aan kennisoverdracht door derden

Rijketeksten.org

De website Rijke teksten.org, een product van de Taalunie, geeft informatie over wat rijke teksten zijn, hoe ze te herkennen zijn en waarom je er als po en vo-docent mee zou moeten werken. De website geeft voorbeelden van rijke teksten, waaronder veel fragmenten uit kinderboeken. De Taalunie wil het aantal teksten sterk uitbreiden, de website updaten en een educatieve handreiking bieden. Stichting Lezen is vertegenwoordigd in de werkgroep Rijketeksten.org en geeft inhoudelijk advies over deze doorontwikkeling.

Website Drongo

Drongo.nl is een online platform voor meertaligheid. De organisatie achter deze website is Stichting TalenTalent. Met deze organisatie is in 2024 afgesproken dat Stichting Lezen een partnerpagina gaat vullen op de website. We putten daarvoor uit de resultaten van de literatuurstudie naar meertaligheid en de opbrengsten van het congres Lezen centraal over meertaligheid.

Didactief, special Effectief Leesonderwijs

In 2024 ontwikkelden we samen met het tijdschrift *Didactief* een special over effectief leesonderwijs met inspirerende voorbeelden uit de praktijk, in een oplage van 10.000 exemplaren. Deelnemers aan het congres *Lezen Centraal*, dat in 2024 hetzelfde thema had, ontvingen een papieren exemplaar van het tijdschrift. De special staat ook online.

4.7 Gidsfunctie

Stichting Lezen is de spin in het leesbevorderingsweb. Als ondersteunende instelling in de BIS en als coördinerende partij in de Leescoalitie bewaren we het overzicht van de vele initiatieven die bedoeld zijn om de expertise van leesbevorderaars vergroten. Daarom staat op de website lezeninhetpo.nl [een scholingsoverzicht](#) op het gebied van effectief leesonderwijs en leesbevordering. Ook publiceren wij elk jaar een [scholingsoverzicht van kwalitatief goed aanbod voor het vo en mbo](#) van onszelf en van andere partijen ten behoeve van bibliotheken, pedagogisch medewerkers en leraren.

4.8 Recapitulatie aan de hand van prestatie-indicatoren

Stichting Lezen brengt informatie, tools en scholing naar de verschillende groepen leesbevorderaars. Nieuwe inzichten worden immers pas geïmplementeerd als mensen er kennis van hebben kunnen nemen. Onze producten – trainingen en opleidingen, kennis- en netwerkbijeenkomsten en publicaties – maken van professionals in opvoeding, onderwijs en bibliotheken competente leesbevorderaars. Al met al kunnen we vaststellen dat we onze beoogde resultaten voor 2024 op het gebied van de competente leesbevorderaars ruimschoots gehaald hebben. Er zijn ruim twee keer zoveel activiteiten georganiseerd als werd beoogd. Tevens ligt het bereik van deze activiteiten hoger dan in 2023.

Kerntaak competente leesbevorderaars	Activitei- tenplan 2024	Werkelijk 2024	Bereik 2023 (live en/of weergaven)	Bereik 2024 (live en/of weergaven)
Evenementen				
Lezen Centraal	1	1	410	400¹
Expertmeetings (webinars)	5	5 1. Meertaligheid en lees- onderwijs (709 live, 994 terugkijkers) 2. Mediatheken 97 live 3. POI-coördinatoren Onderzoeksalarm PISA 14 4. POI-coördinatoren- Onderzoeksalarm situatio- nele leesmotivatie 9, POI-coördinatoren Onder- zoeksalarm meertaligheid en leesonderwijs 14	518	843
Studiemiddagen Leesbevorde- ringslab	-	2 1. Diep lezen 217 2. Leraren als leesbevorde- raars 100		317²
Leescast	-	10	179	3241
Het Schoolvak Nederlands	1	1	600	570
Nationale Onder- wijs Tentoonstel- ling (NOT)	-	-	2.000	- ³
Annie M.G. Schmidtlezing	1	1	6.197	6.014⁴
Dag van het Literatuuronder- wijs	1	1	- ⁵	622
Seminar Over Boeken Gesproken	-	1	3.328	2430⁶

vervolg

- 1 Dit is het aantal bezoekers van het fysieke congres
- 2 De studiemiddagen zijn in 2024 voor het eerst georganiseerd
- 3 De Nationale Onderwijs Tentoonstelling (NOT) vindt een keer in de twee jaar plaats. Vandaar dat het cijfer voor 2024 ontbreekt.
- 4 Dit is een optelling van de bezoekers aan de fysieke lezing (180 in 2024) en de luisteraars van de podcast (5834 in 2024).
- 5 Cijfer ontbreekt, want de Dag van het Literatuuronderwijs vindt elke twee jaar plaats
- 6 Dit is een optelling van de bezoekers aan het fysieke seminar (119 in 2024) en de luisteraars van de podcast (2311 in 2024).

Kerntaak competente leesbevorderaars	Activitei- tenplan 2024	Werkelijk 2024	Bereik 2023 (live en/of weergaven)	Bereik 2024 (live en/of weergaven)
Wetenschappelijk congres	-	-	544	-
Pabo congres	-	1	-	180
Websites				
Lezen.nl (incl. Leesmonitor)	1	1	162.284	197.830
Leesplan	1	1	19.019	15.056⁷
Lezeninhetvmbo.nl	1	1	9.883	11.065
Lezeninhetpo.nl	1	1	29.968	41.558
Tijdvooreenlees- offensief.nl	-	1	683	1400
Kinderboeken- ambassadeur.nl	-	1	15.724	34.528
Publicaties				
Kwestie van lezen	2	9 Deel 1: Vrij lezen op de basisschool Deel 3: Voorlezen op de basisschool Deel 4: Voorlezen in de kinderopvang Deel 5: De Leesomgeving Deel 8: Ouders betrekken bij (voor)lezen Deel 17: Leesmotivatie in het onderwijs Deel 18: De Ideale helper Deel 19: Effectief onderwijs in begrijpend lezen Deel 20: Betekenisvolle activiteiten met een boek	2.000	11.000

vervolg

⁷ Cijfers tot en met november omdat de website in december uit de lucht is gehaald

Kerntaak competente leesbevorderaars	Activitei- tenplan 2024	Werkelijk 2024	Bereik 2023 (live en/of weergaven)	Bereik 2024 (live en/of weergaven)
Brochure leesbe- vordering po en vo	2	2 1. De leukste kinderboeken- campagnes 2. Leeskalender vo	26.606	24.980
Tijdschrift Lezen (vier uitgaven)	1	1	16.550	19.089
Leesmonitor Magazine Special	-	-	17.203	-
Lezen in beeld	-	2 1. Voorlezen aan de allerjongsten 2. Lezen in het vo	4.000	2.000
Overig	-	1. Overzicht scholingsaanbod vo & mbo	1076 ⁸	475 ⁹
Expertnetwerken				
Pabo platform	1	1	-	-
Platform leraren- opleiders	1	1 ¹⁰	-	-
Deskundigheidsbevordering				
Open Boek 3.0	1	1	-	-
Keuzedeel mbo	-	1	-	117 ¹¹
Totaal	21	48	318.772	373.535

8 Dit is het aantal weergaven van de pagina scholingsaanbod 2023-2024 in 2023 op lezen.nl

9 Dit is het aantal weergaven van de pagina scholingsaanbod 2024-2025 in 2024 op lezen.nl. Daling valt te verklaren omdat het scholingsaanbod in 2024 later is verschenen dan in 2023. Daarnaast is er minder sociale media aandacht voor deze publicatie geweest dan in 2023.

10 Het aantal bijeenkomsten in het kader van de tweede druk van het handboek Jeugdliteratuur en didactiek

11 In 2023 is het bereikcijfer van de keuzemodule mbo niet bekend. In 2024 wel.

HOOFDSTUK 5

Leesoffensief en versterking op leesbevordering

De belangstelling voor leesvaardigheid, leesbevordering en literatuureducatie blijft groot en houdt aan. Het onderwerp staat hoog op de agenda van veel landelijke organisaties op het gebied van opvoeding en onderwijs. Stichting Lezen wordt steeds vaker gevraagd om haar visie en kennis te delen met bestuurders en beslissers, maar blijft zelf ook initiatieven nemen om te zorgen dat het onderwerp genoeg aandacht en prioriteit krijgt bij alle organisaties die hierin een taak te vervullen hebben.

Om kinderen en jongeren te laten uitgroeien tot lezers, is effectief leesonderwijs essentieel. Daarom werkten we in 2024 hard om onze organisatie in het werkveld van het funderend onderwijs nog beter te positioneren en aan te haken bij alle relevante ontwikkelingen die daar gaande zijn.

5.1 Een grotere en effectievere cirkel van invloed

Stichting Lezen werkt voortdurend aan het verbreden van de steun voor leesbevordering. We proberen zoveel mogelijk sectoren, organisaties en beslissers achter onze visie op een integrale aanpak van leesbevordering te krijgen.

Boven op en in het beleid

Mede dankzij het Masterplan basisvaardigheden en de toenemende media-aandacht voor ontleding en leesbevordering, zijn politici en bestuurders op alle niveaus zich bewust van de maatschappelijke opgave op dit gebied. We werkten actief aan het relatiebeheer met Tweede Kamerleden en maakten hen deelgenoot van onze visie op effectief leesonderwijs en de rol van de bibliotheek in de kinderopvang en het onderwijs. Dit deden we onder andere via brieven aan leden van de vaste Kamercommissie onderwijs en cultuur, zie tabel 5.1. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het werk en de programma's van Stichting Lezen veelvuldig onderwerp van gesprek waren in de Tweede Kamer en dat er vaak aan werd gerefereerd in beleidsdocumenten, Kamerbrieven en moties, zie tabel 5.2.

We ervoeren veel steun van OCW, om te beginnen door toekenning van de subsidies uit de BIS en het Masterplan basisvaardigheden. Bewindspersonen en/of ambtenaren waren zeer regelmatig aanwezig bij bijeenkomsten van Stichting Lezen, waaronder *Lezen Centraal* en het *Pabo-congres*.

Tabel 5.1: Brieven van Stichting Lezen aan (commissie)leden van de Tweede Kamer

Document	Inhoud	Wanneer
Position paper en behoefte van de vaste kamercommissie OCW	Informatie over ontwikkelingen die samenhangen met de daling van de leesvaardigheid en leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren, waaronder de verarming van de leesomgeving in het vo door de afname van het aantal mediatheken, en de geringe kennis van pabo-studenten over kinderboeken en jeugdliteratuur.	25 maart 2024
Brief aan de vaste kamercommissie OCW	Aandacht vragen voor (1) de duurzame verankering van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school in het onderwijs en (2) voor het belang van het vaststellen en implementeren van de conceptkerndoelen Nederlands.	13 september 2024
Brief aan de vaste kamercommissie OCW	Pleidooi om te blijven investeren in de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid en daarmee de cyclus van laaggeletterdheid in gezinnen te doorbreken.	31 oktober 2024
Mail aan de vaste kamercommissie OCW	Pleidooi voor een goed leesklimaat voor mbo-studenten, en het vervullen van de randvoorwaarden daarvoor: (1) beschikbaarheid van boeken via de Bibliotheek op school, (2) gratis lidmaatschap van de lokale bibliotheek voor alle (mbo)studenten (3) prioriteit voor lezen op alle mbo-opleidingen (4) alle mbo-docenten kennen het belang van lezen en integreren in het in hun vakken.	20 november 2024

Tabel 5.2: Voor leesbevordering relevante kamerbrieven, beleidsnota's en plannen

Document	Inhoud	Wanneer
Brief staatssecretaris van Onderwijs in reactie op motie Paternotte/Stoffer over verleggen van de focus naar bewezen effectief leesonderwijs met kennisrijke teksten	Als het nieuwe curriculum is vervat in wet- en regelgeving, zijn de inzichten over effectief leesonderwijs richtinggevend voor alle scholen in het po en vo. Dat vergt ook wat van lerarenopleidingen, leermiddelen, examinering en toetsing, en het toezicht.	14 februari 2024
De Staat van het Onderwijs 2024 (Onderwijsinspectie)	Het leesonderwijs is op dit moment onvoldoende effectief. De verschillen tussen scholen groeien. De inspectie ziet genoeg positieve praktijken en voorbeelden, maar scholen nemen deze te weinig van elkaar over.	17 april 2024
Vierde voortgangsbrief Masterplan basisvaardigheden	Scholen zetten vooral in op taal (95%); scholen werken vaker met rijke teksten om leerlingen kennis bij te brengen over de wereld én om ze taalvaardiger te maken. Dit is echt een trendbreuk die op termijn zal leiden tot betere prestaties van leerlingen.	30 mei 2024
Motie Jetten	Verzoek om af te zien van de btw-verhoging op boeken, kranten en tijdschriften, mede omwille de leesvaardigheid van jonge Nederlanders	4 juli 2024
Brief van de staatssecretaris van onderwijs over de nieuwe kern-doelen po en eindtermen vo	Beschrijving van het vervolgproces van de curriculumbijstelling.	11 oktober 2024
Stand van zaken bibliotheekstelsel 2024	Regering bekijkt hoe na schooljaar 2025/2026 de inzet op leesbevordering en de samenwerking tussen bibliotheken en het onderwijs te continueren. Kunst van Lezen wordt voortgezet t/m 2028.	8 november 2024

vervolg

Document	Inhoud	Wanneer
Motie Kisteman	Verzoek om een pilot met een leesbevorderingsspecialist met lesbevoegdheid binnen het schoolteam t.b.v. effectief lees- en schrijfonderwijs, ondersteuning van het lerarenteam, visievorming op het taalonderwijs en actualisering van het leesaanbod.	28 november 2024
Motie Rooderkerk	Verzoek om in gesprek te gaan met lerarenopleidingen en pabo's over een stevigere plek voor kinderboeken en jeugdliteratuur in het curriculum.	28 november 2024
Monitor basisvaardigheden 2024	Voor lezen halen bijna alle basisschoolleerlingen aan het eind van groep 8 minimaal het referentieniveau 1F. In de onderbouw van het vo is de leesvaardigheid verder gedaald.	december 2024
Vijfde voortgangsbrief Masterplan basisvaardigheden	Opschaling BoekStart en de Bibliotheek op school loopt; financiering en duurzame verankering van deze programma's na 2027 nog onzeker.	december 2024

In de media en het publieke debat

Ook in de media werd in 2024 veel aandacht besteed aan leesvaardigheid en leesbevordering. Het internationale PISA-onderzoek naar de schoolprestaties van 15-jarigen was eind 2023 uitgekomen en ijfde nog geruime tijd na in de media. Directeur-bestuurder Gerlien van Dalen gaf interviews aan Bibliotheekblad en aan Inct, het platform voor uitgeverij en ict. Haar opvolgster Tamar van Gelder was in oktober te gast bij het radioprogramma *Spijkers met koppen* om te praten over de leescrisis in relatie tot de problemen in het onderwijs.

Samen met de Leescoalitie zorgden we voor veel aandacht voor lezen door middel van de nieuwe campagne *Wie leest heeft een goed verhaal*, zie paragraaf 5.2 en het jaarverslag van de Leescoalitie in bijlage 2.

In het onderwijs

Het realiseren van effectief leesonderwijs kan alleen maar als de onderwijssector daar zelf vierkant achter staat en beschikt over de benodigde kennis. In de afgelopen jaren intensiverden we de relaties met NRO, SLO, en met de PO-, VO- en de MBO-Raad. Ook in 2024 hadden we intensief contact met deze partijen. Samen met hen en tal van andere organisaties, wetenschappers en mensen uit de onderwijspraktijk vormen we de Kennistafel Effectief Leesonderwijs. Dit orgaan komt vier tot vijf keer per schooljaar samen en brengt uitwisseling tot stand tussen wetenschappelijke onderzoekers van hogescholen en

universiteiten en mensen uit de praktijk. Het ontwikkelt ook tools aan de hand waarvan scholen kennis over effectief leesonderwijs kunnen toepassen in de klas, zoals de *Kwaliteitswaaier effectief leesonderwijs*. In de werkgroep Dienstverlening van de Kennistafel werkten we aan de ontwikkeling van een website met inspiratiescholen: po- en vo-scholen die het leesonderwijs al goed op de rit hebben en een bron van inspiratie kunnen zijn voor andere scholen.

Als adviseur werkten we mee aan de nieuwe kerndoelen voor primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs en de nieuwe eindtermen voor het schoolvak Nederlands. Deze werden in september gepubliceerd. Literatuur, leesvaardigheid en de leesomgeving zijn daarin goed verankerd. Als deze doelen en normen worden overgenomen door de minister, zal dat een enorme stimulans zijn voor de implementatie van effectief leesonderwijs en literatuureducatie.

Stichting Lezen besteedde opnieuw veel aandacht aan lezen in het mbo. We vulden ons team aan met een specialist mbo. *“Leesplezier gaat verder dan het klaslokaal, dat moeten we verankeren in sterk, strategisch leesbeleid,”* is de boodschap die we daar aan bestuurders en docenten meegeven. Onze specialisten vertelden daarover in een [artikel](#) op de kennisbank van uitgever Noordhoff. In samenwerking met de MBO-Raad (Kennispunt MBO Taal en Rekenen) zetten we goede stappen om het leesonderwijs in het mbo te verbeteren. De Bibliotheek op school vond zijn weg naar diverse ROC's, zodat ook die scholen met hulp van de bibliotheek kunnen werken aan een beter leesklimaat en aan de leesvaardigheid van hun studenten.

Onderwijsadviesbureaus zijn belangrijke partners om lezen in de kinderopvang en onderwijs te verstevigen, nieuwe interventies en producten te ontwikkelen en de impact daarvan te onderzoeken. De aanpak 'de Bibliotheek op school Plus' is bijvoorbeeld ontwikkeld en wordt geïmplementeerd in samenwerking met onder anderen onderwijsadviseurs. We zien ook dat zij vaak een rol spelen in training, coaching van de kinderopvang in VVE programma's.

We weten dat de aandacht voor lezen op een flink aantal pabo's nog altijd te wensen over laat. Wel zien we ook hier duidelijk verbeteringen. Het *Pabo-congres* dat we in 2024 organiseerden, was goed bezocht.

Het aantal pabo's dat meedoet met de Bibliotheek op school nam opnieuw toe; momenteel werkt 59% van de pabo's samen met de bibliotheek aan leesbevordering. We bereiden een handreiking voor om die samenwerking te stimuleren en te vergemakkelijken. Via ons Pabo-platform, dat twee keer samenkwam in 2024, weten we dat docenten op pabo-opleidingen weinig invloed hebben op het curriculum. Veranderingen gaan daardoor langzaam. Daarom haalde Stichting Lezen de relaties aan met de directies van pabo's en de belangenverenigingen voor lerarenopleidingen.

Ambassadeurs

De Kinderboekenambassadeur trad zoals altijd op als pleitbezorger voor het belang en het plezier van lezen en genereerde aandacht en steun voor ons werk. Kinderboekenschrijfster [Rian Visser](#) werd in 2024 benoemd tot Kinderboekenambassadeur van 2024-2026. Zij schreef heeft onder andere het prentenboek *Nippertje* en de succesvolle serie Blitz!. Haar boeken zijn humoristisch en spannend. Haar benoeming werd op 17 april bekendgemaakt

in De Grote Vriendelijke Podcast. Het motto van de nieuwe ambassadeur is: Laat van je lezen! Dat is een pleidooi om te laten weten dát je leest en wát je leest. Rian Visser wil graag versterken wat er al is. *“Ik denk dat er niet al te veel nieuwe initiatieven bij hoeven te komen. Wel is het goed om de functie van Kinderboekenambassadeur zichtbaarder te maken. Dat wil ik bereiken door verbinding te zoeken met ouders, scholen, leerkrachten, boekwinkels, bibliotheken, kinderboekmakers en organisaties die zich met leesbevordering bezighouden.”*

Stichting Lezen is een van de partijen die de Dichter des Vaderlands financieel mogelijk maakt. We zien ook deze figuur als een belangrijke ambassadeur voor het belang en het plezier van lezen en literatuur. In [Babs Gons](#) heeft Nederland een bevlogen Dichter des Vaderlands. Ze schreef gedichten bij uiteenlopende gebeurtenissen. Vanaf oktober 2024 ging zij onder de noemer Poëzievisite het land in om alle provincies en Caribisch Nederland te bezoeken en daar samen met lokale dichters de poëzie dicht bij de mensen te brengen. Zij initieerde ook het project Hardop! De Kunst van het Declameren, dat mensen van alle leeftijden uitdaagt om hun favoriete gedichten voor te dragen.

5.2 Krachten bundelen & (boven)lokale netwerken

Nederlandse kinderen en jongeren aan het lezen krijgen is een veeleisende opgave die Stichting Lezen niet alleen kan volbrengen. Daarom bundelen we graag onze krachten met andere organisaties. Samenwerking is belangrijk om als relatief kleine organisatie zo effectief mogelijk te opereren in het grote en complexe krachtenveld waar we mee te maken hebben.

Samenwerking in Nederland

De Leescoalitie

Een van onze belangrijkste samenwerkingsverbanden is de Leescoalitie. Stichting Lezen is hiervan, met financiële steun van OCW, de penvoerder en coördinator. Onze directeur-bestuurder is bovendien voorzitter van de coalitie. Daarom vormt de uitgebreide verantwoording van de Leescoalitie een bijlage bij dit jaarverslag.

De coalitiepartners werkten samen aan de voorbereiding van de nieuwe campagne Wie leest heeft een goed verhaal. Eppo Bruins, minister van OCW, trapte de campagne eind november af in boekwinkel Riemer & Walinga in zijn woonplaats Ermelo. Daar werd de lancering gevierd van een ontroerende reclamefilm voor lezen. De commercial maakt deel uit van een meerjarige bewustwordingscampagne over de kracht van lezen. Daarmee willen we voorbij de alarmerende berichten over de dalende leesvaardigheid vooral het positieve verhaal vertellen over wat er goed is aan lezen en hoe lezen mensen samenbrengt.

De vorige Leescoalitiecampaagne Springlezend leidde tot een aantal spin-offs met potentie: de talkshow Springlezend LIVE en het online platform [springlezend.nl](#). Alles draait hier om het contact met en tussen leraren, met als doel kennisdeling en inspiratie.

De Leescoalitie is er trots op dat de tijdelijke campagnes van de Leescoalitie nog lang naklinken in activiteiten die beklijven nadat de campagnes zijn afgesloten. Tegelijkertijd kleeft hieraan het risico dat de coalitie te veel in beslag wordt genomen door deze spin-offs. We willen genoeg mensen en middelen overhouden voor het primaire doel: het uitbreiden en versterken van netwerken rondom leesbevordering. Daarom stootte de Leescoalitie in 2024 een aantal langlopende activiteiten af aan andere organisaties in het werkveld, zoals de Nationale Voorleeslunch en de website [queerboeken.nl](#).

Cultuur

Stichting Lezen werkte ook dit jaar nauw samen met het boekenvak. De directeur-bestuurder is lid van de Raad van Advies van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB). We ondersteunden de acties van de CPNB, de Groep Algemene Uitgevers (GAU) en de Koninklijke Boekverkoopersbond (KBb) tegen de dreigende verhoging van de btw op boeken en tijdschriften.

Leesbevordering en cultuureducatie kunnen elkaar over en weer versterken. Daarom werken Stichting Lezen en het LKCA al jaren samen. In februari 2024 organiseerden we samen een inspiratiebijeenkomst voor medewerkers van bibliotheken en POL's en penvoerders van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Zij kregen voorbeelden te zien van succesvolle combinaties van leesbevordering en cultuureducatie, op verschillende niveaus. Aansluitend gingen de deelnemers in gesprek over mogelijkheden tot (uitbreiding van de) samenwerking. Afgesproken werd om voorbereidingen te treffen voor een nieuwe bijeenkomst in mei 2025, over onder andere digitale geletterdheid.

Op 4 september organiseerden Stichting Lezen en het Letterenfonds de tweede Ronde Tafel Leesbevordering, als vervolg op de succesvolle eerste editie uit 2023. Er kwamen 14 strategische en uitvoerende leesbevorderingsorganisaties aan tafel voor een gesprek over nieuwe ontwikkelingen en mogelijke samenwerkingen. Niels 't Hooft van de leesapp Immer sprak over digitale innovatie binnen leesbevordering. Curriculumontwikkelaar Joanneke Prenger belichtte de nieuwe kerndoelen Nederlands voor PO en onderbouw VO. De Leescoalitie presenteerde de nieuwe campagne *Wie leest heeft een goed verhaal* en het Letterenfonds lichtte de Pilotregeling Leesbevordering van het Letterenfonds toe. Stichting Lezen trad bij deze nieuwe regeling op als inhoudelijk adviseur voor aanvragers.

Tabel 5.2: Samenwerkingen Stichting Lezen in Nederland

Samenwerkingsverband	Doel	Partners	Rol Stichting Lezen
Landelijk Netwerk Geletterdheid	Delen van best practices, kennis en ervaring; stimuleren van samenwerking; BoekStart voor alle kinderen	Jeugdgezondheidsorganisaties, waaronder het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid	Deelnemer, kennispartner
Leescoalitie (zie bijlage 2)	Zoveel mogelijk mensen aanzetten tot (voor)lezen	CPNB, Stichting Lezen en Schrijven, KB, VOB, Literatuurmuseum/ Kinderboekenmuseum, Letterenfonds, Taalunie, De Schrijverscentrale, De Schoolschrijver	Initiatiefnemer, penvoerder en voorzitter

vervolg

Samenwer- kingsverband	Doel	Partners	Rol Stichting Lezen
KVB Adviesraad	Adviseren van het KVB-bestuur over de beleidsontwikkeling van de KVB	o.a. Auteursbond, CPNB, Letteren- fonds, diverse uitgevers en boekverkopers	Lid
Ondersteunen- de (letteren) instellingen BIS	Afstemming over doelen en visie, kennisdeling, samen optrekken richting OCW en Raad voor Cultuur, Maatschap- pelijke verkenning, inhoudelijke samen- werking, aansluiting tussen de Bibliotheek <i>op school</i> en Cul- tuureducatie met Kwaliteit, versterken backoffice.	Letterenfonds, Schrijverscentrale, Schoolschrijver, Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten, LKCA, Boekmanstichting	Inhoudelijke coördinatie, strategisch partner, kennispartner, onderzoek.
Platfoarm lêsbefoarding Fryslân	Leesbevordering in de Friese taal; door- gaande lijn voor Friese leesbevorde- ring; aansluiting bij provinciale Taalplan Frysk; expertgroep kinder- en jeugdlite- ratuur, peuterproject Tomke en brugklas- project LêsNo	Afûk, Fers, Cedin, Omrop Fryslân, Sintrum Frysktalige Berne-opfang Tresoar, Provincie Fryslân, Letterenfonds	Kernpartner, kennispartner, medefinancier van kansrijke initiatieven
De Wendbaren	Uitwisseling t.b.v. sterke positie boven- sectorale ondersteu- ningsstructuur in de BIS	LKCA, Boekman- stichting, Beeld en Geluid, Eye, Dutch Culture, DEN, Het Nieuwe Instituut, Cultuur en Onder- nemen, RKD -Neder- lands Instituut voor Kunstgeschiedenis, De Balie	Deelnemer

vervolg

Samenwer- kingsverband	Doel	Partners	Rol Stichting Lezen
Bibliotheek- sector	Bibliotheekconvenant en bijbehorende netwerkagenda	KB, SPN, VOB	Onderdeel Geletterde samenleving, vertegenwoordigd in de koersgroep
Bibliotheek- en cultuursector	Certificeringskader	Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT)	Lid werk- en stuurgroep
Advieskring kerndoelen en examenprogramma's	Actualisatie kerndoelen en examenprogramma's po en vo	SLO	Deelnemer, inhoudelijk advies
Kennistafel Effectief Leesonderwijs	Kennisuitwisseling, samenwerking, ontwikkelen kwaliteitswaaier Effectief Leesonderwijs in Begrijpend lezen en project 'Inspiratiescholen'	PO-Raad, VO-raad, NRO, SLO, Expertisecentrum Nederlands, Taalunie, Levende Talen, Cito, diverse universiteiten, hogescholen en po- en vo-scholen	Deelnemer, kennispartner
TaalLab van Education Lab	onderzoek naar effectief leesonderwijs binnen het project de Bibliotheek op school Plus	Education Lab	Kennispartner, inhoudelijke coördinatie

Bovenlokale netwerken

Eensgezindheid en samenwerking zijn randvoorwaarden voor een structurele en integrale leesbevorderingsaanpak die loont. Om te zorgen dat alle kinderen gelijke of vergelijkbare kansen krijgen om goed te leren lezen, is overal samenhang van beleid en geïntegreerde actie nodig: landelijk, provinciaal en lokaal. Het is zaak dat bibliotheken, onderwijs, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg elkaar op al die niveaus weten te vinden en samen aan de slag gaan. Stichting Lezen stimuleert daarom de netwerkvorming rondom en ten behoeve van leesbevordering.

De regie over het bestrijden van laaggeletterdheid ligt in toenemende mate bij gemeenten. Daar neemt de interesse in de preventie van laaggeletterdheid dan ook toe. In 2024 werd bekend dat het ministerie het project Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid, dat vanaf 2020 liep, met een jaar verlengde tot en met 2025. Deze verlenging ging gepaard met een extra impulssubsidie van in totaal € 0,5 miljoen. Hiermee kan het project worden afgerond en kunnen de opbrengsten worden bestendigd en overdragen aan gemeenten die nog niet eerder deelnamen. Een deel van het geld is bedoeld om dit jaar de aanpak te implementeren in enkele gemeenten die onderdeel zijn van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Zie verder hoofdstuk 6 van het jaarverslag van Kunst van Lezen in bijlage 1.

Nu we dankzij het Masterplan basisvaardigheden BoekStart en de Bibliotheek op school verregaand op kunnen schalen, vonden we het raadzaam om net als vorig jaar de bibliotheekdirecties gelegenheid te geven zich te informeren over de ontwikkelingen rondom deze programma's. Met het oog daarop organiseerden we twee webinars voor deze strategische doelgroep: op [8 februari 2024](#) over het rapport *Onderzoek voorwaarden duurzame verankering de Bibliotheek op school* de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden II bespreekt en op [28 maart 2024](#) over de doorontwikkeling van de Bibliotheek op school in het primair onderwijs.

Meer informatie over de (boven)lokale netwerken is te vinden in de bijlage Kunst van Lezen.

Internationale samenwerking

De dalende leesvaardigheid en leesmotivatie is niet alleen een Nederlands probleem, zoals keer op keer blijkt uit de internationale onderzoeken PIRLS en PISA. Wereldwijd wordt de urgentie gevoeld om die trend te keren. De samenwerking met onze buitenlandse collega-organisaties blijft dan ook belangrijk.

EURead en IFLA

Met EURead en de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) kunnen we stappen zetten om ook de Europese politiek te mobiliseren om op grotere schaal ontleding aan te pakken. In 2023 lanceerden Stichting Lezen en de 34 andere Europese leesbevorderingsorganisaties het [Ljubljana Manifesto on the importance of higher-level reading](#). Het manifest roept op om de teruglopende leesvaardigheid onder jongeren een halt toe te roepen en wordt gesteund door onder andere EURead, IFLA, IPA, PEN en FEP. In 2024 droegen we dit manifest verder uit, voornamelijk onder de vlag van EURead.

In juni riep EURead met een [verklaring over lezen en geletterdheid](#) de Europese leiders op om geletterdheid te erkennen als een fundamenteel mensenrecht en als essentieel voor de bescherming van de democratie.

IBBY

IBBY-Nederland is de Nederlandse sectie van de International Board on Books for Young people. IBBY heeft als doel kinderen wereldwijd toegang te geven tot boeken van hoge kwaliteit en door middel van jeugdliteratuur bruggen te bouwen tussen mensen en culturen. IBBY-Nederland steunt en initieert projecten en nomineert Nederlandse auteurs en illustratoren voor internationale jeugdliteratuurprijzen. In Nederland organiseert IBBY de Jenny Smelik-IBBY Prijs voor culturele diversiteit in jeugdliteratuur en de Miep Diekmann Thesisprijs. In samenwerking met het Kinderboekenmuseum/Literatuurmuseum en met ondersteuning van onder andere Stichting Lezen organiseert IBBY de jaarlijkse Annie M.G. Schmidtlezing, zie hoofdstuk 4. Stichting Lezen en IBBY wisselen kennis en ervaringen uit op bijvoorbeeld het gebied van diversiteit en inclusie.

Kennisuitwisseling met Ierland

Onze specialisten de Bibliotheek op school po en pabo brachten in 2024 een werkbezoek aan Ierland. Hier is vanaf 2009 met succes beleid geïmplementeerd om de leesvaardigheid van alle leerlingen op peil te brengen. Het programma omvatte schoolbezoeken en kennisuitwisseling met de lerarenopleiding Marino Institute en de zusterorganisatie Children's Books of Ireland.

Tabel 5.3: Internationale samenwerkingen Stichting Lezen

Organisatie	Doel	Partners	Rol (medewerkers van) Stichting Lezen
Kinderboeken-ambassadeur internationaal	Uitwisselen van ervaringen en ideeën en aandacht vragen voor deze effectieve manier van leesbevordering	International Childrens Laureates (Verenigd Koninkrijk, Ierland, Wales, Zweden, Nieuw-Zeeland, Italië, Finland, Verenigde Staten en Australië)	Initiatiefnemer, coördinator
EURead/ Global Network	Uitwisselen van kennis, ervaringen en concepten, samen ontwikkelen van nieuwe strategieën, belangenbehartiging op EU-niveau	Leesbevorderingsorganisaties uit heel Europa	Bestuurslid (vicevoorzitter en penningmeester)
IFLA	Belangenbehartiging, professionalisering en verbinding binnen de internationale bibliotheeksector	Bibliotheekorganisaties uit 150 aangesloten landen	Lid Standing committee Literacy & Reading. Deelnemer sectie School Libraries
IBBY-Nederland (International Board on Books for Young People)	Steunen en initiëren van projecten; nomineren van Nederlandse auteurs en illustratoren voor internationale prijzen voor jeugdliteratuur; organisatie Miep Diekmann Thesisprijs en de Jenny Smelik-IBBY Prijs voor culturele diversiteit in jeugdliteratuur	Nederlands Letterenfonds	Partner; medewerkers fungeren als penningmeester en secretaris

5.3 Recapitulatie van resultaten en prestaties

De vele inspanningen van Stichting Lezen om haar relatienetwerk te vergroten en te verstevigen werpen hun vruchten af. Het leesoffensief wordt steeds breder gedragen. Het inzicht dat het noodzakelijk is om te investeren in leesvaardigheid en leesbevordering heeft inmiddels geleid tot grote extra investeringen in BoekStart en de Bibliotheek op school. Binnen onze kerntaak Leesoffensief en versterking op leesbevordering hadden we twee activiteiten gepland en een bereik van 1 miljoen mensen. Die doelstellingen hebben wij ruimschoots gehaald.

Kerntaak leesoffensief	Activiteiten-plan 2024	Werkelijk 2024	Bereik 2023	Bereik 2024
Leescoalitie (campagne)	2	1 Springlezend 2 Wie leest heeft een goed verhaal	3.182.152	58.016.102¹
Internationale activiteiten	2	4 1. EURead 2. IBBY 3. IFLA 4. Kinderboeken-ambassadeur internationaal	-	-
Totaal leesoffensief	4	6	3.182.152	58.016.102

¹ Waarvan het bereikcijfer voor Springlezend 915.523 is en het bereikcijfer voor Wie leest heeft een goed verhaal 57.100.579. Deze bereikcijfers zijn het totaal van verschillende media-uitingen. De stijging ten opzichte van 2023 komt door de campagne Wie leest heeft een goed verhaal.

HOOFDSTUK 6

Organisatie

6.1 Positie in het bestel en financieel kader

Als ondersteunende instelling voor leesbevordering en literatuureducatie in de culturele basisinfrastructuur (BIS) ontvangt Stichting Lezen middelen uit de cultuurbegroting van het ministerie van OCW. Deze basisfinanciering benutte Stichting Lezen in 2024 voor haar kerntaken zoals beschreven in het activiteitenplan 2021-2024:

- zorgen voor een solide kennisbasis,
- verrijken van de leesomgeving,
- bijdragen aan competente leesbevorderaars en
- verbreden van het leesoffensief en versterken van de leesbevordering.

Net als in de afgelopen jaren ontving Stichting Lezen in 2024 ook middelen uit het Actieprogramma *Tel mee met Taal* ter voorkoming en bestrijding van laaggeletterdheid. In dat kader leveren we een bijdrage aan BoekStart (mede gericht op taalarme gezinnen), de Bibliotheek *op school* en leesbevorderingsnetwerken. Dit zijn stuk voor stuk onderdelen van het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen, dat loopt van 2020 tot en met 2024. De bijdrage voor de gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid werd verstrekt in de vorm van een afzonderlijke projectsubsidie. In 2023 kwam daarnaast tot onze grote vreugde voor de komende drie jaar nog € 73,9 miljoen extra uit het Masterplan basisvaardigheden beschikbaar. Hiermee kunnen we de komende jaren BoekStart en de Bibliotheek *op school* substantieel uitbreiden naar een groot aantal nieuwe school- en kinderopvanglocaties. Ook kunnen we doorontwikkelen op locaties die al met deze aanpakken werken.

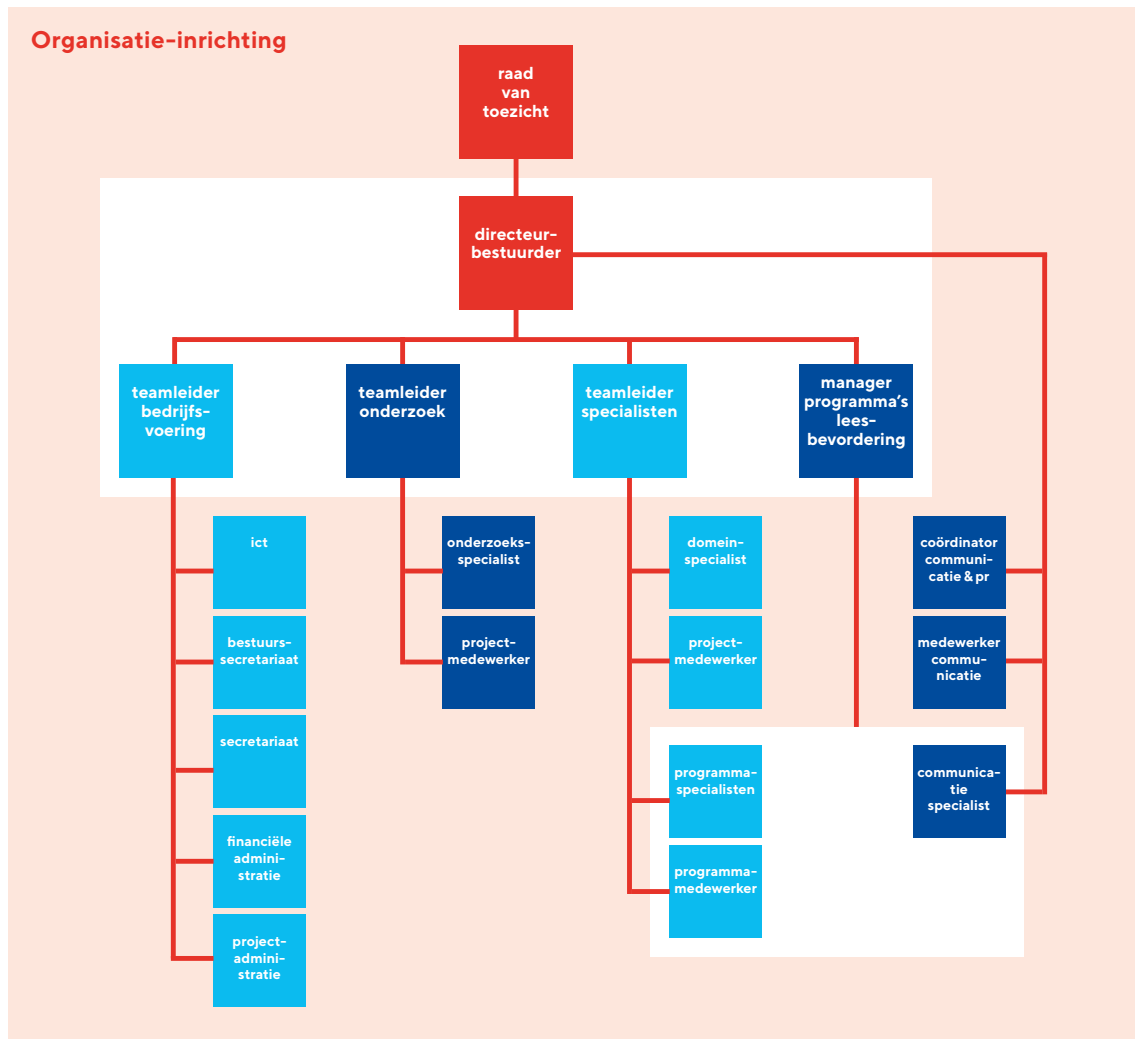
6.2 Personeel en organisatie

Dagelijkse leiding

Directeur-bestuurder Gerlien van Dalen werd per 1 oktober 2024 opgevolgd door Tamar van Gelder.

Het managementteam bestond verder uit Martijn Nicolaas (teamleider specialisten), Adriaan Langendonk (manager leesbevorderingsprogramma's Kunst van Lezen) en Mark van Kampen (teamleider bedrijfsvoering).

Figuur 1: De organisatiestructuur van Stichting Lezen per september 2024

Voorzieningen voor de bedrijfsvoering

Stichting Lezen is aangesloten bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn en volgt de geldende loonschalen en periodieken van de CAO Rijk.

Ook in 2024 werd gebruik gemaakt van een digitaal uren- en verlofregistratiesysteem, vooral om de werkzaamheden voor de diverse extern gefinancierde projecten binnen Stichting Lezen en Kunst van Lezen inzichtelijk te maken.

Voor verzuimregistratie maakten we gebruik van de diensten van Zorg van de Zaak Netwerk. Het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2024 5,7%. Dat is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van 2023 (8,3%).

Sinds de overgang naar de cloud bij Constant IT in 2023 hebben we goede digitale faciliteiten voor thuiswerken. In 2024 hebben we opnieuw investeringen gedaan om het kantoor beter geschikt te maken voor hybride werken en vergaderen. Zo zijn er onder andere een aantal vergadercabines aangeschaft.

Formatie

De formatie van Stichting Lezen had eind 2024 een omvang van 23,4 fte (in 2023 20,8 fte).

Daarvan werd 3,3 fte bezet door mensen met een tijdelijk contract (in 2023 0,6 fte) en 1,8 fte werd ingehuurd. Van de personeelslasten kwam 60% voor rekening van Stichting Lezen en 40% voor rekening van Kunst van Lezen. Eind van het jaar is er een vacature ontstaan voor 0,8 fte bij de afdeling Communicatie door het vertrek van de Communicatiespecialist programma leesbevordering.

De medewerkers van Stichting Lezen zijn voornamelijk inhoudelijk specialisten in taal- en leesbevordering, onderwijs, onderzoek en communicatie. Vanwege de extra middelen voor uitbreiding van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* werden de ondersteunende functies op het gebied van (financiële) administratie en communicatie versterkt.

In 2024 was niet alleen op de post van directeur-bestuurder sprake van een personeelswisseling. Anne Borgdorff ging eind mei uit dienst. Alix Wassing verliet Stichting Lezen per eind juli. Mehmet Doganc vertrok begin september. Roos Wolters verliet de organisatie in oktober, na een ziekteperiode van 2 jaar. Eind december namen we afscheid van Inger Bos. Ineke de Roo trad per 1 april in dienst als specialist mbo/vmbo/pro. Nadine Pinto Scholtbach kwam per 1 juni het secretariaat versterken. Tannaz Gakwisi ging per 1 september aan de slag als ondersteunend medewerker onderzoek.

Voor specialistische organisatorische werkzaamheden werkt de stichting met externe adviseurs. Zo werd in 2024 gebruikgemaakt van de diensten van Colourful People en van bedrijfseconomisch adviesbureau Jac's den Boer & Vink. Daarnaast maakten we incidenteel gebruik van juridisch, strategisch en redactioneel advies.

Medewerkers in dienst

Eind 2024 waren 26 medewerkers in dienst, te weten:

- Milly Alexander, medewerker projectadministratie
- Niels Bakker, Teamleider Onderzoek
- Daan Beeke, specialist voortgezet onderwijs en internationale netwerken; nevenfuncties bestuurslid Stichting Nondescript / Ongelezen Boeken Club, bestuurslid Woutertje Pieterse Prijs, lid Board of Experts Bulgarian Reading Foundation
- Tike de Boer, medewerker bestuurssecretariaat
- Inger Bos, communicatiemedewerker leesbevorderingsprogramma's; nevenfuncties docent taalonderwijs Hogeschool Leiden (t/m juni 2024), docent Vol van Lezen via Hogeschool Leiden, voorzitter bestuur Kinderboekhandel Silvester Leiden, selectielezer Leesjury Vlaanderen
- Marijke Bos, specialist voor- en vroegschoolse periode; nevenfunctie jurylid Sardes Leespluim
- Bart Droogers, specialist de Bibliotheek *op school*/ po; nevenfunctie gastdocent en tweede beoordelaar bij Uitstroomprofiel Lezen Deeltijd op de IPABO
- Peter van Duijvenboden, specialist pabo, lerarenopleidingen, pwo; nevenfunctie docent Nederlands bij Hogeschool Inholland voor studenten in het buitenland die het traject Nederlands Onderwijs in het Buitenland volgen
- Jette van den Eijnden, onderzoeksspecialist
- Lina Fuhrmann, assistent medewerker administratie en programma's, nevenfunctie projectcoördinator Stem & Luister (kunstproject in de zorg)

- Tannaz Gakwisi, ondersteunend medewerker onderzoek
- Tamar van Gelder, directeur-bestuurder; nevenfunctie lid van de Raad van Advies van SER Diversiteit in Bedrijf
- Gijs van der Hammen, medewerker online communicatie; nevenfunctie kinderboekenauteur
- Caroline Heijer, specialist (v)mbo, praktijkonderwijs en de Bibliotheek *op School*
- Julienne van den Heuvel, specialist BoekStart
- Najat Kaddour, medewerker secretariaat; nevenfuncties auteur bij Rose Stories; columnist Theaterkrant/Female Economy, freelance theatermaker bij Stichting Marjolijn van Heemstra, Female Economy en Amsterdams Andalusisch Orkest
- Mark van Kampen, hoofd bedrijfsvoering; nevenfuncties zelfstandig trainer, coach en consultant, vennoot bij Vof de Moestuin van Jagtlust, lid bestuur Stichting Ruimte
- Agnes van Montfoort, specialist primair onderwijs
- Martijn Nicolaas, teamleider specialisten; nevenfuncties bestuurslid Tiele-stichting, lid veldadviesraad Nederlandse Letterkunde Vrije Universiteit Amsterdam
- Renske Nugter, medewerker communicatie; nevenfunctie lid panel Diversiteit en Inclusie Ministerie Volksgezondheid, Welzijn & Sport
- Nadine Pinto Scholtbach, medewerker secretariaat; nevenfunctie jongerencoördinator en ambassadeur bij Careibu
- Marloes Robijn, medewerker onderzoek; nevenfuncties secretaris en projectleider bij IBBY-Nederland, projectmanager Een boek voor jou - welkomstboek voor gevluchte kinderen
- Ineke de Roo, specialist (v)mbo en praktijkonderwijs
- Marieke Smeijsters, specialist onderwijskunde
- Karin Verburg, administrateur
- Desirée van der Zander, coördinator communicatie en pr

Adriaan Langendonk, de manager leesbevorderingsprogramma's, is in dienst bij KB - nationale bibliotheek, maar werkt voornamelijk vanuit Stichting Lezen voor het programma Kunst van Lezen. De programmamanager wordt grotendeels betaald uit het programma-budget Kunst van Lezen, dat verantwoord wordt in de jaarrekening van Stichting Lezen. Adriaan vervulde in 2024 de volgende nevenfuncties: lid werkgroep kaderherziening van de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal op het terrein van de certificeringsmodule Taalhuizen, adviseur van het strategisch overleg Jeugd en Onderwijs, lid werkgroep Expertisepunt Basisvaardigheden in het kader van Tel mee met Taal, lid section Literacy & Reading van de International Federation of Library Associations (IFLA), lid Stuurgroep Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid.

6.3 Diversiteit en inclusie

Er is binnen de organisatie veel draagvlak voor en bewustzijn van het belang van inclusie. We onderschrijven de Code Diversiteit en Inclusie. We werkten in 2024 langs allerlei lijnen om de code ook daadwerkelijk invulling te geven. De interne werkgroep CodeDi vervulde daarbij een waardevolle rol. Deze organiseerde verschillende kennisbijeenkomsten. De werkgroep kwam in 2024 vier keer bij elkaar om plannen uit te werken voor de vier P's: Programma, Partners, Publiek en Personeel. Stichting Lezen ontwikkelt een meetlat Diversiteit & Inclusie waarlangs alle activiteiten van Stichting Lezen worden gelegd, zodat er altijd aandacht is voor dit onderwerp in alles wat we doen.

De inspanningen op de P van programma zijn duidelijk zichtbaar in de aard en inhoud van onze activiteiten, projecten en onderzoeken, zoals blijkt uit de voorgaande hoofdstukken. Het inzicht dat meertaligheid een positieve invloed kan hebben op de taalontwikkeling van (jonge) kinderen, was de afgelopen jaren aanleiding om daar in onze programma's en activiteiten meer aandacht aan te geven en gebruik van te maken. In 2024 besloten we om ons congres Lezen Centraal in 2025 te wijden aan meertaligheid. Ons netwerk op het gebied van meertaligheid is het afgelopen jaar verder uitgebreid, mede dankzij de inzet van de werkgroep meertaligheid die we daarvoor hebben ingesteld. Stichting Lezen integreert meertaligheid in zoveel mogelijk van haar producten en communicatie, bijvoorbeeld op de doelgroepwebsites lezeninhetpo.nl en lezeninhetvo.nl. De kennis over meertaligheid is ook zeer waardevol voor de pilot de Bibliotheek *op school* nieuwkomersonderwijs en in de samenwerking met Caribisch Nederland.

Een groot deel van ons werk stond zoals altijd in het teken van kansengelijkheid. We maakten ons sterk voor de bekendheid van cultureel diverse kinderboeken en voor een boekenaanbod waarin kinderen met verschillende achtergronden en identiteiten zich kunnen herkennen.

Wij vinden het belangrijk dat iedereen onze informatie kan bekijken en gebruiken. Daarom besteedden wij veel aandacht aan de digitale toegankelijkheid van onze websites. De procedure voor het verkrijgen van een Toegankelijkheidsverklaring voor de corporate website lezen.nl is al enige tijd geleden in gang gezet. Dit is een ingewikkeld en langdurig proces, dat aan onze kant vertraging heeft opgelopen door personeelwisselingen. Ook voor de doelgroepwebsites is het streven om een Toegankelijkheidsverklaring te verkrijgen. Bij en voor dit alles werken we samen met een steeds diverser pallet aan partners en met dit alles zijn we steeds beter in staat om een divers publiek te bereiken. Voor dat laatste zijn uiteraard vooral onze vele activiteiten in het onderwijs van groot belang. Daarmee bereiken we *alle* kinderen en jongeren in Nederland.

We zagen ook de vraag onder ogen hoe we als team diverser en inclusiever kunnen worden. Bij de werving van nieuwe medewerkers maken we gebruik van Colourful Jobs. Bij het opstellen van de vacatureteksten wordt met het oog op diversiteit en inclusie een extra tekstcontrole uitgevoerd.

6.4 Sociale veiligheid

We willen dat iedereen zich welkom en thuis voelt in onze organisatie. We vinden het belangrijk dat elke collega zich vrij en veilig voelt om standpunten in te nemen en zichzelf te zijn. We werkten daaraan met behulp van *Deep Democracy*, een gespreksmethode die erop is gericht om alle stemmen te horen, goed naar elkaar te luisteren en gedragen besluiten te nemen. In aansluiting op de training *Deep Democracy* hebben alle medewerkers een feedbacktraining gevolgd, om op een veilige manier feedback te kunnen geven en ontvangen.

Het MT bespreekt ieder kwartaal de cultuur op de werkvloer.

Er is een handboek personeel met daarin de klokkenluidersregeling en het protocol ongewenst gedrag. Sinds 2023 werken we met een externe vertrouwenspersoon. Deze werkt ook voor het Letterenfonds en De Schrijverscentrale.

6.5 Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit ten minste drie en ten hoogste zeven leden. Met inachtneming van de Code Governance Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie wordt gestreefd naar een evenwichtige samenstelling (man-vrouwverhouding, culturele achtergrond en leeftijdsopbouw). Leden moeten onafhankelijk en kritisch kunnen opereren en een relevant netwerk en/of specifieke deskundigheid hebben op de volgende terreinen:

- (lokale) politiek/bestuur
- leesbevordering/literatuureducatie
- boekenvak/bibliotheekbranche
- (nieuwe) media
- juridische zaken
- personeelszaken
- onderwijs
- financiën/risicobeheersing/rapportage
- ondernemerschap/commercie/sponsoring en fondsenwerving
- werkgeverschap/management
- onderzoek

Op elk van deze gebieden is minimaal één lid deskundig. In de praktijk is er sprake van overlap.

In 2024 vonden er geen wijzigingen plaats in de samenstelling van de raad van toezicht. Voorzitter mevrouw Van Vroonhoven had in oktober moeten worden herbenoemd voor een tweede termijn. Per abuis is dat niet gebeurd. Begin 2025 is dat alsnog geregeld. In verband met de aflopende termijn van de heer Asscher en het aangekondigde vertrek van mevrouw Kreuger gaven we Colourful People de opdracht om een wervingsprocedure voor nieuwe leden te starten. De twee nieuwe leden van de raad van toezicht, Samia Guessabi-Colombijn en Franc Weerwind, treden aan per 1 januari 2025.

De auditcommissie werd gevormd door Jeroen Smakman (voorzitter) en Eppo Van Nispen tot Sevenaer. Deze commissie doet voorwerk voor het beoordelen van de financiële verslaglegging en van de projecten en risico's op het gebied van financiën, vastgoed, ICT en informatievoorziening, interne beheersing en compliance. Op al die gebieden adviseert zij de raad van toezicht.

Overzicht leden raad van toezicht eind 2024

	Datum aanstelling	Datum (beoogde) herbenoe- ming	Geplande datum aftreden
Merel van Vroonhoven, voorzitter Maatschappelijk actief als leraar; overige nevenfuncties columnist de Volkskrant, lid raad van toezicht Het Nationale Theater	9/10/2020	9/10/2024	9/10/2028
Jeroen Smakman, voorzitter auditcomm. Maatschappelijk actief als directeur Triodos Bank; overige nevenfuncties lid raad van toezicht Bibliotheek IJmond Noord, lid raad van toezicht Stichting Landgoed De Reehorst, bestuurslid Triodos SICAV, Luxemburg	1/9/2023	1/9/2027	
Maarten Asscher Maatschappelijk actief als schrijver en vertaler; overige nevenfuncties bestuurslid Stichting Praemium Erasmianum, voorzitter Stichting Frans Kellendonk Fonds, bestuurslid Stichting Leerstoel Nederlands Klassiek Verbond	1/7/2020	1/7/2024	1 januari 2025
Shay Kreuger Maatschappelijk actief als journalist, radio-producer, presentator, documentaire- maker, docent Hogeschool Rotterdam – RAC	1/3/2018	1/3/2022	1 januari 2025
Marieke Schoenmakers Maatschappelijk actief als trajectbegeleider Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF; overige nevenfuncties lid raad van toezicht Het Cultuurfonds	1/10/2023	1/10/2027	
Eppo van Nispen tot Sevenaer Maatschappelijk actief als directeur Neder- lands Instituut voor Beeld en Geluid; overige nevenfuncties voorzitter bestuur Netwerk Digitaal Erfgoed, lid OnderwijsAdviesRaad MIC Hogeschool van Amsterdam, bestuurslid Ridderschap van Gelderland, lid raad van advies UvA faculteit Geesteswetenschappen, lid Cyber Security Raad. Lid raad van toezicht VSB fonds, voorzitter ECP, lid raad van toe- zicht De Oostkerk, voorzitter Stuurgroep Mediawijsheid	1/1/2019	1/1/2023	1/1/2027

Vergaderingen

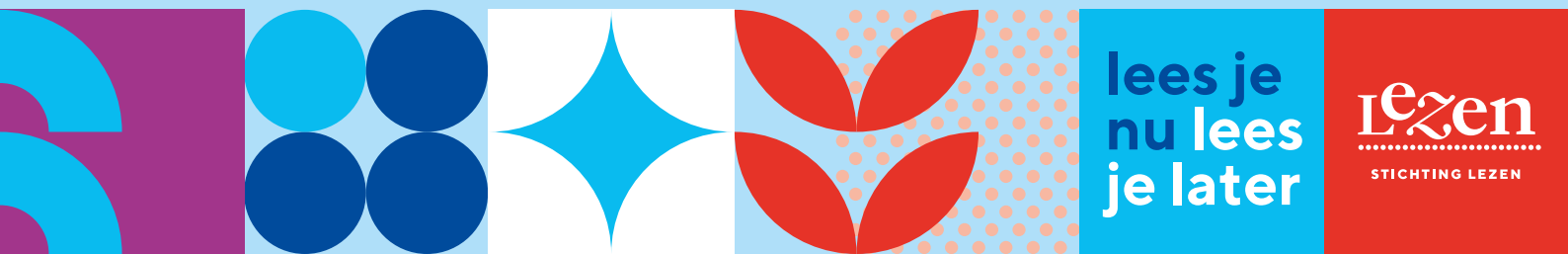
De raad van toezicht kwam in 2024 vier keer in reguliere vergaderingen bijeen. Begin januari en eind maart volgden nog twee extra online vergaderingen. De meeste leden waren hierbij aanwezig. Alle voor de continuïteit van het werk van Stichting Lezen belangrijke ontwikkelingen en stukken zijn in deze vergaderingen besproken, waaronder:

- meerjarenbeleidsplan 2025-2028
- werving nieuwe directeur-bestuurder
- werving nieuwe rvt-leden
- renumeratiecommissie
- risico analyse
- wetenschappelijk advies raad
- protocol ongewenst gedrag
- landelijke beleidsontwikkelingen
- cultural governance
- ontwikkelingen rond leesbevordering en leesbeleid, waaronder de extra middelen uit het Masterplan basisvaardigheden
- organisatieontwikkelingen
- financiële zaken
- personele zaken, waaronder de werving van meer divers personeel
- organisatie afscheid directeur-bestuurder Gerlien van Dalen

Aan het eind van het eerste halfjaar boog de raad zich over de prognoses voor het tweede halfjaar in relatie tot de begroting. De begroting 2025 werd voorbereidend besproken in de auditcommissie en door de raad van toezicht vastgesteld in november 2024. Daarnaast vond op diverse punten bilateraal overleg plaats.

©Stichting Lezen 2025
Ontwerp **Hocus** (studiohocus.nl)

lezen.nl

lees je
nu lees
je later

Lezen
STICHTING LEZEN